

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Zdeněk Petrášek

**Funkce diplomatických a konzulárních
misí**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Vladimír Balaš, CSc.
Katedra mezinárodního práva
Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 27.1.2017

Prohlašuji, že předloženou diplomovou práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Zdeněk Petrášek

Poděkování :

Rád bych poděkoval doc. JUDr. Vladimíru Balašovi, CSc. za odborné vedení a cenné rady při zpracování této práce.

Rád bych poděkoval mým rodičům za podporu během celé doby mého studia.

Obsah

Úvod.....	1
1. Historie vzniku stálých diplomatických a konzulárních misí 5	
1.1. Období do vzniku stálých misí	7
1.2. Období po vzniku stálých misí	13
1.3. Shrnutí	17
2. Diplomatické a konzulární právo	18
2.1. Diplomatické právo	18
2.2. Konzulární právo	21
2.3. Kodifikace diplomatického a konzulárního práva po 2. světové válce	23
2.3.1. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích....	25
2.3.2. Vídeňská úmluva o konzulárních stycích.....	28
2.3.3. Úmluva o zvláštních misích.....	30
2.4. Shrnutí	31
3. Diplomatická mise	33
3.1. Zřízení diplomatické mise	36
3.2. Struktura diplomatické mise	36
3.3. Funkce diplomatické mise	37
3.3.1. Reprezentační funkce.....	53
3.3.2. Ochrana zájmů státu a jeho příslušníků.....	57
3.3.3. Negociační funkce.....	60
3.3.4. Pozorování a informování.....	61
3.3.5. Podpora přátelských vztahů.....	66
3.4. Výkon konzulárních funkcí diplomatickou misí	68
3.5. Shrnutí	70
4. Konzulární úřad	72
4.1. Zřízení konzulárního úřadu	73
4.2. Struktura konzulárního úřadu	75
4.3. Konzulární funkce	76
4.3.1. Ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků	78

4.3.2.	Rozvoj obchodních, hospodářských, kulturních, vědeckých aj. styků	80
4.3.3.	Pozorování a informování.....	81
4.3.4.	Vydávání pasů a víz.....	81
4.3.5.	Konzulární pomoc.....	83
4.3.6.	Pomoc lodím a letadlům a výkon práva dozoru.	86
4.3.7.	Notářské a administrativní funkce.....	87
4.3.8.	Ostatní funkce.....	88
4.4.	Výkon diplomatických úkonů konzulárními úředníky	89
4.5.	Shrnutí	90
5.	Požadavky na diplomatický personál a konzulární úředníky.....	92
5.1.	Obecné požadavky	92
5.2.	Bezpečnostní požadavky	93
5.3.	Komunikační požadavky	97
5.3.1.	Komunikační znalosti.....	98
5.3.2.	Jazykové znalosti.....	99
5.4.	Ostatní požadavky	99
5.4.1.	Znalost kybernetiky.....	99
5.4.2.	Znalost sociálních systémů.....	100
5.4.3.	Znalost informačních systémů.....	101
5.5.	Shrnutí	102
Závěr.....		104
Seznam použité literatury.....		109
Seznam použitých zkratk.....		126
Abstrakt.....		127
Abstract.....		129
Klíčová slova.....		131
Key words.....		132
Název práce v anglickém jazyce.....		133
Příloha.....		134

"Tři stupně blíž k pólu převracejí všechno právo, jeden poledník rozhoduje o pravdě (...) Směšná spravedlnost, kterou řeka ohraničuje!"¹

---

¹ PASCAL, Blaise. Myšlenky. Přel. Antonín Uhlíř. 2. úplné, nově upr. vyd. Praha: Jan Laichter, 1937, s. 174-175.

Úvod

V diplomové práci bych se rád věnoval funkcím diplomatických misí a funkcím konzulárním, které mohou být vykonávány diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem.

Ačkoliv samotné téma funkcí diplomatických misí a konzulárních úřadů není v mezinárodním srovnání tématem novým, domnívám se, že se jedná o téma, které si zasluhuje pozornost.

Diplomatické mise a konzulární úřady jsou zahraničními orgány státu, prostřednictvím kterých stát naplňuje své poslání a uskutečňuje své zájmy. Jedná se o dynamický proces, při kterém dochází k výkonu funkcí v neustále se měnícím mezinárodním prostředí.

Mám za to, že tak může docházet ke vzniku nových funkcí či k vyzdvihování významu i použití některých vybraných funkcí, přičemž jiné funkce nemusí být tolik akcentovány.

Primárním cílem této diplomové práce je objasnit funkce diplomatických misí a funkce konzulární, posoudit jejich vývoj a současnou mezinárodněprávní úpravu. Sekundárně bych se chtěl zaměřit na historické souvislosti ve vývoji funkcí diplomatických misí a konzulárních funkcí.

Proto také bude v této diplomové práci používáno při zpracovávání získaných poznatků metody analýzy a syntézy, metody deskripce - a to z důvodu sledování úpravy de lege lata, z něj plynoucí jazykový výklad a hierarchizaci norem, ke které se přikláním z důvodu interpretační blízkosti k tzv. Vídeňské právní škole Hanse Kelsena. Z důvodu zkoumání norem v dlouhodobém horizontu se nevyhnu ani historickému výkladu a v případech zkoumání pamětí diplomatů abstrakci.

Důležitými prameny pro tuto práci byla Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961² a Vídeňská úmluva o konzulárních stycích z roku 1963³. Dalšími prameny byly mezinárodní smlouvy s oblastní působností, mezi které lze zařadit např. Havanskou úmluvu o diplomatických zástupcích a Havanskou úmluvu o konzulárních zástupcích⁴ - obě z r. 1928 a Evropskou úmluvu o konzulárních funkcích z r. 1967.

V případě VÚDS je hlavní interpretační pomůckou kodifikační činnost Komise pro mezinárodní právo (dále jen „Komise MP“). Sekundárně budou v této práci využívány i odborné komentáře k VÚDS - a to v anglickém jazyce od E. Denzy⁵, komentář v německém jazyce k VÚDS⁶, polský výklad funkcí diplomatických misí od I. Gawłowicz⁷ a J. Sutora⁸ a v neposlední řadě práce v českém jazyce od S. Myslila⁹.

---

² Budu zde vycházet z českého překladu úmluvy, který byl zveřejněn ve Vyhlášece ministra zahraničních věcí ze dne 10. června 1964 o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích; Vyhláška č. 157/1964 Sb. V textu dále označována jako „VÚDS“.

³ Budu zde vycházet z českého překladu úmluvy, který byl zveřejněn ve Vyhlášece ministra zahraničních věcí ze dne 12. února 1969 o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích; Vyhláška č. 32/1969 Sb. V textu dále označována jako „VÚKS“.

⁴ Český překlad názvů smluv volíme souladně s TRÁVNÍČKOVÁ, Zuzana a Jana PETERKOVÁ. *Diplomatická a konzulární praxe v dokumentech*. Praha: Oeconomica, 2008. ISBN 978-80-245-1415-4, s. 7-15. Autorkami je nicméně na str. 12 výše uvedené knihy současně uváděno tučně zvýrazněné „Havanská úmluva o konzulárních zástupcích“ a následně „Havanská úmluva o konzulárních zástupcích úřednicích“. Anglický název smluv je: „Havana Convention on Diplomatic Officers“ a „Havana Convention on Consular Agents“. Odlišný překlad „consular agents“ nabízí VÚKS, kde v čl. 9 odst. 1 písm. d) VÚKS je v anglickém znění „consular agents“ v české verzi překládáno jako „konzulární jednatelé“ a v čl. 9 odst. 2 VÚKS je v anglickém znění „consular officers“ překládáno jako „konzulární úředníci“.

⁵ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law. ISBN 978-0-19-870396-1.

⁶ WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. ISBN 978-3-8305-1335-3.

⁷ GAWŁOWICZ, Izabela. *Międzynarodowe prawo dyplomatyczne: wybrane zagadnienia*. Warszawa: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-83-255-1157-9.

V případě VÚKS a konzulárních funkcí je vycházeno především z práce československého odborníka na mezinárodní právo, který byl v letech 1949–1961¹⁰ členem v Komise MP – J. Žourka¹¹, komentáře VÚKS v německém jazyce od N. Wagnera¹² a obecně ke konzulárnímu právu a konzulárním funkcím z knihy v anglickém jazyce, jejímž autorem je L.T. Luke¹³.

Bude také prováděna analýza rozhodnutí MSD a ESLP, týkající se funkcí diplomatických misí a konzulárních funkcí.

Tato diplomová práce se bude opírat mj. o českou nauku mezinárodního práva, kterou představuje zejm. dílo Č. Čepelky a P. Šturmy.¹⁴

Práce je členěna na úvod, 5 kapitol a závěr. V první kapitole bych se rád věnoval historii vzniku stálých diplomatických a konzulárních misí a zabýval se jejich historickými funkcemi. V druhé kapitole se zaměřím na diplomatické a konzulární právo a jeho kodifikaci po 2. světové válce. Třetí kapitola se bude zabývat diplomatickou misí, jejími funkcemi a výkonem konzulárních funkcí diplomatickou misí. Čtvrtá kapitola bude zaměřena na

---

⁸ SUTOR, Julian. *Pravo dyplomacyzne i konsularne*. 3. zmienione wydanie. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. ISBN 83-01-08279-8.

⁹ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964.

¹⁰ *Present and Former Members of the International Law Commission (1949-present)* [online]. [cit. 2.6.2016]. Dostupné z: <http://legal.un.org/ilc/guide/annex2.shtml#a30>.

¹¹ ŽOUREK, Jaroslav. *Přínos vídeňské konference OSN o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva*. Časopis pro mezinárodní právo, 1964, č. 2, roč. VIII, s. 111-131.

¹² WAGNER, Niklas. *Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen vom 24. April 1963 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. 562 s. ISBN 978-3-8305-1336-0.

¹³ LEE, Luke T. *Consular law and practice*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1991. ISBN 0-19-825601-9.

¹⁴ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, ISBN 978-80-7179-728-9, 881 s.

konzulární úřad a především na konzulární funkce. Pátá kapitola se bude věnovat s ohledem na výkon funkcí diplomatické mise a výkon funkcí konzulárních, požadavkům na diplomatický personál a konzulární úředníky.

1. Historie vzniku stálých diplomatických a konzulárních misí

H. Nicolson dělí dějiny diplomacie a diplomatického práva na čtyři období vývoje. Diplomacii starověkého Řecka a Říma; Italský systém diplomacie městských států; diplomacii tzv. Francouzského systému a na poslední - čtvrté období, které spočívá v přechodu mezi starou a novou diplomacií počínaje r. 1919.¹⁵

A. Drhlík považuje za vhodnou periodizaci dějin diplomacie dle P. Cahiera. P. Cahier obdobně jako H. Nicolson dělí diplomatické právo na čtyři období, přičemž z tohoto dělení vychází i A. Drhlík. Nicméně sám A. Drhlík nakonec dělí proces formování diplomatického práva na pět etap, protože se domnívá, že „poslední, čtvrtou etapu, zahrnující událostmi přímo nabitě období od konce první světové války až do roku 1964, bude účelnější a přehlednější rozdělit na dvě samostatné etapy“.¹⁶ Začátek první etapy klade do období 6 000-5 000 let př. n.l., druhá etapa začíná 15. stoletím a souvisí se vznikem stálých diplomatických zástupců, třetí etapa začíná Vídeňským kongresem (r. 1814-15)¹⁷, čtvrtá etapa Pařížskou mírovou konferencí (r. 1919) a poslední pátá, časově neukončená etapa začíná s koncem druhé světové války.¹⁸

S jinou koncepcí historie diplomatického práva, která dělí dějiny diplomacie pouze na dvě období, přichází S.

---

¹⁵ NICOLSON, Harold. *The evolution of diplomatic method*. Repr. London: Constable and Co, 1960. s. 2-7, s. 24-30, s. 48-61 a s. 72-79.

¹⁶ DRHLÍK, Alois. *Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (I.)*. *Mezinárodní politika*. 1999, (4), s. 32. ISSN 05437962.

¹⁷ Tamtéž, s. 32-33.

¹⁸ DRHLÍK, Alois. *Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (II.)*. *Mezinárodní politika*. 1999, (5), s. 23. ISSN 05437962.

Myslil, podle kterého je historickým mezníkem vznik stálých diplomatických misí v 15. století. (Období do té doby nazývá obdobím tzv. počátků diplomacie a období po vzniku stálých diplomatických misí obdobím tzv. moderní diplomacie.)¹⁹ Uvádí, že „do 15. století lze považovat diplomacii zásadně jen za diplomacii ad hoc - vysílání misí a poselství k určitému, přesně vymezenému účelu. Splněním tohoto účelu skončila i mise. Od 15. století vznikají nejdříve v Evropě a později i v jiných částech světa stálá diplomatická zastoupení a metody a formy diplomacie se tak od základu mění.“²⁰

S. Myslil svoji koncepci dějin diplomacie srovnává s koncepcí od P. Fauchilleho, podle kterého jsou „dějiny diplomacie rozděleny na dvě zřetelně odlišná období. První je období nestálých ad hoc poselství, spadající do starověku, středověku a končící v 15. století. Druhé je období stálých vyslanectví, která mají svůj původ v Itálii, zvláště v Benátkách, v 15. století.“²¹

Dělení na čtyři (resp. pět) etap podle historického vývoje lze považovat za příkladný systematický přínos pro dělení diplomatického práva.

Avšak z historického pohledu považují za velmi významnou právě druhou etapu, jejímž hlavním obsahem je dle H. Nicolsonova či A. Drhlíkova dělení především institut stálé mise, který lze považovat za stěžejní především kvůli výkonu jejích funkcí a úkolů v oblasti obchodní či kulturní spolupráce. Zajišťování funkcí stálé diplomatické mise

---

¹⁹ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964., s. 8-9.

²⁰ Tamtéž, s. 8.

²¹ FAUCHILLE, Paul, *Traité de droit international public*, 8. vyd., Paříž, 1926, I. d., III, s. 29. (non videre) In: MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964., s. 8.

(v současné rozsáhlé sféře mezinárodních vztahů) pouze pomocí ad hoc misí by bylo finančně, časově i logisticky velmi náročné; zajišťování podpory při zahraniční návštěvě hlavy státu, vlády či ministra zahraničních věcí velmi komplikované; a žádosti o rychlou odezvu v případě ochrany, pomoci či podpory státních příslušníků vysílajícího státu na území přijímajícího státu v zásadě nemožné.

Z výše uvedených důvodů, které logicky odůvodňují potřebu stálé diplomatické mise, se přikláním ke koncepci S. Myslila a P. Fauchilleho, kteří dělí diplomatické právo na období před a po vzniku stálých diplomatických misí.

1.1. Období do vzniku stálých misí

Podle A. Drhlíka spadá konstituování prvků diplomatického práva „do období prvních neustálených zvyklostí v neválečných stycích mezi prvními státními útvary [do období] 6-5 tisíciletí před Kristem.“²² Obdobně soudí i H. Nicolson, který se o přesné či alespoň přibližné časové určení prvopočátku diplomacie ani nepokouší a tvrdí: „The origins of diplomacy lie buried in the darkness preceding what we call ‘the dawn of history’. There came a stage when the anthropoid apes inhabiting one group of caves realised that it might be profitable to reach some understanding with neighbouring groups regarding the limits of their respektive hunting territories.“²³

Diplomacie egyptských faraonů a panovníků jeho sousedních říší je známá díky dochovaným dopisům mezi nimi. A kromě svědectví o tehdejších hlavních tématech, mezi

---

²² In: DRHLÍK, Alois. *Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (I.)*. *Mezinárodní politika*. 1999, (4), s. 32. ISSN 05437962.

²³ NICOLSON, Harold. *The evolution of diplomatic method*. Repr. London: Constable and Co, 1960. s 2.

kteřá se řadila vzájemná ujišťování o trvání přátelských vztahů a jejich rozvoji, jednání o diplomatických sňatcích, sporech o úpravu hranic a o určení a respektování pásma, ve kterém egyptské vojenské oddíly zajišťovaly kontrolu osob vstupujících či odcházejících z egyptského území dokládají také případy ad hoc řešení problémů o úmyslném zadržování a nezdvořilém zacházení s vyslanci²⁴ či naopak o nevhodném chování vyslanců nebo případy týkající se přepadení, únosů, oloupení nebo zabití faraonových poddaných na územích, které nepřináležely do suverenity faraona. Kromě toho jsou i dokladem o tehdejší diplomatické etiketě.²⁵

Dopisy měly tradičně stanovené výrazy pozdravů a začínaly např.: „Králi egyptskému, mému bratru, král Kardurniáše (Babylónu), tvůj bratr. Zdravím tvůj dům, tvé ženy, celou tvoji zemi, tvé vozy, tvé koně, tvé velmože, všechny velice zdravím.“²⁶

Známým pramenem té doby je smlouva z r. 1278 př. n. l., která byla uzavřena mezi egyptským faraónem Ramessem II. a králem Chetitů - Chattušilem III.²⁷ a jejíž text je

---

²⁴ A. Drhlík toto označuje jako princip sankční reciprocity, podle kterého „vzájemně vysílaná příležitostná poselství se ve vysílajícím i přijímajícím státu stávala rukojmím panovníků pro případ, že by členům jejich poselství bylo ve druhém státě učiněno nějaké přikojí.“ In: DRHLÍK, Alois. *Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (I.)*. *Mezinárodní politika*. 1999, (4), s. 32. ISSN 05437962.

²⁵ ADAMOVI, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 3-6.

²⁶ Tamtéž, s. 4.

²⁷ Srov. J. R. Tretera k smlouvě uvádí, že „jednou z nejstarších dosud známých mezinárodních smluv je mírová a spojenecká smlouva mezi egyptským králem Ramessem II. a chetitským panovníkem Chattušilišem III. z 13. stol. př. n. l., uzavřená po nerozhodné bitvě u Kádeše“. In: TRETERA, Jiří Rajmund. *Právní systémy starověké Mezopotámie, Egypta a Izraele.*, SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právní učebnice*. 3., upr. vyd. Praha: Leges, 2010. Student (Leges). ISBN 978-80-87212-54-7. s. 39.

zachován jak v egyptském, tak i v chetitském znění smlouvy.²⁸

Jak uvádí K. Adamová a L. Křížkovský: „část smlouvy se zabývá úpravou vztahů a skutečností, které obě strany považují za podstatné pro trvalé přátelské soužití. Konkrétně se jedná o: 1. vyloučení vzájemného napadení; 2. obnovu dřívějších smluvních poměrů; obranné společenství a reciprocitu v postupu proti zahraničním i vnitřním nepřátelům; 4. nástupnictví, 5. reciprocitu při extradici a amnestii při extradici; 6 záruky bohů a zajištění smlouvy kletbou.“²⁹

Svědectví o sílící moci Asýrie a příkladnou ukázkou vměšování se do vnitrostátních záležitostí jiných států ze strany Babylónie obsahuje Tell-el-Amarnský archiv, ve kterém se nalézá korespondence mezi babylónským králem Burnaburiášem a egyptským faraónem Amenhotepem IV., týkající se příchodu asyrských vyslanců do Egypta, ve které babylónský král žádá egyptského faraona, aby nenavazoval styky s asyrskými vyslanci. Faraón, vědom si síly Asýrie, ale asyrské vyslance neodmítne.³⁰

Formování Izraelského království a dějiny hebrejského národa jsou zachyceny v hebrejské bibli. Syn krále Davida, Šalamoun, který nechal v Jeruzalémě postavit první Hospodinův chrám, na který potřeboval libanonské dřevo, uzavřel s Chíramem dvoustrannou obchodní smlouvu. V této smlouvě, uzavřené formou výměny dopisů mezi Šalamounem a Chíramem, se na jedné straně Chíram zavazoval dodávat Šalamounovi libanonský cedr a cypřiš a na druhé straně se Šalamoun zavázal dodávat Chíramovi pšenici a lisovaný olej.

---

²⁸ ADAMOVI, Karolina a Ladislav KRÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4. s. 8.

²⁹ Tamtéž, s. 10.

³⁰ Tamtéž, s. 21.

Příčemž tato smlouva byla také základem jejich spojení.³¹

Institut vyslanců (poslů) je známý i starověké Číně, kde cestující poslové byli při své činnosti chráněni imunitou. Z doby starověké Indie se dochovaly tzv. Manuovy zákony, které mají být dle indické tradice božského původu.³² Tyto zákony se v části týkající vyslanců, zabývají především jejich funkcemi spočívajícími ve sdělování záměrů svého panovníka (a z toho plynoucí jednání spočívající v navazování či naopak v ukončování spojeneckých dohod) a ve funkci pozorovací.³³

Nicméně, jak uvádí L. Bystrický až v období starověkého Řecka došlo k ustálení a formalizaci souboru pravidel pro styk mezi městskými republikami, které se staly základem pro rozvoj moderní diplomacie. Příčemž tento styk byl zajišťován stále jen pro určitý konkrétní cíl formou mimořádných vyslanců z řad významných občanů, kteří se však v cizím městě zdržovali delší dobu a jejich funkcí bylo pozorování polické situace.³⁴

L. Bystrický usuzuje, že „v těchto institutech je možné vypořádat zárodky diplomatického zastoupení státu.“³⁵ K. Adamová a L. Křížkovský poznamenávají, že vedle analýzy archeologických materiálů jsou zdrojem poznatků i Homérové eposy „Ilias“ a „Odyssea“, kdy jako ukázkou diplomatického řešení sporu pomocí ad hoc vyslanců, uvádějí příklad

---

³¹ ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 26-27.

³² BYSTRICKÝ, Lubor. *Základy diplomacie*. 1. vyd. Bratislava: DILEMA, 2000. 158 s. Kniha DILEMY. ISBN 80-968029-9-2., s. 15.

³³ Srov. kap. 7, body 66-68 In: ZBAVITEL, Dušan, ed. *Mánava dharmáštra, aneb, Manuovo ponaučení o dharmě*. Praha: ExOriente, 2009. Prameny hinduismu (ExOriente). ISBN 978-80-904246-5-4, s. 153.

³⁴ BYSTRICKÝ, Lubor. *Základy diplomacie*. 1. vyd. Bratislava: DILEMA, 2000. 158 s. Kniha DILEMY. ISBN 80-968029-9-2., s. 16.

³⁵ Tamtéž, s. 16.

achajských poslů, kteří odjeli do Troje s požadavkem, aby Paris vrátil unesenou Helenu.³⁶

Obdobně lze poukázat na Eseje M. de Montaigna, ve kterých Montaigne s odkazem na Plutarchovy Apophthegmata popisuje thrácké smuteční poselstvo k Archileonidě, oznamující jí smrt jejího syna Brasida.³⁷

Nejstarší formu mezinárodních styků v období starověkého Řecka, která byla upravena obyčejovým mezinárodním právem, je tzv. proxenie (v překladu pohostinství), spočívající ve formě proxena, obyvatele (přijímajícího) města, který poskytoval různé služby obyvatelům ostatních států. Byl jmenován cizím státem a jeho funkce spočívala i v ochraně zájmů cizího (městského) státu, proto také výkon jeho funkce závisel na schválení přijímajícím státem.³⁸

Římská diplomacie se stále opírala o funkci vyslanců. Hierarchicky uspořádaná delegace, jejíž předseda byl nazýván princeps legationis, a která se skládala i z administrativního a služebního personálu, měla za úkol jednat o otázkách ozbrojeného konfliktu - tedy uzavírat mír či vyhlášovat válku, a byla také využívána k ujištění římských pozic vůči novým panovníkům, s jejich státem Řím udržoval a hodlal udržovat přátelské vztahy. Naopak

---

³⁶ ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s.48.

³⁷ „*The Thracian ambassadors, coming to comfort Archileonida, the mother of Brasidas, upon the death of her son, and commending him to that height as to say he had not left his like behind him, she rejected this private and particular commendation to attribute it to the public: "Tell me not that," said she; "I know the city of Sparta has several citizens greater and more valiant than he.*"In: HAZLITT, William, ed. *The Works of Montaigne*. London: John Templeman, 248 Regent Street, 1892, s. 120. [cit. 25.6.2016] Dostupné z: <https://books.google.cz/books?id=p-VhAAAACAAJ&pg=PA646&lpg=PA646&dq#v=onepage&q&f=false> [citované 20. 8. 2016].

³⁸ BYSTRICKÝ, Lubor. *Základy diplomacie*. 1. vyd. Bratislava: DILEMA, 2000. 158 s. Knihy DILEMY. ISBN 80-968029-9-2., s. 16.

přijímání cizích diplomatických poselstev záviselo jednak na jejich (ne)přátelském poměru vůči Římu, jednak na významu a moci cizího státu. Tak např. delegaci významných a vůči Římu přátelských států vítal již na hranicích římské říše kvestor, který pak delegaci doprovázel v průběhu celé cesty po Itálii, než byla delegace nakonec přijata ve zvláštní budově uvnitř Říma, kde byla nadále členům delegace prokazována úcta a bylo s nimi jednáno jako s čestnými hosty.³⁹

Ochrany členům poselství byl ze strany Říma připisován velký význam. „Členům poselství, stejně jako smlouvám, které byly dojednány, se dostávalo božské ochrany. Římské „sancti habeantur legati“ - vyslanci jsou nedotknutelní - stejně jako skutečnost, že ublížení poslům nebo jejich zabití naplňovalo ve starověkém Římě jeden ze čtyř oficiálních důvodů pro vyhlášení války (...)“⁴⁰.

Na příkladu od historika T. Livia lze demonstrovat, že tyto delegace byly přijímány Senátem: „Následujícího dne vedl Quinctius všechna řecká i asijská poselstva do senátu, aby se vyslanci sami dověděli, jakého smýšlení je národ římský a jaký názor zastává Antiochos vůči obcím řeckým (...)“⁴¹.

A contrario vyslanci nepřátelského státu do Říma vpuštění nebyli a museli se ubytovat mimo město. Pokud byli přece jen nakonec do Říma vpuštění, audience se většinou konala v chrámu bohyně války Bellony.⁴²

---

³⁹ ADAMOVI, Karolína a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 57-58.

⁴⁰ DRHLÍK, Alois. *Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (I.)*. *Mezinárodní politika*. 1999, (4), s. 32. ISSN 05437962.

⁴¹ LIVIUS, Titus. *Dějiny*. VI. Kniha XXXIV. Praha: Svoboda, 1976. Antická knihovna, bod 59, s. 86.

⁴² ADAMOVI, Karolína a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 58.

Systematický přístup k analýze informací o zahraničních státech zavedl do diplomacie Byzancie císař Justinián I. Veliký. „Justinián si uvědomoval, že účinnost každé vojenské a diplomatické akce závisí na úrovni informací o všech podstatnějších skutečnostech života okolních států, zejména o stavu jejich hospodářství, politiky, sociálního rozvrstvení, náboženství, kultury a vojenských sil, obchodních styků, o psychice, vzdělání, způsobu chování a životním stylu jejich panovníka, (...).“⁴³ Na druhé straně, jak uvádí S. Myslil s odkazem na H. Nicolsona, ze strany Byzancie docházelo k minimalizaci informačně-pozorovacího potenciálu cizích vyslanců, kteří již od přijetí byli přísně střeženi. Naopak těsně před ukončením jejich pobytu se museli účastnit vojenské přehlídky, při které byla manifestována vojenská síla Byzancie⁴⁴, „při které stejné jednotky představující různé zbraně stále jedněmi dveřmi vcházely a druhými vycházely“.⁴⁵ Nicméně postavení vyslanců na byzantském dvoře „je dodnes považováno za předobraz stálých diplomatických zastoupení.“⁴⁶

1.2. Období po vzniku stálých misí

Důvody, které státy vedly ke vzniku stálých misí objasňuje S. Myslil: „Mise vysílané ad hoc přestávaly dostačovat, i když jejich počet byl značný. Proto se již od 13. století objevují četné příklady udržování

---

⁴³ Tamtéž, s. 69.

⁴⁴ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964., s. 21.

⁴⁵ Tamtéž, s. 21.

⁴⁶ ORT, Alexandr. *Diplomacie vědou a uměním*. KAVAN, Jan, Zdeněk MATĚJKA a Alexandr ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-079-6, s. 16.

dlouhodobých diplomatických zástupců.“⁴⁷ Muselo tak dojít ke změně chování států, které se do té doby spoléhaly pouze na vyslance, kterým bylo přiděleno konkrétní zadání. S. Myslil objasňuje i příčiny, které vedly státy k zavedení nového institutu stálých misí: „rozvíjející se mezinárodní styky byly brzděny dosavadní praxí vysílání zvláštních vyslanců ke splnění jednotlivých úkolů. Úkoly byly proto spojovány a stávalo se, že ještě před jejich splnění a před odjezdem jim byly udělovány příkazy další, takže pobyt se prodlužoval, počet vyslanců vysílaných ke splnění dočasných úkolů se zvětšoval a zřízení stálých vyslanectví se proto stalo praktickou nutností.“⁴⁸

K zintenzivnění mezinárodních vztahů jistě přispěly především obchodní vztahy mezi italskými městskými republikami - Florencií⁴⁹, Janovem, Milánem, Římem a Benátkami. S jejich (především) obchodní aktivitou se pojí také nové formy zastoupení zvané konzuláty.⁵⁰ To ostatně potvrzuje i A. Zucker: „Konzuláty byly založeny k ochraně obchodu již v dobách starých (12. - 13. stol.).“⁵¹

Potřebu konzulátů z obchodních důvodů potvrzuje i D. Türk, podle kterého působili konzulové jako zástupci obchodníků a jejich sdružení a sloužili i k řešení jejich

---

⁴⁷ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 30.

⁴⁸ Tamtéž, s. 31.

⁴⁹ Florentskými vyslanci byli mj. Dante Alighieri, Francesco Petrarca či Giovanni Bocaccio. In: ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 96.

⁵⁰ ORT, Alexandr. *Diplomacie vědou a uměním*. KAVAN, Jan, Zdeněk MATĚJKA a Alexandr ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-079-6, s. 16.

⁵¹ ZUCKER, Alois. *Počátkové práva mezinárodního*. v Praze: nakl. Bursík & Kohout, 1888. s. 20.

sporů.⁵² Tyto konzuly si obchodníci sami vybírali a ti sloužili jako jejich mluvčí s úředníky „přijímajícího“ státu.⁵³

S časovým odstupem byly zřízeny i stálé diplomatické mise. První stálá diplomatická mise byla zřízena v roce 1455. Jednalo se o diplomatickou misi Milánské republiky v Janově a vedoucí této mise byl již oficiálně označen a přijímán jak „vyslanec“. Ostatní italské městské republiky brzy praxi zřizování stálých diplomatických misí následovaly.⁵⁴

Např. Benátská republika tak měla v 16. století zřízena stálá zastupitelství ve Vídni, Paříži, Madridu a Římě.⁵⁵ Za první stálé zastupitelství mimo oblast dnešní Itálie je považováno španělské vyslanectví v Londýně (r. 1487).⁵⁶

Činnost benátských vyslanců byla upravena v podrobných instrukcích, se zdůrazněním povinnosti informovat vládu Benátské republiky podrobně o záležitostech v přijímajícím státu. Benátská republika měla zájem především na detailních informacích z politických, ekonomických, sociálních a kulturních oblastí přijímajícího státu. Informace zasílané vysílajícímu státu byly šifrovány. Vyslanec se také v přijímajícím státě účastnil jednání o mezinárodní dohodě, o jehož předběžném výsledku následně osobně informoval přijímající stát, který se rozhodl o její

---

⁵² TÜRK, Danilo. *Základy mezinárodního práva*. Přeložil David BLAŽEK. Praha [i.e. Beroun]: Eva Rozkotová, 2010. ISBN 978-80-904209-9-1, s. 184.

⁵³ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz a Torsten STEIN. *Völkerrecht*. 10., neubearbeitete Aufl. Köln: C. Heymann, 2000. ISBN 3-452-24317-6. s. 196.

⁵⁴ ORT, Alexandr. *Diplomacie vědou a uměním*. KAVAN, Jan, Zdeněk MATĚJKA a Alexandr ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-079-6, s. 16.

⁵⁵ IPSEN, Knut. *Völkerrecht*. München: Beck, 2004. *Juristische Kurz-Lehrbücher*. ISBN 3-406-49636-9. s. 556.

⁵⁶ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0. s. 114.

následné ratifikaci. V neposlední řadě spočívala funkce vyslance v reprezentaci vysílajícího státu.⁵⁷ Došlo i na úpravu délky pobytu vyslance v přijímajícím státě. Benátská republika ji omezila v 15. století nejprve na dva roky a v 16. století na roky tři.⁵⁸

Za jednání spočívající v úmyslu urazit, oloupit nebo zabít vyslance či člena jeho doprovodu, jak poznamenávají K. Adamová a L. Křížkovský, měl⁵⁹ být uložen pachateli trest smrti.⁶⁰

Období po Vestfálském míru přináší dle A. Drhlíka sekularizaci mezinárodního práva a princip rovnoprávného⁶¹ postavení států⁶² a také postupně „začínají být v širším měřítku zřizována stálá diplomatická zastoupení jako jeden z prostředků ochrany evropské mocenské rovnováhy.“⁶³

K odstranění do té doby nejednotné praxe, která se navenek projevovala i příp. spory o ceremoniální přednost, došlo r. 1815 přijetím tzv. Vídeňského reglementu. Tento právní dokument stanovil klasifikaci diplomatických zástupců, podle které první třídu tvořili velvyslanci

---

⁵⁷ ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 96-99.

⁵⁸ Tamtéž, s. 97.

⁵⁹ Z mimoprávní literatury je možné v této souvislosti připomenout historický román *Křižáci* od Henryka Sienkiewicze. V něm je popisován čin proti poslovi, křižáckém rytíři Kunovi, kterého se měl dopustit mladý polský rytíř Zbyszko. Kuno incident oznámí. Zbyszko je za čin proti poslu dle obyčejového práva odsouzen k trestu smrti. Nicméně k výkonu trestu nedojde - s ohledem na jednání dívky Danuše, která na Zbyszka, v souladu se starým místním obyčejem, hodí závoj, čímž jej osvobodí. - In: SIENKIEWICZ, Henryk. *Křižáci: historický román*. Přeložil Václav KREDBA. Praha: Dobrovský, 2013. Omega. ISBN 978-80-7390-061-8. s. 78-116.

⁶⁰ ADAMOVÁ, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 99.

⁶¹ O rovnoprávnosti lze mluvit pouze ve smyslu tehdejšího hierarchizovaného systému států. Tj. pouze velké státy („rovnoprávně“) mohly být zastupovány velvyslancem. Další menší státy velvyslance vysílat nemohly.

⁶² DRHLÍK, Alois. *Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (I.)*. *Mezinárodní politika*. 1999, (4), s. 32. ISSN 05437962.

⁶³ Tamtéž, s. 32.

a papežští legáti - nunciové, do druhé třídy byli řazeni vyslanci a ministři a ve třetí třídě chargé d'affaires. Roku 1818 došlo k úpravě výše uvedené klasifikace na základě tzv. Cášského protokolu, kdy za druhou třídu (vyslanci, ministři) byla zařazena třída ministrů-rezidentů. Jeho nahrazení přišlo až r. 1961 s VÚDS.⁶⁴

1.3. Shrnutí

Historie vzniku stálých diplomatických a konzulárních misí je ipso facto historií diplomatického práva.

Na základě uskutečněné historické analýzy lze dospět k závěru, že diplomatické mise mají v zásadě vždy funkci reprezentativní, negociační a informačně-pozorovací. A to bez ohledu na to, zda se jedná o diplomatické mise ad hoc, či o stálé diplomatické mise. Historická existence stálých diplomatických misí je odůvodněna především zvyšujícím se množstvím mezinárodních styků a také jako prostředek mírové kontinuity vzájemných přátelských vztahů, který ve svém důsledku udržuje mocenskou rovnováhu.

U konzulárních úřadů je historicky akcentována zejména jejich úloha související se vzrůstajícím mezinárodním obchodem.

---

⁶⁴ VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0., s. 113-114.

2. Diplomatické a konzulární právo

V této kapitole se budu zabývat diplomatickým a konzulárním právem a jejich kodifikací po ukončení 2. světové války.

2.1. Diplomatické právo

Diplomatické právo (či jak uvádí V. Outrata „obecné právo mezinárodní, které platí o státních orgánech pro mezinárodní styk“⁶⁵) vznikalo v pozvolném procesu vzniku a utváření mezinárodních vztahů. Ve svém důsledku tak postupně došlo k přenesení politického charakteru mezinárodních vztahů do systému mezinárodněprávní normotvorby. V této souvislosti upozorňují Č. Čepelka a P. Šturma na existenci kauzálního nexu mezi stávajícími (v určité době platnými) společenskými poměry a (mezinárodně) právními pravidly. Podle jejich názoru je právní pravidlo výsledkem faktického ustálení vztahů mezi státy.⁶⁶

Vyplývá z toho jednak, že vznik právní úpravy (např. smlouva mezi egyptským faraónem Ramessem II. a chetitským králem Chattušilem III.- srov. kap. 1.1.) je odrazem stabilizace⁶⁷ společenských poměrů - ve výše uvedeném

---

⁶⁵ OUTRATA, Vladimír. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Orbis, 1960, s. 248.

⁶⁶ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice, ISBN 978-80-7179-728-9. s. 97.

⁶⁷ Stabilizací rozumím largo sensu především:

příkladu mj. v oblasti bezpečnosti či rozvoji přátelských vztahů, jednak jako memento, že „studium mezinárodního práva se nikdy neobejde bez znalostí mezinárodních vztahů, a to jako nezbytné propedeutiky.“⁶⁸

Lze souhlasit s definicí diplomatického práva jako „souboru dohod a zásad upravujících vše, co určuje a upravuje diplomatické vztahy mezi státy“⁶⁹ avšak její pokračování „a ovlivňuje kroky a jednání potřebná k tomu, aby průběh diplomatických jednání byl úspěšný“⁷⁰ nesmí být v rozporu s koordinační povahou mezinárodního práva, tj. právního systému, který „nezáleží v právu nad národy“⁷¹ ale naopak na „v pravidlech a dohodách mezi národy“⁷².

D. Ječný považuje diplomatické právo za samostatné odvětví mezinárodního práva a s odkazem na L. Fedorova a P. Cahiera definuje společně diplomatické a konzulární právo jako souhrn právních norem, které upravují postavení a činnost státních orgánů pro zahraniční styky, a které řídí vztahy, existující mezi orgány subjektů mezinárodního

---

a) materiálně - tj. ustálení faktických vztahů a formulování nových vztahů právních vzniklých ze vztahů mezistátních - souhlasný projev vůle navenek,

b) formálně - tj. ve formě textu „*krásná smlouva o míru a bratrství, která (...) přinese klid a spojenectví na věky.*“ In ADAMOVI, Karolina a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice, ISBN 80-7179-309-4. s. 8.), a která ve svém důsledku přináší

c) existenci nově vzniklého řádu mezi panovníky. (Neboť platí, že „*právo je v jistém, patrně nejzákladnějším smyslu slova synonymem pojmu řád*“ - In: GERLOCH, Aleš in BOGUSZAK, Jiří, Jiří ČAPEK a Aleš GERLOCH. *Teorie práva. 2., přeprac. vyd.* Praha: ASPI, 2004, ISBN 80-7357-030-0. s. 291.).

⁶⁸ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice, ISBN 978-80-7179-728-9. s. 97. Srov. různé metodologické přístupy k mezinárodnímu právu in: CRYER, Robert., Tamara K. HERVEY, Bal. SOKHI-BULLEY a Alexandra BÖHM. *Research methodologies in EU and international law*. Portland, Or.: Hart, 2011. ISBN 978-1-84113-235-8.

⁶⁹ORT, Alexandr. *Diplomacie vědou a uměním*. KAVAN, Jan, Zdeněk MATĚJKA a Alexandr ORT. *Diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, ISBN 978-80-7380-079-6. s. 91.

⁷⁰ Tamtéž, s. 91.

⁷¹ READ, Elisabeth F. *Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy*. Přel. E. Dufek. Praha: Orbis, 1926, s. 18.

⁷² Tamtéž, s. 18.

práva (nehledě na to, zda jsou tyto orgány k výkonu funkce pověřeny trvale či dočasně).⁷³

S. Myslil rozumí diplomatických právem „souhrn těch ustanovení mezinárodního práva, jimiž jsou povinny se řídit jak státy při výkon svého práva vysílání a přijímání diplomatických zástupců a doprovázející je personál při výkonu jejich služebních povinností, (...) souhrn norem, upravujících otázky zřízení, organizace a činnosti diplomatických misí, jakož i diplomatické výsady a imunity jejich členů a příslušníků jejich rodin.“⁷⁴

C. C. Gialdino definuje diplomatické právo jako odvětví mezinárodního práva veřejného, které upravuje mezinárodní vztahy mezi subjekty mezinárodního práva, konkrétně pravidla týkající se úpravy orgánů subjektů mezinárodního práva (mezi ně zahrnuje i úpravu činnosti misí, ať se již jedná o mise stálé nebo mise zvláštní) a jejich vzájemných vztahů. V neposlední řadě do úpravy diplomatického práva zařazuje i úpravu výsad a imunit.⁷⁵

Do mnohostranných smluv s univerzální působností v diplomatickém právu řadíme zejm. Vídeňskou úmluvu o diplomatických stycích z r. 1961, Vídeňskou úmluvu o konzulárních stycích z r. 1963 (uvádíme ji v tomto seznamu kvůli čl. 17 VÚKS, který upravuje výkon diplomatických úkonů konzulárními úředníky), Úmluvu o zvláštních misích z r. 1969⁷⁶, Úmluvu o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím

---

⁷³ JEČNÝ, Dobromil. *K otázkám současné diplomacie a diplomatického práva*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. s. 6.

⁷⁴ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 101.

⁷⁵ GIALDINO, Carlo Curti. *Lineamenti di diritto diplomatico e consolare*. Terza edizione. Torino: presso la G. Giappichelli Editore, 2015. ISBN 978-88-348-5932-2., s. 3 a s. 43.

⁷⁶ Budu zde vycházet z českého překladu úmluvy, který byl zveřejněn ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí ze dne 6. února 1987 o Úmluvě o zvláštních misích; Vyhláška č. 40/1987 Sb.

mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců z r. 1973⁷⁷ či Vídeňskou úmluvu o zastoupení států v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy z r. 1975.

Do mezinárodních smluv s oblastní působností⁷⁸ v diplomatickém právu lze zařadit mj. Havanskou úmluvu o diplomatických zástupcích a Havanskou úmluvu o asyly – obě úmluvy z r. 1928, Montevidejskou úmluvu o politickém asyly z r. 1933 či Caracaskou úmluvu o diplomatickém asyly z r. 1954.

2.2. Konzulární právo

Konzulární právo je definováno jako: „soubor právních norem, které upravují navazování konzulárních styků a zřizování konzulárních úřadů jiného státu. Tyto normy regulují činnost konzulárních úřadů, členů jeho personálu a vymezují jejich vztahy, funkce, práva a povinnosti.“⁷⁹ K výše uvedené definici je možné přidat ještě např. úpravu výsad a imunit konzulárních úředníků či nedotknutelnost konzulárních místností, archivů a dokumentů.

---

⁷⁷ Budu zde vycházet z českého překladu úmluvy, který byl zveřejněn ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí ze dne 4. října 1978 o Úmluvě o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany včetně diplomatických zástupců; Vyhláška č. 131/1978 Sb.

⁷⁸ Většina ze států, které jsou stranou těchto smluv, jsou zároveň členy Organizace amerických států. Výjimku představují např. USA, Kanada, Beliza či Surinam.

⁷⁹ ŠMIHULA, Daniel, Blažej LIPPAY a Jana GONDEKOVÁ. *Diplomatické a konzulárne právo*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-8168-278-0. s. 83.

Konzulární právo bývá upraveno jak v rámci vnitrostátního práva, tak i práva mezinárodního.⁸⁰ V této práci bude hlavní důraz kladen především na VÚKS.

Do konzulárních smluv s oblastní působností Č. Čepelka a P. Šturma zařazují Havanskou úmluvu o konzulárních zástupcích a Evropskou úmluvu o konzulárních funkcích.⁸¹

Evropská úmluva o konzulárních funkcích z r. 1967 vstoupila v platnost dne 9. června 2011 (v souladu s jejím čl. 50 odst. 2 po třech měsících ode dne, kdy ji jako celkově pátý stát dne 8. března 2011 ratifikovala Gruzie). Nicméně ke dni uzavření rukopisu této práce zůstával počet států, které tuto úmluvu ratifikovaly stejný jako v r. 2011 – jedná se o stejných pět států (kromě Gruzie ještě Řecko, Norsko, Portugalsko a Španělsko).

Na příkladu dvoustranných konzulárních úmluv je možné uvést dělení konzulárních úmluv dle F. von Liszte, který konzulární úmluvy dělí na tzv. čisté konzulární smlouvy a tzv. obecné smlouvy s konzulárními ustanoveními, do kterých zařazuje např. obchodní či plavební smlouvy.⁸² Smlouvy o obchodu a plavbě upravovaly a nejčastěji i zjednodušovaly požadavky při dovozu zboží – ve formě např. konzulární faktury. Dvoustranné úmluvy o právní

---

⁸⁰ ŠMIHULA, Daniel, Blažej LIPPAY a Jana GONDEKOVÁ. *Diplomatické a konzulární právo*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-8168-278-0. s. 83. Srov. obdobně: „Konzulární právo je upraveno jak jednotlivými národními právními řády, tak také mezinárodním právem.“ In: IPSEN, Knut. *Völkerrecht*. München: Beck, 2004. Juristische Kurz-Lehrbücher. ISBN 3-406-49636-9. s. 606.

⁸¹ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice, ISBN 978-80-7179-728-9. s. 474.

⁸² LISZT, Franz von. *Das Völkerrecht: systematisch dargestellt*. 11., umgearb. Aufl., 2., unveränd. Neudr. Berlin: J. Springer, 1921. xiii, s. 124.

ochraně státních příslušníků upravují mj. např. platnost veřejných listin⁸³.

2.3. Kodifikace diplomatického a konzulárního práva po 2. světové válce

P. Šturma dává rozvoj hmotně právních, procesně právních a kontrolních mechanismů v oblasti mezinárodněprávní ochrany lidských práv po ukončení 2. světové války do souvislosti s reakcí mezinárodního společenství na zločiny hitlerovského Německa a jeho spojenců.⁸⁴

J. Malenovský v souvislosti s koncem 2. světové války upozorňuje na potřebu nového uspořádání mezinárodních vztahů, které vyplynulo z procesu dekolonizace, jehož důsledkem bylo zvýšení počtu svrchovaných států a z něho plynoucí změně normotvorby.⁸⁵ Pramenem mezinárodního práva se ve větší míře stala mezinárodní smlouva, která „se jevila jako optimální nástroj k uskutečnění legislativních úkolů poválečného období. Za čtvrt století po r. 1945 bylo uzavřeno více smluv než v předchozích 3000 letech.“⁸⁶

Tato kodifikace mezinárodního práva zahrnovala kromě mezinárodněprávní ochrany lidských práv, úpravy mořského

---

⁸³ V historickém srovnání např. čl. 19 Úmluvy mezi republikou Československou a královstvím Italským o právní ochraně státních příslušníků ze dne 31. května 1926 (č. 126/1926 Sb.).

⁸⁴ ŠTURMA, Pavel. Předmluva. FAIX, Martin. *Mezinárodněprávní aspekty ochrany lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. ISBN 978-80-87146-97-2. s. 5.

⁸⁵ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. ISBN 978-80-210-4474-6. s. 200.

⁸⁶ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. ISBN 978-80-210-4474-6. s. 200.

práva i kodifikaci diplomatického a konzulárního práva. Kodifikací se rozumí „písemné vyjádření obsahu té mezinárodněprávní normativity, která je zatím (dosud) obyčejová, tedy nepsaná; (...). Kodifikace obecného mezinárodního práva, tedy písemné vyjádření jeho dotud nepsané podoby a tím podaný výklad jeho obsahu, se provádí mezinárodní smlouvou, zvanou kodifikační úmluva.“⁸⁷

Čl. 13. odst. 1 písm. a) Charty OSN stanoví, že „Valné shromáždění dává podnět ke studiu a činí doporučení, jejichž cílem je podporovat mezinárodní součinnost na poli politickém a posilovat postupný rozvoj mezinárodního práva a jeho kodifikaci.“ Č. Čepelka a P. Šturma v této souvislosti připomínají již překonané interpretační neshody, kdy francouzské znění Charty byl postupný rozvoj, ale anglické znění umožňovalo dvojí interpretaci – nejen postupný, ale také pokrokový rozvoj. Jako vhodné řešení tohoto interpretačního sporu považují (s odkazem na V. Davida, M. Potočného a J. Ondřeje) sousloví progresivní rozvoj.⁸⁸

Dále by bylo možné rozlišovat mezi slovy „progresivní rozvoj“⁸⁹ a slovem kodifikace. Nicméně podle názoru J. Malenovského obecně převládá používání pouze termínu

---

⁸⁷ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. Kodifikace mezinárodního práva. ČEPELKA, Čestmír, Pavel ŠTURMA a Veronika BÍLKOVÁ. *Kodifikace a rozvoj mezinárodního práva: kodifikace mezinárodního práva, právo mezinárodních smluv, právo mezinárodní odpovědnosti*. Praha: Eva Rozkotová - IFEC, 2008. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-03-3. s. 7.

⁸⁸ Tamtéž, s. 7.

⁸⁹ Např. J. Malenovský používá český překlad „pokrokový rozvoj“. (Nicméně Č. Čepelka a P. Šturma upozorňují na vnitřní rozpornost tohoto spojení a mají za to, že „lze mít určité pochybnosti o rozvoji, který by nebyl pokrokový.“ in: ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Kodifikace mezinárodního práva*. ČEPELKA, Čestmír, Pavel ŠTURMA a Veronika BÍLKOVÁ. *Kodifikace a rozvoj mezinárodního práva: kodifikace mezinárodního práva, právo mezinárodních smluv, právo mezinárodní odpovědnosti*. Praha: Eva Rozkotová - IFEC, 2008. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-03-3. s. 9.

„kodifikace“.⁹⁰ A to z toho důvodu, že „v praxi orgánů OSN se (...) mezi pokrokovým rozvojem a kodifikací nikdy důsledně nerozlišovalo a kodifikační instituce prováděly zpravidla obě operace současně.“⁹¹

Kodifikací⁹² mezinárodního práva se zabývá Komise MP, která byla zřízena rezolucí Valného shromáždění OSN 174 (II) jako pomocný orgán Valného shromáždění dne 21. 11. 1947.

Č. Čepelka a P. Šturma hodnotí šedesátá léta 20. století (ve srovnání se sedmdesátými a osmdesátými lety 20. století) jako úspěšné období kodifikační činnosti Komise MP. A z období 60. let minulého století vyjmenovávají úspěšné kodifikační úmluvy - VÚDS, VÚKS, Úmluvu o zvláštních misích a Vídeňskou úmluvu o smluvním právu z r. 1969.⁹³

V následujících podkapitolách se budu zabývat prvními třemi výše uvedenými úmluvami.

2.3.1. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích

R. Ježek: „stressed the importance of drawing up a code based on the needs of modern life and taking into account

---

⁹⁰ MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. Edice učebnic PrF MU. ISBN 978-80-210-4474-6. s. 200.

⁹¹ Tamtéž, s. 200.

⁹² Čl. 1 odst. 1 Statutu Komise MP stanovuje: „The International Law Commission shall have for its object the promotion of the progressive development of international law and its codification.“

⁹³ ČEPELKA, Čestmír a ŠTURMA, Pavel. *Kodifikace mezinárodního práva*. ČEPELKA, Čestmír, Pavel ŠTURMA a Veronika BÍLKOVÁ. *Kodifikace a rozvoj mezinárodního práva: kodifikace mezinárodního práva, právo mezinárodních smluv, právo mezinárodní odpovědnosti*. Praha: Eva Rozkotová - IFEC, 2008. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-03-3. s. 24-25.

developments within States and in the international community.”⁹⁴

Komise MP roku 1949, v souladu s čl. 18 odst. 1 Statutu Komise MP předložila ve své zprávě Valnému shromáždění celkem 14 témat vybraných pro kodifikaci. Diplomatické styky a imunity byly v této zprávě uvedeny na 11. místě a konzulární styky a imunity na 12. místě.⁹⁵

E. Denza - již v souvislosti s funkcemi diplomatické mise uvádí rok 1957. „The International Law Commission in 1957 decided to preface the draft articles with a list of diplomatic functions, to serve as an introduction and to assist interpretation of later articles.”⁹⁶

Konečná podoba VÚDS byla schválena na Vídeňské konferenci o diplomatických stycích a imunitách⁹⁷, která se konala od 2. března⁹⁸ do 18. dubna 1961 v paláci Neue Hofburg ve Vídni. Vedoucím československé delegace na Konferenci a zároveň jedním z jejích místopředsedů byl vyslanec R. Ježek⁹⁹ (Předsedou Konference byl zvolen zástupce Rakouska A. Verdross.). Na konci Konference dne

---

⁹⁴ Doc. A.CONF 20/14, Vol. I, 6. března 1961, s. 58 bod. 12.

⁹⁵ A/CN.4/13 and Corr. 1-3, s. 281, [cit. 3.7.2016]. Dostupné z: http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/reports/a_cn4_13.pdf&lang=E.

⁹⁶ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law, s. 36.

⁹⁷ Kromě VÚDS na Konferenci došlo ke přijetí i fakultativních protokolů k VÚDS - fakultativního Protokolu o nabývání státního občanství. Spočívajícím na principu vynětí členů mise ze zákonů přijímajícího státu upravující nabývání státního občanství - dle principu ius soli. [cit. 17.7.2016]. Dostupné z:

http://legal.un.org/diplomaticconferences/diplintercourse-1961/docs/english/vol2/a_conf_20_11.pdf.

A fakultativním Protokolu o povinném řešení sporů [cit. 17.7.2016]. Dostupné z:

https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=III-5&chapter=3&clang=en).

⁹⁸ Byla tak naplněna rezoluce Valného shromáždění OSN ze 7. prosince 1959, podle které žádalo Valné shromáždění generálního tajemníka OSN, aby svolal Konferenci ve Vídni ne později než na jaře r. 1961.

⁹⁹ Vyslanec dr. Richard Ježek byl tehdy zároveň vedoucím československé diplomatické mise ve Vídni.

10. dubna 1961 byla přijata rezoluce o zvláštních misích, ve které je doporučováno Valnému shromáždění OSN, aby otázku zvláštních misí pověřilo Komisi MP k dalšímu studiu. Dne 14. dubna 1961 byly přijaty poslední tři rezoluce - rezoluce o občanskoprávních nárocích¹⁰⁰, dále rezoluce vyjadřující poděkování Komisi MP a v samotném závěru rezoluce vyjadřující poděkování rakouské vládě za přijetí a organizaci.¹⁰¹

Důvody úspěšnosti nově kodifikovaného diplomatického práva jsou spatřovány R. Langhornem jednak zájmem menších států na rovné a spravedlivé zacházení¹⁰², obdobím studené války a podporou ze strany USA.¹⁰³

Dle S. Myslila spočívají důvody pro úspěch Konference zejm. v ustálené obyčejové povaze předmětu Úmluvy, která byla dlouhodobě státy dodržována, v tom, že předmět Úmluvy je v zásadě legislativně upraven i ve vnitrostátním právu

---

¹⁰⁰ „Rezoluce o občanskoprávních nárocích, přijata na návrh Izraele obsahovala doporučení vysílajícím státům, aby se zřekly imunity členů svých misí, jde-li o občanskoprávní nároky osob v přijímajícím státě, jestliže tak může být učiněno bez ztížení funkcí mise.“ In: MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 93-94.

¹⁰¹ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 79-94.

¹⁰² „It had always been seen to be an interest of smaller states to achieve the observance of fair and equal diplomatic rules by an international convention rather than by the undiluted effect of reciprocity, since only the greater states could obtain more reliable conditions by that route.“ In: LANGHORNE, Richard. *The Regulation of Diplomatic Practice: The Beginnings to the Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961*. JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-x. s. 330.

¹⁰³ LANGHORNE, Richard. *The Regulation of Diplomatic Practice: The Beginnings to the Vienna Convention on Diplomatic Relations, 1961*. JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 1-4129-0143-x. s. 330 an.

a v neposlední řadě také kvůli důkladné přípravě této kodifikační úmluvy Komisí MP.¹⁰⁴

VÚDS, dle S. Myslila „představuje progresivní kodifikaci všech hlavních otázek diplomatického práva, jako je např. vznik diplomatických styků a misí, funkci diplomatických misí, jmenování vedoucího a jiných členů mise, tříd vedoucích misí a způsob jejich pořadí a přijímání a výsady a imunity diplomatické mise i jejích členů (...).“¹⁰⁵ V této souvislosti cituje S. Myslil názor V. Pěchoty, podle kterého dokonce VÚDS vytvořila nové diplomatické právo.¹⁰⁶ Obdobně r. 2013 C. Bjola a M. Kornprost doplňují: „Na těch několik států, které ji [VÚDS] neratifikovaly, se úmluva aplikuje jako obyčejové právo.“¹⁰⁷

Lze uzavřít, že VÚDS je velmi úspěšná kodifikační úmluva. To ostatně dokládá i skutečnost, že ke dni uzavření rukopisu této práce dosáhl počet smluvních stran VÚDS čísla 190 států.

2.3.2. Vídeňská úmluva o konzulárních stycích

„Podle rozhodnutí Valného shromáždění OSN ze dne 18. prosince 1961 (rezoluce čís. 1685/XVI) a na pozvání vlády rakouské, konala se v paláci Neue Hofburg od 3. března do 22. dubna 1964 mezinárodní konference Spojených

---

¹⁰⁴ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 81-82.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 80-81

¹⁰⁶ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 84.

¹⁰⁷ BJOLA, Corneliu a KORNPORBST, Markus. *Understanding international diplomacy: theory, practice and ethics*. 1st pub. London: Routledge, 2013. xvi, 240 s. ISBN 978-0-415-68821-5. s. 64.

národů o konzulárních stycích pod předsednictvím profesora Dr. Stefana Verosty.“¹⁰⁸

Úmyslně zde cituji úvodní slova článku nazvaného „Přínos Vídeňské konference OSN o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva“, jehož autorem je tehdejší člen Komise MP – Jaroslav Žourek. Ten se Konference účastnil jako expert OSN a byl také v Komisi MP zvláštním zpravodajem pro otázku konzulárních styků a imunit.¹⁰⁹

VÚKS v celkem 79 člancích upravuje konzulární styky, konzulární funkce (včetně úpravy výkonu diplomatických úkonů konzulárními úředníky a výkonu konzulárních funkcí diplomatickými misemi), třídy vedoucích konzulárních úřadů, výsady a imunity konzulárních úřadů a konzulárních úředníků, stejně jako postavení honorárních konzulárních úředníků a jimi vedené úřady.

V případě konzulárních funkcí se Konference nepřiklonila ke spojenému Kanadsko-Nizozemskému pozměňovacímu návrhu nahradit návrh Komise obecnou definicí. L.T. Lee toto úsilí popisuje násl.: „During the Vienna Conference on Consular Relations, the battle between a general versus specific definition of consular functions was refought.“¹¹⁰ Nicméně výsledkem této „bitvy“ byl nakonec kompromis. V čl. 5 VÚKS jsou nejprve vyjmenovávány konkrétní úlohy a „generální klauzulí“ lze označit čl. 5 písm. m) VÚKS.¹¹¹

---

¹⁰⁸ Žourek, J. Přínos Vídeňské konference o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. Časopis pro mezinárodní právo, 1964, č. 2, s. 111.

¹⁰⁹ J. Žourek je také předložil Komisi MP srov. zejm. tyto dokumenty A/CN.4/131 a A/CN.4/L.86.

¹¹⁰ LEE, Luke T. *Consular law and practice*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1991. ISBN 0198256019, s. 116.

¹¹¹ WAGNER, Niklas. *Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen vom 24. April 1963 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. 562 s. ISBN 978-3-8305-1336-0. s. 85.

Dne 24. dubna 1963 došlo k přijetí VÚKS a fakultativních protokolů k VÚKS - Protokolu týkajícího se povinného řešení sporů a Protokolu o nabytí občanství.¹¹²

Konference také přijala 3 rezoluce. První rezoluce se týkala uprchlíků, druhá rezoluce vyjadřovala poděkování Komisi MP a třetí rezoluce děkovala za vřelé přijetí vládě Rakouska.¹¹³ Práci Komise MP během kodifikačního procesu kladně hodnotí i A. Klafkowski, který ji dává do souvislosti i s krátkou dobou trvání samotné konference¹¹⁴.

L. T. Lee uvádí, že „vstupem v platnost VÚKS došlo k významnému posílení právního základu pro přístup ke konzulárním službám.“¹¹⁵

Ke dni uzavření rukopisu této práce dosáhl počet smluvních stran VÚKS - 179 států.

2.3.3. Úmluva o zvláštních misích

Kodifikace Úmluvy o zvláštních misích vychází z dlouhotrvající historické zkušenosti vysílání tzv. ad hoc misí. Diplomatických misí, které jsou, na rozdíl od diplomatických misí ve VÚDS, určeny pouze ke konkrétnímu účelu. (S. Myslíl účely ad hoc misí dělí na ceremoniální, do kterých řadí účast na inauguracích, pohřbech či oslavách získání nezávislosti a na úkoly, které nejsou svěřovány

---

¹¹² Tyto fakultativní protokoly k VÚKS mají obdobný obsah jako s fakultativní protokoly k VÚDS.

¹¹³Dokument A/CONF.25/13/Add.1 [cit. 15.8.2016]. Dostupné z: http://legal.un.org/diplomaticconferences/consrelat-1963/vol/english/vol_II_e.pdf.

¹¹⁴ KLAFKOWSKI, Alfons. *Prawo międzynarodowe publiczne*. Wydanie III. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1969. s. 215.

¹¹⁵ LEE, Luke T. *Consular law and practice*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1991. xxxiii, 739 s. ISBN 0-19-825601-9. s. 138.

stálým misím.¹¹⁶⁾ Úmluva o zvláštních misích proto také tento rozdíl definuje - a diplomatickou misi podle VÚDS v čl.1 písm. b) Úmluvy o zvláštních misích označuje jako tzv. stálou diplomatickou misi.

Komise MP studium záležitostí zvláštních misí navrhla r. 1957.¹¹⁷ Úmluva o zvláštních misích byla sjednána dne 8. prosince 1969 v New Yorku.

J. Foakes vyjadřuje své pochybnosti o tom, zda východiskem pro většinu článků této úmluvy bylo obyčejové právo.¹¹⁸

To by mohl být jeden z důvodů, proč (na rozdíl od VÚDS a VÚKS) dosáhl počet stran této úmluvy ke dni uzavření rukopisu této práce pouze¹¹⁹ 38 států.

2.4. Shrnutí

Přijetí kodifikačních úmluv v oblasti diplomatického a konzulárního práva v 60. letech 20. století bylo odrazem úsilí států v rámci nového poválečného uspořádání, ve kterém kromě důrazu na lidská práva byla věnována zvláštní pozornost úpravě diplomatických styků mezi státy a jejich významu pro hospodářskou, kulturní a (především) mírovou spolupráci.

---

¹¹⁶ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 91.

¹¹⁷ Z počátku ještě pod obecným názvem „ad hoc diplomacie“, do kterého Komise MP řadila vyslance se zvláštním posláním, diplomatické konference a zvláštní mise. - Yearbook of the International Law Commission 1957, Vol. II., Documents of the ninth session including the report of the Commission to the General Assembly, s. 133.

¹¹⁸ FOAKES, Joanne. *The position of heads of state and senior officials in international law*. 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2014. xxi, 228 s. Oxford international law library. ISBN 978-0-19-964028-7. s. 21.

¹¹⁹ Ve srovnání s VÚDS a VÚKS.

Důvody pro snazší přijetí VÚDS, VÚKS a Úmluvy o zvláštních misích lze také spatřovat v práci Komise MP, na jejíž půdě došlo k diskusi, která vedla k předložení návrhu kodifikačních úmluv.

Kodifikační úsilí vedlo v případě VÚDS a VÚKS k přijetí mezinárodních smluv univerzální povahy, které nyní tvoří základ konzulárního a diplomatického práva.

3. Diplomatická mise

*A nation's diplomatic missions are its eyes, ears and mouth, with the brain located in a capital city up to halfway around the world.*¹²⁰

VÚDS nepřináší legální definici diplomatické mise. Proto zde uvádím definici, kterou předkládá J. Azud, podle kterého lze diplomatickou misi¹²¹ vymezit jako „v zásadě sborový, stálý a diplomatický orgán státu pro mezinárodní styky působící v zahraničí.“¹²²

Složení členů personálu mise je v zásadě záležitostí vysílajícího státu. Čl. 7 VÚDS stanovuje: „S výhradou

---

¹²⁰ LOZEV, Kamen a Art MURRAY. The digital diplomacy potential. *KM World* [online]. 2013, 22(6) [cit. 3.1.2017]. Dostupné z: <http://www.kmworld.com/Articles/Column/The-Future-of-the-Future/The-digital-diplomacy-potential-89771.aspx>.

¹²¹ J. Azud podřazuje diplomatickou misi (spolu s konzulárním úřadem a zvláštní misí) pod „orgány státu pro zahraniční styky“. In: AZUD, Ján. *Mezinárodní právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 2003. s. 264-266. ISBN 80-224-0753-4.

J. Azudovu klasifikaci státních orgánů srov. obdobně s klasifikací Č. Čepelky a P. Šturmy, kteří mj. diplomatické a konzulární orgány podřazují pod „zahraniční orgány státu pro mezinárodní styk“ in: ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 453-479. Klasifikací M. Potočného, který diplomatickou misi a konzulární úřad zahrnuje pod „zahraniční orgány státu pro mezinárodní styky“ - in: POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné*. 2. přeprac. vyd. Praha: Panorama, 1978. s. 262-274. Obdobně srov. označení „zahraniční orgány pro mezinárodní styky“ In: DAVID, Vladislav, Pavel BUREŠ, Martin FAIX, Pavel SLADKÝ a Ondřej SVAČEK. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou*. 2., aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2011. Student. ISBN 978-80-87212-86-8. s. 177-188.

V německy psané literatuře se diplomatická mise a konzulární úřady řadí do „Mezinárodních zastoupení decentralizovanými orgány“ in: DELBRÜCK, Jost., Rüdiger. WOLFRUM a Georg DAHM. *Völkerrecht*. 2., völlig neu bearbeitete Aufl. /. New York: W. de Gruyter, 1989. ISBN 31-100-5809-X, s. 260 obdobně srov. VERDROSS, Alfred, *Völkerrecht*, 2., völlig umgearb. u. erw. Auflage. Wien: Springer, 1950. s. 253 an.

¹²² AZUD, Ján. *Mezinárodní právo*. 1. vyd. Bratislava: Veda, 2003. s. 265. ISBN 80-224-0753-4.

ustanovení článků 5, 8, 9 a 11 může vysílající stát volně jmenovat členy personální mise. V případě vojenských, námořních nebo leteckých přidělců si může přijímající stát vyžádat jejich jméno předem ke schválení.¹²³ Přičemž čl. 5 VÚDS umožňuje vysílajícímu státu, po řádném uvědomění příslušných přijímajících států a za podmínky, že žádný z těchto států proti tomu nevznese výslovné námitky, pověřit vedoucího mise či jmenovat člena personálu mise, který má diplomatickou hodnost ve více přijímajících státech najednou. Čl. 8 odst. 1 VÚDS stanovuje, že „členové diplomatického personálu mise mají být v zásadě občany vysílajícího státu“¹²⁴. Následně čl. 8 odst. 2 VÚDS upravuje výjimku pro člena diplomatického personálu mise vysílajícího státu, který je zároveň občanem státu přijímajícího, když stanovuje: „Členové diplomatického personálu mise nesmějí být jmenováni z řad občanů přijímajícího státu, s výjimkou, kdy k tomu tento stát dá souhlas, jenž může být kdykoliv odvolán.“¹²⁵ E. Denza zde připomíná, že souhlas přijímajícího státu je potřebný pro jmenování občana přijímajícího státu členem diplomatického personálu mise vysílajícího státu, kdy tento souhlas zakotvený v čl. 7 Havanské úmluvy o diplomatických zástupcích¹²⁶ považuje za obyčejové mezinárodní právo.¹²⁷

Stejně právo jako v čl. 8 odst. 2 VÚDS má dle čl. 8 odst. 3 VÚDS přijímající stát vůči „občanům třetího státu,

---

¹²³ Čl. 7 VÚDS.

¹²⁴ Čl. 8 odst. 1 VÚDS.

¹²⁵ Čl. 8 odst. 2 VÚDS.

¹²⁶ Čl. 7 Havanské úmluvy o diplomatických zástupcích: „*States are free in the selection of their diplomatic officers, but they may not invest with such functions the nationals of a State in which the mission must function, without its consent.*“.

¹²⁷ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law, s. 59.

kteří zároveň nejsou občany vysílajícího státu.“¹²⁸ E. Denza v této souvislosti poukazuje na historickou praxi států v zásadě nepřipouštějící občany třetích států do diplomatického sboru a obdobně vlastních občanů do diplomatických sborů třetí států, nicméně i tak uvádí výjimky z výše uvedené praxe.¹²⁹ Nicméně i ona si je vědoma možných negativních následků a rizik, které s sebou přináší jmenování osob, které nejsou občany vysílajícího státu členy diplomatického personálu mise.¹³⁰

S. Myslil uvádí opakovanou středověkou praxi zaměstnávání cizinců v diplomatické službě, která byla zapříčiněna nedůvěrou králů vůči rodové aristokracii. Příkladem uvádí Itala Spinelliho, který byl vyslancem Jindřicha VII. v Nizozemí a ve Španělsku.¹³¹

J. Azudem prisuzovaná vlastnost diplomatické mise – stálost – vyniká zejm. při komparaci s Úmluvou o zvláštních misích z roku 1969¹³². VÚDS stálost upravuje v čl. 2, ve kterém je stanoveno: „Zřízení diplomatických styků mezi státy a stálých diplomatických misí se děje vzájemnou dohodou.“¹³³

---

¹²⁸ Čl. 8 odst. 3 VÚDS.

¹²⁹ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law, s. 58-59. Na str. 59 je uváděn příklad francouzského občana M. Pozzo di Borgo, který se stal r. 1815 velvyslancem Ruska v Paříži a r. 1835 Britským velvyslancem v Paříži (Přičemž jako původní zdroj je uváděn J. SALMON, *Manuel de droit diplomatique*, Bruylant, Brussels 1994.).

¹³⁰ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law, s. 59.

¹³¹ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 33.

¹³³ Čl. 2 VÚDS.

3.1. Zřízení diplomatické mise

Zřízení¹³⁴ i fungování diplomatické mise je činěno za účelem realizace cílů a poslání, které vyplývají z funkcí diplomatické mise a jejich vlastní pojetí a intenzita závisí na vzájemných vztazích a vývoji společenských, bezpečnostních a politických okolností (ozbrojený konflikt, apartheid aj.).

Je spojeno s právem legace, které je děleno na aktivní a pasivní a souvisí s právem suverénního státu přijímat diplomatické zástupce vysílajícího státu a vysílat (jmenovat) své diplomatické zástupce.¹³⁵

3.2. Struktura diplomatické mise

Struktura diplomatické mise závisí na velikosti dané mise. Nicméně v obvyklých případech se bude členit na vedoucího mise, diplomatický personál, členy administrativního a technického personálu a členy služebního personálu.

Vedoucí mise je dle čl. 1 písm. a) VÚDS osoba, kterou pověřil vysílající stát, aby v přijímajícím státě vykonávala povinnosti, které souvisejí s touto funkcí.

---

¹³⁴ Termín „zřízení“ se rozumí vznik - tj. začátek existence diplomatické mise vysílajícího státu v přijímajícím státě. Tento termín je nutné rozlišovat od termínu „navázání“, přičemž platí, že navázání diplomatických styků se v zásadě uskutečňuje před vlastním zřízením diplomatické mise, nicméně navázání diplomatických styků automaticky neznamena povinnost zřízení diplomatické mise na území přijímajícího státu. Vzájemné (právní) dohodě států o navázání diplomatických styků a (příp.) zřízení diplomatické mise je právem států jako subjektů mezinárodního práva, které předchází politické rozhodnutí o mezinárodněprávním uznání státu.

¹³⁵ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 102-103.

Diplomatickým personálem se dle čl. 1 písm. c) a písm. d) VÚDS rozumí ti členové personálu mise, kteří mají diplomatické hodnosti.

Členové administrativního a technického personálu VÚDS v čl. 1 písm. f) konkretizuje jako ty členy personálu mise, „kteří jsou zaměstnaní v administrativních nebo technických službách mise“¹³⁶.

Členy služebního personálu jsou pak dle čl. 1 písm. g) VÚDS rozuměni „členové personálu mise, kteří jsou zaměstnaní v domácích službách mise“¹³⁷.

Strukturu diplomatické mise můžeme také posuzovat dle jednotlivých oddělení v rámci diplomatické mise. V zásadě bývá obvyklé dělení na vedoucí/ho diplomatické mise a politické, obchodně-ekonomické oddělení, kulturní a tiskové oddělení, úsek vojenského a leteckého přidělence a administrativní oddělení. V případě, že diplomatické mise vykonává i funkce konzulární, objeví se mezi výše uvedenými částmi diplomatické mise i konzulární oddělení.

3.3. Funkce diplomatické mise

„Pravidelnými funkcemi dipl. zástupců jsou vyjednávání, pozorování všech událostí a ochrana osob, majetku a zájmů občanů státu, který zastupují; mohou se jim však uložit i jiné úkoly jako např. registrace úmrtí, porodů a sňatků chráněných stát. občanů a p. Při tom všem nesmějí se dipl. zástupci vměšovati do vnitřní politiky státu, u něhož jsou akreditováni.“¹³⁸

---

¹³⁶ Čl. 1 písm. f) VÚDS.

¹³⁷ Čl. 1 písm. g) VÚDS.

¹³⁸ HONS, Antonín. Diplomacie. DVOŘÁČEK, Jan. Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí. Díl 2., D-G. Praha: Československý kompas, 1926. s. 266.

„Velvyslanec provádí všechna jednání, k nimž dochází mezi jeho vládou a vládou země, kde je ustanoven, pozoruje a referuje o všech stránkách života a vlády státu, kde jest, a o všem, co jest důležité, aby jeho země znala; má také povinnost chránit osoby, majetek a zájmy příslušníků svého státu, kteří jsou ve státě, kam jest poslán.“¹³⁹

Slovník spisovné češtiny vykládá funkci mj. jako „obor působnosti, zaměřenost k něj. účelu, poslání (...)“¹⁴⁰ V této diplomové práci se rozumí v souladu s výše uvedeným jazykovým výkladem pod slovem „funkce“ především právě obor působnosti diplomatické mise či konzulárního úřadu.

Samotný pojem „funkce diplomatické mise“ blíže vysvětluje G. Mencer: „The Convention speaks of the functions of the “mission”. Thus, it applies, first of all, to the functions of the diplomatic representation as a whole (...)“¹⁴¹

Cíle a poslání diplomatických misí a konzulárních úřadů a ve svém důsledku i samotné diplomacie, která je rozuměna jako „činnost státních orgánů, které jsou trvale povolání opatřovati za stát záležitosti mezinárodní“¹⁴² musejí logicky odpovídat právě funkcím, avšak jejich faktická realizace by se mohla odvíjet od následujících omezení:

---

¹³⁹ READ, Elisabeth F. *Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy*. Překlad Oskar Butter. Praha: Orbis, 1926. 169 s. Politická knihovna. Řada I; kn. 9., s. 76.

¹⁴⁰ DANEŠ, František, ed., FILIPEC, Josef a ČERVENÁ, Vlasta. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1978, s. 105.

¹⁴¹ MENCER, Gejza. *Diplomatic Law. Diplomatické právo*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973. s. 33.

¹⁴² VOCHOČ, Vladimír: heslo: „diplomacie“, in: HÁCHA, Emil, ed. et al. *Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH*. Brno: Polygrafia, 1929. VII, [I], s. 369.

1. věcné omezení funkcí - tj. výkon těch funkcí diplomatické mise, které jsou mezinárodním právem uznány jako funkce diplomatické mise,
2. místní omezení funkcí - tj. územní (resp. oblastní) ohraničení výkonu funkcí diplomatické mise, které lze dále dělit na:
  - 2.a. pozitivní - tj. území, ve kterém je diplomatické misi umožněn výkon funkce diplomatické mise (zpravidla se bude jednat o území přijímajícího státu) a dále a contrario
  - 2.b. negativní - tj. oblasti, ve kterých výkon funkce diplomatické mise není povolen (a její vykonávání zde může být přijímajícím státem považováno za chování v rozporu s pravidly mezinárodního práva),
3. časové omezení funkcí - tj. doba, kdy mezinárodní právo umožňuje členům mise vykonávat funkce diplomatické mise,
4. osobní omezení funkcí - tj. výkon funkcí diplomatické mise pouze těmi osobami, kterým to umožňuje mezinárodní právo při dodržení podmínek o počtu členů personálu mise a
5. ostatní omezení funkcí - tj. další omezení právní i mimoprávní (zejm. ekonomické) povahy při výkonu funkcí diplomatické mise.

Ad 1.

Věcné omezení funkcí je minimalizováno úpravou VÚDS uvádí v čl. 3 demonstrativní výčet funkcí diplomatické mise pomocí spojení „mimo jiné“ (inter alia).

Podle J. Klučky jsou funkce diplomatických misí politické povahy a spočívají především v representer

(zastupování vysílajícího státu - dle čl. 3 odst. 1 písm. a) VÚDS), proteger (ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků - dle čl. 3 odst. 1 písm. b) VÚDS), négociier (vedení jednání - dle čl. 3 odst. 1 písm. c) VÚDS), observer (spočívá v zjišťování podmínek a informování o nich vysílající stát - dle čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS) a collaborer (podpora přátelských vztahů a rozvoj styků mezi vysílajícím a přijímajícím státem - dle čl. 3 odst. 1 písm. e) VÚDS).¹⁴³ Platí, že pozorovací funkce dle čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS může být vykonávána všemi zákonnými prostředky. Obecně povinnost chovat se v souladu se zákony přijímajícího státu upravuje čl. 41 odst. 1 VÚDS¹⁴⁴, který také obsahuje povinnost nevměšování se do vnitřních záležitostí přijímajícího státu. Na druhé straně ale v souladu s čl. 41 odst. 3 VÚDS nesmí být místnostmi mise „používáno způsobem neslučitelným s funkcemi mise (...)“.¹⁴⁵

G. Scelle se během zasedání Komise MP, projedávající návrh VÚDS, vyjádřil také k azylu, „jehož udělení považuje za zásadní, tradiční a dle jeho názoru záslužnou funkci mise.“¹⁴⁶ Nicméně institut azylu (jehož existenci někteří autoři v obyčejovém právu považují za sporný¹⁴⁷) je natolik obsáhlý, že by překročil rámec této diplomové práce¹⁴⁸.

---

¹⁴³ KLUČKA, Jan. *Medzinarodne pravo verejne: vseobecna a osobitna cast. 2.*, dopl. a přepracované vyd. S.l: IURA Edition, 2011. ISBN 9788080784140, s. 371-372.

¹⁴⁴ „S výhradou svých výsad a imunit mají všechny osoby, požívající takových výsad a imunit, povinnost dbát zákonů a předpisů přijímajícího státu. Jsou rovněž povinny nevměšovat se do vnitřních záležitostí tohoto státu.“ (Čl. 41 odst. 1 VÚDS.)

¹⁴⁵ Čl. 41 odst. 3 VÚDS.

¹⁴⁶ Yearbook of the International Law Commission 1957, Vol. I., Summary records of the ninth session 23. April - 28. June 1957, s. 221.

¹⁴⁷ SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. a Torsten STEIN. *Völkerrecht. 10.*, neubearbeitete Aufl. Köln: C. Heymann, c2000. ISBN 3-452-24317-6. s. 189.

¹⁴⁸ K samotnému tématu diplomatického (a konzulárního) azylu lze odkázat především na násl. diplomatické práce: ANDER, Adam, *Diplomatický azyl*, Praha, 2013. Diplomová práce. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Věra Honusková.; VLKOVÁ,

P. Vršanský uvádí, že „výpočet funkcí vymezených v článku 3 Úmluvy [VÚDS] je fakultativní - ne exemplární, to znamená, že diplomatická mise může vykonávat - individuálně nebo v kumulaci s ostatními funkcemi - i jiné funkce, pokud si to bude vyžadovat konkrétní mezinárodní praxe a pokud výkon této jiné funkce není v rozporu s účelem Úmluvy.“¹⁴⁹

Úpravu formou spojení *inter alia* je možné komparativně nalézt i v jiných mezinárodních smlouvách. J. Ondřej uvádí čl. 2 Úmluvy o volném moři z r. 1958 a čl. 87 odst. 1 Úmluvy OSN o mořském právu z r. 1982, které se zabývají svobodou volného moře. Úprava jednotlivých svobod spadajících do svobody volného moře je zde ve formě *inter alia*.¹⁵⁰ Výhoda formulace *inter alia* spočívá v tom, jak J. Ondřej objasňuje, „že státy mohou vykonávat i další činnost, než je ta, která je uvedena výslovně v příslušných ustanoveních.“¹⁵¹ V mezinárodněprávní úpravě mořského práva nalezneme spojení *inter alia* ještě v části XII Úmluvy OSN o mořském právu z r. 1982, která upravuje ochranu životního prostředí a je označena jako „ochrana a uchovávaní mořského prostředí“¹⁵² - konkrétně v čl. 194 odst. 3¹⁵³.

Veronika, *Diplomatický azyl*, Praha, 2008. Diplomová práce. Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Pavel Šturma.

¹⁴⁹ VRŠANSKÝ, Peter. *Diplomatická misia*. VRŠANSKÝ, Peter, VALUCH, Josef a kol. *Medzinárodné právo verejné. Osobitná časť.1*. vyd. Bratislava: EUROKODÉX, 2013, ISBN 978-80-8155-003-4. s. 272.

¹⁵⁰ ONDŘEJ, Jan. *Právní režimy mezinárodních prostorů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. Právnické učebnice. ISBN 80-86473-69-7. s. 26

¹⁵¹ Tamtéž, s. 26.

¹⁵² Úmluva OSN o mořském právu z 10. prosince 1982, část XII.

¹⁵³ Opatření přijatá podle této části se budou týkat všech zdrojů znečišťování mořského prostředí. **Mimo jiné** [zdůrazněno autorem diplomové práce] zahrnou opatření zaměřená na co největší míru snížení:

(a) vypouštění toxických, škodlivých nebo zhoubných látek, zvláště perzistentních, ze zdrojů umístěných na souši, z ovzduší nebo přes ovzduší anebo shazováním do moře; (b) znečišťování z lodí (...) (c) znečišťování ze zařízení a přístrojů používaných při průzkumu nebo při těžbě přírodních zdrojů mořského dna a jeho podloží (...)

Ve VÚDS je demonstrativní formou *inter alia* kromě výše uvedeného čl. 3 VÚDS upraveno i ukončení funkcí diplomatického zástupce v čl. 43 VÚDS, upravujícím ukončení funkcí diplomatického zástupce. Legislativně obdobně došlo Komisí MP k návrhu použití slov *inter alia* v Návrhu článků o statutu diplomatického kurýra a diplomatického zavazadla, které není doprovázeno diplomatickým kurýrem (z r. 1989).

V návrhu článků o statutu diplomatického kurýra a diplomatického zavazadla, které není doprovázeno diplomatickým kurýrem, připravovaném Komisí MP, došlo ke zvolení formy *inter alia* v čl. 11¹⁵⁴ výše uvedeného Návrhu, upravujícím konec funkcí diplomatického kurýra a tato forma byla Komisí MP odůvodněna následovně: „Zatímco článek 11 jmenovitě uvádí nejčastější nebo nejlépe viditelné případy konce funkcí [diplomatického] kurýra, slova „*inter alia*“ v uvozující klauzuli zřetelně indikují (...), že seznam není úplný, ale indikativní (...) a článek 11 nemá za účel uvádět vyčerpávající výčet všech možných důvodů vedoucích k zániku kurýrových funkcí.“¹⁵⁵

Výhoda demonstrativního výčtu funkcí diplomatické mise je zřejmá – úprava působí pro futuro a umožňuje upravit ještě nevzniklé (tedy VÚDS neznámé), nové a moderní

(d) znečišťování z jiných zařízení a přístrojů provozovaných v mořském prostředí (...)

(Úmluvu o mořském právu z r. 1982 uvádím ve znění překladu, který byl zveřejněn ve Sdělení Ministerstva zahraničních věcí 240/1996 Sb.)

¹⁵⁴ „The functions of the diplomatic courier come to an end, **inter alia** [zdůrazněno autorem diplomové práce], upon: (a) fulfilment of his functions or his return to the country of origin; (b) notification by the sending State to the receiving State and, where necessary, the transit State that his functions have been terminated; (c) notification by the receiving State to the sending State that, in accordance with paragraph 2 of article 2, it ceases to recognize him as a diplomatic courier.“ In: Návrhu článků o statutu diplomatického kurýra a diplomatického zavazadla, které není doprovázeno diplomatickým kurýrem, 1989, komentář k čl. 11 Návrhu.

¹⁵⁵ Yearbook of the International Law Commission 1989, Vol. II., part two, Report of the Commission to the General Assembly on the work of its forty-first session, s. 23.

mezinárodněprávní činnosti, které v době vzniku VÚDS ještě ani neexistovaly.

Tak v současné době např. umožňuje liaison činnost akreditovaných styčných důstojníků (zejm. vojenských a leteckých resp. policejních přidělců) u diplomatické mise, kteří tak mohou přispívat v rámci mezinárodní policejní spolupráce v boji proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami.¹⁵⁶

Ad 2.

Ad 2.a. Primárně místní působností diplomatické mise rozumím působení diplomatické mise vysílajícího státu na území státu přijímajícího.

Nicméně konstrukce VÚDS umožňuje při kumulativním zachování podmínek čl. 5 VÚDS (za prvé - vysílající stát musí řádně uvědomit přijímajících států a za druhé - žádný z přijímajících států nevznesl výslovné námitky) např. aby vysílající stát C pověřil vedoucího mise v hlavním městě státu A, aby vykonával povinnosti spojené s touto funkcí v dalším přijímajícím státě (resp. v dalších přijímajících státech) - např. státech B, D a F.

Navíc dle čl. 6 VÚDS může (za podmínky, že přijímající stát nevznesl námitky) „dva nebo více států pověřit tutéž

---

¹⁵⁶ WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. ISBN 978-3-8305-1335-3. s. 65. V této souvislosti např. srov. čl. 9 odst. 1 písm. e) Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami. - Smluvní strany, zejména na základě bilaterálních a multilaterálních dohod „budou podporovat účinnou koordinaci mezi svými příslušnými institucemi a službami a výměnu pracovníků a jiných odborníků, včetně umístění styčných úředníků.“ - Citováno dle českého překladu Úmluvy Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami, která byla zveřejněna ve Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb.

osobu jako vedoucího mise v jiném státě“¹⁵⁷. Toto řešení vede k šetření nákladů na zahraniční zastoupení státu.¹⁵⁸

Či dle čl. 46. VÚDS „Vysílající stát může s předchozím souhlasem státu přijímajícího a na žádost třetího státu, který nemá zastoupení v přijímajícím státě, převzít dočasnou ochranu zájmů třetího státu a jeho příslušníků.“¹⁵⁹

Ad 2.b.

Možnost výkonu funkcí diplomatické mise neplatí všeobecně pro celé území přijímajícího státu.

Čl. 26 VÚDS upravuje možnost státu zakázat z důvodů státní bezpečnosti přístup členům mise do určitých oblastí v přijímajícím státě (obvykle vojenské újezdy či jiné vybrané oblasti). E. Denza v této souvislosti zmiňuje nutnost cestovní povolení pro členy mise akreditované v SSSR v období po 2. světové válce, pro cestování mimo oblast 50 km¹⁶⁰ od Moskvy.¹⁶¹ K. Kramešová uvádí reciproční omezení v USA. A zákaz vstupu do 16 okresů, které koncem r. 1965 pro členy mise USA zavedlo ČSSR.¹⁶²

V průběhu Konference o diplomatických stycích a imunitách, dne 21. března 1961, vyjádřil zástupce Saudské Arábie pozici své vlády týkající se (sic) čl. 24 VÚDS takto: „The cities of Mecca and Medina, the birthplaces

---

¹⁵⁷ Čl. 6 VÚDS.

¹⁵⁸ IPSEN, Knut. *Völkerrecht*. München: Beck, 2004. Juristische Kurz-Lehrbücher. ISBN 3-406-49636-9. s. 566-568.

¹⁵⁹ Čl. 46. VÚDS.

¹⁶⁰ Srov. 30 kilometrů - velikost oblasti uváděna In: FOAKES, Joanne a DENZA, Eileen. *Privileges and immunities of diplomatic mission*. SATOW, Ernest Mason a ROBERTS, Ivor, ed. *Satow's diplomatic practice*. 6th edition. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 621. ISBN 978-0-19-955927-5. s. 245.

¹⁶¹ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law. ISBN 978-0-19-870396-1. s. 137.

¹⁶² KRAMEŠOVÁ, Kateřina. *Československo - americké diplomatické vztahy v době Pražského jara v kontextu politiky détente*. Praha, 2010. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Václav Horčíčka. s. 26 (zejm. pozn. pod čarou č. 49).

of Islam, were holy cities, and for over 1300 years they and their environs had been the centre of certain practice and traditions which had not changed with the passage of time. One of those traditions was that the environs of the two cities were accessible only to members of the Moslem faith. That restriction had not been imposed by the Government of Saudi Arabia, but had been strictly enforced for over 1300 years by all the governments, without exception, (...)”¹⁶³ M.-B. A Ismail, zkoumajíce následující výroky dalších zástupců států na Konferenci, dochází k závěru, že výše uvedené tvrzení zástupce Saudské Arábie bylo na Konferenci jednomyslně mlčky přijato a že „toto omezení nepředstavuje překážku svobody pohybu diplomatického personálu ve smyslu čl. 26 VÚDS.”¹⁶⁴

Ve výše uvedeném případě lze souhlasit s tvrzením M.-B.A. Ismaila, že města Mekka a Medina nejsou oblastmi, do kterých je zakázán přístup dle čl. 26 VÚDS, protože dle trvajícího obyčejového práva je do těchto měst zakázán vstup všem osobám nemuslimské víry (a to včetně diplomatického personálu nemuslimské víry). Nicméně pokud by vznikla potřeba např. chránit zájmy příslušníků vysílajícího státu v těchto městech, lze mutatis mutandis argumentovat tacitním přijutím čl. 25 VÚDS (tedy, že „přijímající stát všemožně usnadní výkon funkcí mise”¹⁶⁵ vysílajícího státu).

---

¹⁶³ Mr. DEJANY (Saudská Arábie) - United Nations Conference on Diplomatic Intercourse and Immunities A./CONF.20/14.Official Records [online]. [cit. 3.10.2016] Dostupné z: http://untreaty.un.org/cod/diplomaticconferences/diplintercourse-1961/vol/english/vol_I_e.pdf. s. 152.

¹⁶⁴ ISMAIL, Muhammad-Basheer A. Justifications an Principles of Diplomatic Immunity: A Comparision between Islamic International Law and International Law. *Journal of Islamic State Practice in International Law*. 2013, **9**(1), 60-101, s. 73.

¹⁶⁵ Čl. 25 VÚDS.

Ad 3.

Časovým omezením rozumím dobu, ve které mohou členové mise vykonávat funkce diplomatické mise dle čl. 3 VÚDS.

V případě vedoucího mise existuje vyvratitelná domněnka dle čl. 13 odst. 1 VÚDS, že „vedoucí mise převzal své funkce v přijímajícím státě, buď jakmile odevzdal své pověřovací listiny, anebo jakmile notifikoval svůj příjezd ministerstvu zahraničních věcí přijímajícího státu nebo takovému jinému ministerstvu, o němž může být dohoda, byla odevzdána ověřená kopie jeho pověřovacích listin ve shodě s praxí platnou v přijímajícím státě (...).“¹⁶⁶ Od této doby se také bude odvíjet protokolární pořadí všech vedoucích misí, působících na území přijímajícího státu. Protokolární pořadí upravuje čl. 16 VÚDS, který v odst. 1 stanoví: „Vedoucí misí budou mít pořadí ve svých třídách podle data a doby, kdy převzali své funkce v souladu s čl. 13.“¹⁶⁷ Rozlišení data a doby je ve VÚDS z toho důvodu, pokud by v rámci jednoho dne odevzdalo své pověřovací listiny několik vedoucích misí z různých zemí, proto ten vedoucí mise, který odevzdal svoji pověřovací listinu nejdříve, bude v protokolárním pořadí (v rámci své třídy) mít nejvyšší postavení. Dále odst. 3 tohoto článku upravuje, že ve VÚDS uvedené protokolární pořadí vedoucích mise dle čl. 16 VÚDS „se nedotýká jakékoliv praxe prováděné přijímajícím státem, pokud jde o pořadí zástupce Vatikánu“¹⁶⁸. Přičemž hierarchizace vedoucích misí v rámci

---

¹⁶⁶ Čl. 13 odst. 1 VÚDS.

¹⁶⁷ Čl. 16 odst. 1 VÚDS.

¹⁶⁸ Z. Koudelka s odkazem na P. Vošahlíka k pozici nuncia v protokolárním pořadí v České republice uvádí: „V roce 1990 předal nový nunciatus pověřovací listiny prezidentu republiky a i pod silnými dojmy z návštěvy papeže Jana Pavla II. byl uznán nunciatus primát a pozice doyena diplomatického sboru. Tuto praxi převzala i Česká republika.“ In: KOUDELKA, Zdeněk. Právo prezidenta přijímat, pověřovat a odvolávat vedoucí zastupitelských misí. *Časopis pro právní vědu a praxi*. [Online]. 2013, č. 2, s. 146-149. [cit. 15.10.2016]. s. 149. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5763>.

protokolární pořadí spadá pod výjimku povolenou čl. 14 odst. 2 VÚDS¹⁶⁹.

Ukončení funkce diplomatického zástupce je upraveno čl. 43 VÚDS s odkazem na čl. 9 VÚDS, podle kterých může k ukončení funkcí diplomatického zástupce dojít zejm. sdělením vysílajícího státu přijímajícímu státu, že funkce diplomatického zástupce vysílajícího státu skončily či sdělením přijímajícího státu, že diplomatického zástupce [kterým se dle čl. 1 písm. e) VÚDS rozumí vedoucí mise nebo člen diplomatického personálu mise) nebo kteréhokoliv jiného člena personálu mise (tj. dle čl. 1 písm. c) VÚDS - i členy administrativního a technického personálu; a členy služebního personálu] prohlašuje za persona non grata.

Ad 4.

Z čl. 7 VÚDS („S výhradou ustanovení článků 5, 8, 9 a 11 [VÚDS] může vysílající stát volně jmenovat členy personální mise¹⁷⁰. V případě vojenských, námořních nebo leteckých přidělců si může přijímající stát vyžádat jejich jméno předem ke schválení.“¹⁷¹) vyplývá, že určení členů personálu mise je v zásadě věcí vysílajícího státu, přičemž dle čl. 11. odst. 2 a v mezích čl. 11 odst. 1 VÚDS si může přijímající stát vymínit nepřijetí úředníků určité kategorie.

Článek 11 odst. 1 VÚDS¹⁷² upravuje obecně možnost omezení celkového počtu členů personálu mise.

---

¹⁶⁹ Čl. 14 odst. 2 VÚDS stanovuje: „S výjimkou pořadí a etikety se nebude činit žádné rozlišování mezi vedoucími mise s ohledem na jejich zařazení do tříd.“

¹⁷⁰ Zde se jedná o překlep v českém znění VÚDS. Samozřejmě je tím myšleno „členy personálu mise“. (Srov. jiná znění VÚDS dostupné z [cit. 29.11.2016]: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/06/19640624%2002-10%20AM/Ch_III_3p.pdf.)

¹⁷¹ Čl. 7 VÚDS.

¹⁷² Čl. 11 odst. 1 VÚDS stanovuje: „Není-li zvláštní dohody o počtu členů personálu mise, může přijímající stát požadovat, aby počet personálu mise byl udržován v hranicích, které on považuje za rozumné

Ad. 5.

Pod ostatními omezeními funkcí diplomatické mise lze podřadit především důvody mimoprávní povahy a to zejm. ekonomické důvody.

Tedy omezené finanční prostředky (z majetku státu)¹⁷³, které jsou vyčleněny na uplatňování zahraniční politiky státu a z ní plynoucí rozhodnutí:

- zda a v jakých zemích zřídit diplomatické mise a konzulární úřady¹⁷⁴
- určení poměru vydávaných finančních prostředků vůči důležitosti a významu funkcí diplomatické mise, prostřednictvím kterých také dochází výkonu zahraniční politiky státu.

V případě konzulárních funkcí to také znamená určit jejich rozsah. F. Křepelka v této souvislosti poznamenává, že „leckteří občané ovšem očekávají od konzulární pomoci více, než kolik jsou jejich státy schopny a ochotny poskytnout. To vyvolává zklamání, pochybnosti

---

a obvyklé, se zřetelem k okolnostem a podmínkám v přijímajícím státě a k potřebám příslušné mise.“

¹⁷³ Srov. „K trvání státu nepostačí jen obyvatelstvo, území na němž žije, státní moc, jež je efektivně vykonává a státní idea, ale i majetek státu. (...) Ze svého majetku čerpá stát prostředky také k tomu, aby své občany chránil.“ In: PAVLÍČEK, Václav. *O české státnosti: úvahy a polemiky*. 1. Český stát a Němci. Dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0489-2, s. 33-34.

a „Stát potřebuje, již od doby svého vzniku, určité množství peněžních prostředků k zajištění některých společných potřeb osob žijících na jeho území (obrana, bezpečnost, správa státu apod).“ In: BAKEŠ, Milan a KOTÁB, Petr. *Prameny finančního práva*. BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ, Petr NOVOTNÝ, Michael KOHAJDA a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7, s. 20.

¹⁷⁴ Srov. zejména argumentaci mezi hospodářskými styky států, jejich společným zahraničním obchodem a zřízením konzulárního úřadu (resp. diplomatické mise) In: JŮNOVÁ MACKOVÁ, Adéla. *Nerovné partnerství: Československo-iránské vztahy 1918-1938*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013. Studie.

a stížnosti.“¹⁷⁵ Jeho slova potvrzuje i A. Němečková, která uvádí i následek nejednoznačného vymezením rozsahu konzulárních funkcí (konzulární ochrany) v právním řádu ČR, jehož ukazatelem je: „mimo jiné stoupající počet stížností občanů na nedostatečné poskytnutí určité služby ze strany ZÚ [zastupitelský úřad ČR], aniž by byly v právním řádu zakotveny konkrétní podmínky pro její poskytnutí.“¹⁷⁶ Na druhé straně, jak na příkladu Slovenské republiky upozorňují F. Růžička a L. Karvašová zvyšuje se i počet občanů v zahraničí (zejm. z důvodů pracovních, studijních či rekreačních)¹⁷⁷, který by zvyšující se počet přijatých stížností mohl vysvětlovat.

Při výkonu funkcí diplomatické mise je vhodné mít na paměti veškerá výše uvedená omezení, nicméně stejně tak důležité je znát i funkce diplomatických misí a jejich rozsah.

„Úkolem diplomata jest s cizími státy se dorozuměti o opatřeních, jichž vyžaduje vzájemný prospěch států, a tak udržovati přátelské styky státu jim zastoupeného se zahraničnou státní mocí; za tím účelem má prostředkovati státní smlouvy obchodních, právních a jiných poměrů se týkající, bdíti nad jejich zachováváním, odstraniti vše, co by mohlo mezinárodní poměry zkaliti a konečně má podávati

---

¹⁷⁵ KŘEPELKA, Filip. Dvacet let spolupráce členských států při konzulární (nikoli ale diplomatické) ochraně občanů Evropské unie ve světě. Právník, AV ČR, Ústav státu a práva, 2014, roč. 153, č. 8, s. 643-664. ISSN 0231-6625. s. 646.

¹⁷⁶ NĚMEČKOVÁ, Alice, Závěrečná zpráva hodnocení dopadů regulace (RIA), (K návrhu zákona o zahraniční službě) s. 3. Dostupné z [cit. 23.1.2017] <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAC3GTUA4>.

¹⁷⁷ RUŽIČKA, František a Lubica KARVAŠOVÁ. *Európska diplomacia: pôvod, premena a príležitosti*. Bratislava: Epos, 2012. ISBN 978-80-8057-963-0. s. 207.

státu, jež zastupuje, o všech důležitých případech věrně a spolehlivě zprávy.“¹⁷⁸

Obdobnou argumentaci můžeme nalézt i v odtajněném materiálu britského válečného kabinetu, týkajícího se reformy diplomatické služby, jehož součástí je zpráva z r. 1941, ve které M. A. Robertson uvádí: „Podle mého mínění je nedostačující tvrdit, jak bylo uvedeno, že „funkce ministerstva zahraničních věcí spočívají v zahraničí v:

1. Reprezentací.
2. Informování.
3. Náplni britských zahraničních zájmů“
4. Různé.“

(...) Zaprvé diplomat musí být schopen zhodnotit a vysvětlit ministerstvu zahraničních věcí (...) nejen politiku a obecné postoje vlády, ke které je akreditován, ale také stav veřejného mínění a jeho (ne)důležitost pro vliv na konání vlády. (...). Zadruhé, diplomat musí být schopen vysvětlit lidu a členům vlády, u které vykonává své povinnosti, politiku své vlastní vlády a veřejné mínění ve své vlastní zemi (...).¹⁷⁹

Pozitivně právní úprava funkcí diplomatické mise je upravena v čl. 3 VÚDS a členění funkcí dle čl. 3 VÚDS bude použito i v této diplomové práci.

VÚDS v čl. 3 demonstrativním výčtem upravuje funkce diplomatické mise. „Funkcí diplomatické mise je mimo jiné:

- a) zastupovat vysílající stát ve státě přijímajícím;

---

¹⁷⁸ VESELÝ, František Xaver. *Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí koruny české*. Díl 1, Accesio. V Praze: F. X. Veselý, 1896, s. 254.

¹⁷⁹ Report by sir Malcolm Robertson on the Reform of the Diplomatic Service. s. 3-4. [online]. Catalogue Reference: cab/67/9/52: Printed for the War Cabinet, may 1941 [cit. 3.11.2016]. Dostupné z: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C9136967#imageViewerLink>.

- b) chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem;
- c) vést jednání s vládou přijímajícího státu;
- d) zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu;
- e) podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky.¹⁸⁰

J. Klučka připisuje největší význam reprezentační funkci (representer) vysílajícího státu ve státě přijímajícím, tuto funkci považuje za podstatu diplomatického práva - tedy udržování oficiálního styku s představiteli přijímajícího státu.¹⁸¹ A např. D. Ječný zdůrazňuje funkci diplomatické mise (a diplomacie jako takové), která spočívá v podpoře přátelských vztahů mezi státy, přičemž duch jeho argumentace je velmi blízký cíli OSN dle článku 1 odst. 2 Charty OSN¹⁸² a klade proto silný důraz na udržení míru a mírové porozumění mezi národy.¹⁸³ Ve světle tohoto požadavku je třeba dle D. Ječného posuzovat také otázku o funkcích diplomatické mise a proto nelze vystačit s klasickým dělením podle termínů "représenter, protégé, informer, négocié (představovat, chránit, informovat, jednat)."¹⁸⁴

---

¹⁸⁰ Čl. 3 VÚDS.

¹⁸¹ KLUČKA, Ján. *Medzinárodné právo verejné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2004. Vysokoškolské učebnice (Iura edition). ISBN 8089047904, s. 371-372.

¹⁸² Čl. 1 odst. 2 Charty OSN: „Rozvíjet mezi národy přátelské vztahy, založené na úctě k zásadě rovnoprávnosti a sebeurčení národů, a činit jiná vhodná opatření k posílení světového míru.“.

¹⁸³ JEČNÝ, Dobromil. *K otázkám současné diplomacie a diplomatického práva*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. s. 6-7 a 42-43.

¹⁸⁴ JEČNÝ, Dobromil. *K otázkám současné diplomacie a diplomatického práva*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. s. 43.

Objevuje se i názor, podle kterého jsou funkce uvedené v čl. 3 VÚDS tzv. hlavními funkcemi diplomatické mise.¹⁸⁵ Obdobně argumentuje i S. Myslil, který tvrdí, že „byla zvolena cesta výběru hlavních a zásadních funkcí, kterými se v té či oné míře musí zabývat a zabývá každá stálá diplomatická mise.“¹⁸⁶

Nicméně S. Myslil správně připomíná, že uspořádání funkcí v čl. 3 VÚDS nemá hierarchický charakter a výše uvedenému seřazení funkcí diplomatické mise jím není přikládán hodnotový význam, přičemž upozorňuje, že význam jednotlivých funkcí bude záviset až dle vzájemných úrovní vztahů mezi státy.¹⁸⁷

V rozsudku MSD z roku 1980 v případě týkajícího se diplomatického a konzulárního personálu USA v Teheránu (USA v. Irán)¹⁸⁸ došlo, jak je obecně známo, k obsazení budovy velvyslanectví USA v Teheráně a zajištění členů diplomatického a konzulárního personálu. Z tohoto rozsudku bylo také čerpáno zjednodušené spojení „diplomatické a konzulární mise“¹⁸⁹, které obsahuje název diplomové práce.

L. Dembinski odkazuje na předběžné opatření MSD z 15. prosince 1979 a připomíná, že v něm MSD vyzdvihl jednu z důležitých konzulárních funkcí i funkcí

---

¹⁸⁵ TÜRK, Danilo. *Základy mezinárodního práva*. Přeložil David BLAŽEK. Praha [i.e. Beroun]: Eva Rozkotová, 2010. ISBN 978-80-904209-9-1, s. 171.

¹⁸⁶ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 110.

¹⁸⁷ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 110 a s. 140.

¹⁸⁸ United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, I.C.J. Reports 1980, p. 3. Judgement, I.C.J. Reports 1980, p. 3.

¹⁸⁹ United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, I.C.J. Reports 1980, p. 3. Judgement, I.C.J. Reports 1980, p. 38. (bod 83).

diplomatické mise - ochranu státních příslušníků vysílajícího státu.¹⁹⁰

Nicméně rozsudek z r. 1980 poukazuje na propojenost výsad a imunit s výkonem funkcí diplomatické mise (a funkcí konzulárních)¹⁹¹

3.3.1. Reprezentační funkce

Z historického hlediska spočívaly funkce vyslance v tradičním mezinárodním právu v reprezentování svého (vysílajícího) státu ve státě přijímajícím, kde vyslanci působili jako komunikační prostředek mezi vládami a byli zde ztělesněním hlavy státu. Ve 20. letech minulého století F. von Liszt uvádí: „Vyslanec není jen politickým zástupcem vysílajícího státu, ale také dle staršího, dnes právně zastaralého, ale společensky stále ještě významným chápáním současně považován také jako osobní zástupce své hlavy státu.“¹⁹² Tato pozice odrážela přístup tehdejší reprezentativní teorie. Nicméně Komise MP při přípravě návrhu VÚDS se řídila funkční teorií¹⁹³, která „odůvodňuje výsady a imunity jako nezbytnost pro umožnění výkonu funkcí

---

¹⁹⁰ DEMBINSKI, Ludwik. *The modern law of diplomacy: external missions of states and international organizations*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988. xv, 282 s. ISBN 90-247-3681-1. s. 46.

¹⁹¹ United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, I.C.J. Reports 1980, p. 3. Judgement, I.C.J. Reports 1980, p. 3. - Srov. zejm. část v bodu 77 tohoto rozsudku: „Thirdly, the Iranian authorities are without doubt in continuing breach of the provisions of Articles 25, 26 and 27 of the 1961 Vienna Convention and of pertinent provisions of the 1963 Vienna Convention concerning facilities for the performance of functions, freedom of movement and communications for diplomatic and consular staff, as well as of Article 24 of the former Convention and Article 33 of the latter, which provide for the absolute inviolability of the archives and documents of diplomatic missions and consulates.“

¹⁹² LISZT, Franz von. *Das Völkerrecht: systematisch dargestellt*. 11., umgearb. Aufl., 2., unveränd. Neudr. Berlin: J. Springer, 1921. xiii, s. 117.

¹⁹³ „Functional necessity“ theory.

[diplomatické] mise. (...), přičemž měla na paměti i reprezentativní povahu vedoucího mise a mise jako takové.“¹⁹⁴

Obdobně jako J. Klučka¹⁹⁵ považuje i L. Dembinski reprezentační funkci (dle čl. 3 odst. 1 písm. a) VÚDS) za nejdůležitější funkci diplomatické mise, přičemž zároveň zmiňuje i symbolický charakter této funkce – projevující se navenek např. během společenských ceremonií. Jeho významnost spočívá i ve vytvoření kontaktu mezi státy.¹⁹⁶ I. Gawłowicz považuje reprezentační funkci za esenci diplomacie a z reprezentační funkce, ve které působí členové mise jako právní zástupci vysílajícího státu vyvozuje zejm. jejich závazek loajality k vysílajícímu státu.¹⁹⁷

D. Türk považuje reprezentační funkci za zásadní složku diplomacie a dělí ji na zastupování politické a praktické, které spojuje s předáváním a výkladem stanovisek své vlády a zastupování symbolické (ceremoniální).¹⁹⁸

E. Pajtinka reprezentační funkci spojuje s vytvářením pozitivního obrazu vysílajícího státu ve státě přijímajícím. Z toho důvodu také používá termín reprezentačně-propagační funkce. Jako příklady jejího naplnění uvádí např. převzetí záštity vedoucím diplomatické mise nad různými společenskými událostmi, poskytnutí

---

¹⁹⁴ Yearbook of the International Law Commission 1958, Vol. II., Documents of the tenth session including the report of the Commission to the General Assembly, s. 95.

¹⁹⁵ KLUČKA, Ján. *Medzinárodné právo verejné*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2004. Vysokoškolské učebnice (Iura edition). ISBN 8089047904, s. 371-372.

¹⁹⁶ DEMBINSKI, Ludwik. *The modern law of diplomacy: external missions of states and international organizations*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988. xv, 282 s. ISBN 90-247-3681-1. s. 40.

¹⁹⁷ GAWŁOWICZ, Izabela. *Miedzynarodowe prawo dyplomatyczne: wybrane zagadnienia*. Warszawa: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-83-255-1157-9. s. 131.

¹⁹⁸ TÜRK, Danilo. *Základy mezinárodního práva*. 1. vyd. Praha [i.e. Beroun]: Eva Rozkotová, 2010. 553 s. ISBN 978-80-904209-9-1. s. 171.

reprezentačních prostor mise, účast diplomatů na odborných konferencích, ale zmiňuje v rámci reprezentaci i architektonické hledisko - budovu mise.¹⁹⁹

S. Myslíl s odkazem na Komisi MP k reprezentační funkci uvádí: „Zastupování vysílajícího státu shrnuje v sobě celkovou činnost mise. Mise zastupuje stát vysílající ve státě přijímajícím a je, zejména v osobě svého vedoucího, mluvčím hlavy a vlády vysílajícího státu ve všech otázkách vzájemných vztahů, které mezi oběma státy mohou vzniknout, ať v jednání osobním, či v písemném styku. Za tím účelem udržuje diplomatický zástupce stálý oficiální styk s vládou a popř. i jinými úřady a představiteli a činiteli přijímajícího státu. Prohlášení vedoucího mise v tomto úředním styku vysílající stát zavazují.“²⁰⁰

Podle G. Mencera má reprezentační funkce dva významy. V obecném smyslu do ní G. Mencer zařazuje zastupování vysílajícího státu, ve které vedoucí mise vystupuje jako mluvčí svého státu, jeho vlády a hlavy státu. V konkrétním smyslu znamená, že při výkonu funkce jedná vedoucí mise v souladu s instrukcemi své vlády.²⁰¹ Obdobně diplomatickou misi popisuje německý komentář k VÚDS: „Mise je formální zástupkyně svého státu, v praxi však zejména „mluvčí“ své vlády, aby objasňovala politickou pozici svého vlastního státu ve státě přijímajícím, za druhé představuje oficiální

---

¹⁹⁹ PATJINKA, Erik. *Diplomatické misie a ich funkcie v podmienkach globalizácie*. PAJTINKA, Erik, ed. a ROSPUTINSKÝ, Peter, ed. *Diplomacia v ére globalizácie. II., Aktuálne otázky teórie a praxe diplomacie*. Prvé vydanie. Bratislava: PAMIKO, 2014. 129 stran. ISBN 978-80-85660-09-8. s. 48.

²⁰⁰ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelom k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 110-111.

²⁰¹ MENCER, Gejza. *Diplomatic Law. Diplomatické právo*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973. s. 39.

spojovací článek v komunikaci mezi vládou vysílajícího a přijímajícího státu.“²⁰²

E. Denza v souvislosti s reprezentační funkcí uvádí vnitrostátní rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska č. 1 Ob 49/81, ve kterém dědici zabitého francouzského velvyslance žádali po Rakousku náhradu škody z důvodu, že rakouský velvyslanec na honu pořádaném prezidentem Jugoslávie nešťastně vystřelil²⁰³ a zabil francouzského velvyslance a rakouský Nejvyšší soud tuto nešťastnou událost podřadil právě pod čl. 3 odst. 1 VÚDS, z tohoto důvodu proto přiznal odpovědnost Rakouska za náhradu škody.²⁰⁴ Soud mj. v odůvodnění uvedl: „Úkolem diplomatické mise je zastupovat vysílající stát ve státě přijímajícím (...). K zastupování vysílajícího státu a zachovávání jeho zájmů patří také, že se velvyslanec vysílajícího státu na pozvání prezidenta přijímajícího státu [účastní] honu pořádaném [přijímajícím] státem, který slouží nejen ke společenským účelům, ale také k získání potřebných osobních kontaktů na představitele přijímajícího státu.“²⁰⁵

Zastupování státu kromě VÚDS upravuje i Vídeňská úmluva o smluvním právu²⁰⁶. Dle čl. 7 odst. 2 písm. b) Vídeňské úmluvy o smluvním právu se vedoucí diplomatické mise při přijetí smlouvy mezi vysílajícím a přijímajícím státem

---

²⁰² WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. ISBN 978-3-8305-1335-3. s. 65.

²⁰³ V rozsudku Nejvyššího soudu Rakouska č. 1 Ob 49/81 je uvedeno, že rakouský velvyslanec „nepozorně manipuloval s nabitou a odjištěnou zbraní“.

²⁰⁴ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law, s. 41.

²⁰⁵ Rakousko. Nejvyšší soud. Č. 1 Ob 49/81.

²⁰⁶ Budu zde vycházet z českého překladu úmluvy, který byl zveřejněn ve Vyhlášce ministra zahraničních věcí ze dne 4. září 1987 o Vídeňské úmluvě o smluvním právu; Vyhláška č. 15/1988 Sb.

považuje, pouze z titulu své funkce a bez nutnosti předkládat plnou moc, za zástupce vysílajícího státu.

Reprezentační funkce, kterou upravuje čl. 3 odst. 1 písm. a) VÚDS jako zastupování vysílajícího státu ve státě přijímajícím, lze v pojetí *largo sensu* dle J. Sutora rozumět v zásadě veškeré - tj. i neformální jednání diplomata, které tvoří v očích národa přijímajícího státu obraz o vysílajícím státě.²⁰⁷

Reprezentační funkce, jejíž účel spočívá mj. v navazování a udržování kontaktů s představiteli vysílajícího státu je svěřena zejm. vedoucímu diplomatické mise (v jehož pověřovacích listinách také bývá - obvykle spolu s posílením existujících přátelských vztahů - zmiňována.) Nicméně na této funkci se spolupodílí i ostatní členové mise, jejichž veškeré působení (formální i neformální jednání) v přijímajícím státě má vliv na účinném výkonu funkcí diplomatické mise vysílajícího státu.

Nicméně reprezentační funkce je uskutečňována i při výkonu jiných funkcí diplomatické mise. Tímto není myšleno, že je ostatním funkcím nadřazena, ale že faktickým výkonem dalších (možných) funkcí diplomatické mise dochází zároveň i k výkonu reprezentační funkce.

3.3.2. Ochrana zájmů státu a jeho příslušníků

Ochrana zájmů státu a jeho příslušníků je jednou z dalších zásadních funkcí diplomatické mise.

---

²⁰⁷ SUTOR, Julian. *Prawo dyplomatyczne i konsularne*. 3. zmienione wydanie. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. ISBN 83-01-08279-8. s. 91.

Čl. 46 VÚDS sice umožňuje vysílajícímu státu dočasně převzít ochranu zájmů třetího státu a jeho příslušníků.²⁰⁸ Nicméně možnost této ochrany nelze subsumovat pod čl. 3 odst. 1 písm. b) VÚDS, a proto také S. Myslík k této funkci uvádí, že jde o jednu z dalších funkcí diplomatické mise.²⁰⁹

L. Dembinski k funkci ochraně zájmů státu a jeho příslušníků zmiňuje, že tato funkce musí být odlišena od jiného institutu - diplomatické ochrany. Přičemž funkce diplomatické mise spočívající v ochraně zájmů státu a jeho příslušníků má v zásadě odrážet jak dlouhodobé (např. cíle zahraniční politiky vysílajícího státu), tak krátkodobé zájmy státu a jeho příslušníků a diplomatická mise je má předkládat ministerstvu zahraničních věcí přijímajícího státu (výjimku - možnost přímého jednání mise - představují okolnosti živelní pohromy).²¹⁰

Do ochrany zájmů příslušníků vysílajícího státu nespadá ani výkon volebního práva na území přijímajícího státu se zdržujících příslušníků přijímajícího státu. Pokud chce vysílající stát svým příslušníkům umožnit účast na volbách na příslušné misi²¹¹, musí mít k tomu souhlas přijímajícího státu.²¹²

ESLP ve věci Sitaropoulos a Giakoumopoulos v. Řecko rozhodl, že není porušením čl. 3 Protokolu č. 1 Evropské

---

²⁰⁸ Čl. 46 VÚDS stanoví: „Vysílající stát může s předchozím souhlasem státu přijímajícího a na žádost třetího státu, který nemá zastoupení v přijímajícím státě, převzít dočasnou ochranu zájmů třetího státu a jeho příslušníků.“.

²⁰⁹ MYSLÍK, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964., s. 116.

²¹⁰ DEMBINSKI, Ludwik. *The modern law of diplomacy: external missions of states and international organizations*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988. xv, 282 s. ISBN 90-247-3681-1. s. 40-41.

²¹¹ V ČR je seznam zastupitelských úřadů, na kterých je umožněno volit určen vyhláškou ministerstva zahraničních věcí.

²¹² WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. ISBN 978-3-8305-1335-3. s. 69.

úmluvě o ochraně lidských práv, garantujícím právo na svobodné volby, jestliže stát nevytvořil zákonné podmínky pro úpravu hlasování mimo hranice státu.²¹³

Ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím je nyní dle čl. 3 odst. 1 písm. b) pozitivně upravena tak, že tuto funkci lze vykonávat v rozsahu dovoleném mezinárodním právem.²¹⁴ Nicméně Komise MP již v době, kdy návrh této funkce neobsahoval úpravu „v rozsahu dovoleném mezinárodním právem“, upravovala, že tato funkce: „musí být vykonávána konformně s pravidly mezinárodního práva.“²¹⁵ Komise MP zároveň upozorňuje, že platnost současného čl. 41 odst. 1 VÚDS – spočívajícím v povinnosti nevměšování se do vnitřních záležitostí tohoto státu tímto není dotčena.²¹⁶

S. Myslil pod ochranou zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků rozumí (s odkazem na Komisi MP) rozumí „především dohlížení, aby byly respektovány smlouvy a pravidla mezinárodního práva a aby bylo předcházeno a napravováno porušení práva.“²¹⁷ Č. Čepelka a P. Šturma toto pojetí ochrany konkretizují a uvádějí, že tato funkce „spočívá především v realizování pomoci vlastním státní příslušníkům na místě (formou pomoci, intervence či protestu), pokud zde byli dotčeni na svých právech nebo

---

²¹³ Sitaropoulos a Giakoumopoulos v. Řecko, rozsudek ESLP ze dne 15.5.2012, stížnost č. 42202/07.

²¹⁴ Dle čl. 3 odst. 1 písm. b) VÚDS je funkcí diplomatické mise „chránit zájmy vysílajícího státu a jeho příslušníků ve státě přijímajícím v rozsahu dovoleném mezinárodním právem.“

²¹⁵ Yearbook of the International Law Commission 1958, Vol. II., Documents of the tenth session including the report of the Commission to the General Assembly, s. 90.

²¹⁶ Tamtéž, s. 90.

²¹⁷ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964., s. 111.

[byl] poškozen jejich zájem.“²¹⁸ Na formu intervence v případě potřeby ochrany zájmů příslušníků vysílajícího státu upozorňuje i J. Sutor.²¹⁹

3.3.3. Negociační funkce

Negociační funkce je upravena v čl. 3 odst. 1 písm. c) VÚDS, podle kterého je funkcí diplomatické mise vedení jednání s vládou přijímajícího státu. Podle H. Bulla jsou jednání o smlouvách jednou z funkcí diplomacie, ve které je úlohou diplomatů mj. zjistit oblast překrývajících se zájmů.²²⁰

I. Gawłowicz popisuje výhody jednání, které podle ní spočívají zejména v bezprostřednosti vedení rozhovorů a určení časového rozsahu jednání (tedy jeho začátku i konce).²²¹

Vedení jednání nicméně může posloužit i samotná budova diplomatické mise. Obecně známým příkladem, kdy jednání - z důvodu bezpečnosti - pro vrcholné státní představitele²²², je Teheránská konference, která se konala od 28. listopadu do 1. prosince 1943, a které se účastnil W. L. S. Churchill, F. D. Roosevelt a J. V. Stalin. Místem

---

²¹⁸ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C. H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice, ISBN 978-80-7179-728-9. s. 459.

²¹⁹ SUTOR, Julian. *Prawo dyplomatyczne i konsularne*. 3. zmienione wydanie. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. ISBN 83-01-08279-8. s. 92.

²²⁰ HEDLEY, Bull. *Diplomacy and International Order*. JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004. ISBN 141290143x. s. 81.

²²¹ GAWŁOWICZ, Izabela. *Miedzynarodowe prawo dyplomatyczne: wybrane zagadnienia*. Warszawa: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-83-255-1157-9. s. 135.

²²² H. Kissinger nicméně obecně vyjednávání u vrcholných státních představitelů nedoporučuje - „Poskytnuté ústupky se nedají odvolat, nebo jen se ztrátou cti.“ In: KISSINGER, Henry. *Roky v Bílém domě*. Přeložil Václav VITÁK. Praha: BB/art, 2006. ISBN 8073417030. s. 136.

konference byla budova sovětské diplomatické mise v Teheráně.²²³

H. Kissinger uvádí využití budovy diplomatické mise v r. 1970 v případě americko-čínských rozhovorů, které následně vedly k obnovení rozhovorů. Přičemž tyto rozhovory se dle dohodnuté zásady konaly „střídavě na americké a čínské ambasádě.“²²⁴

H. Kissinger při srovnání 20. a 21. století mj. k 21. století uvádí, že nyní: „Můžeme bleskovou rychlostí komunikovat (...).“²²⁵ Proto lze předpokládat, že především u negociační funkce diplomatické mise může dojít ke snížení jejího vlivu na negociační jednání států v globalizovaném prostředí, nicméně její role zejm. v úvodních jednáních může být stále významná.

Také H. Nicolson si je vědom zrychlení komunikace a jejího vlivu na vyjednávání a prodlevy mezi odesláním návrhu a získáním stanoviska svého (vysílajícího) státu.²²⁶

3.3.4. Pozorování a informování

Tuto funkci upravuje čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS, podle kterého je funkcí diplomatické mise „zjišťovat všemi zákonnými prostředky podmínky a vývoj v přijímajícím státě a podávat o nich zprávy vládě vysílajícího státu.“²²⁷

---

²²³ MAYLE, Paul D. *Eureka summit: agreement in principle and the Big Three at Tehran, 1943*. London: Associated University Presses, c1987. ISBN 0874132959. s. 50-59.

²²⁴ KISSINGER, Henry. *Roky v Bílém domě*. Přeložil Václav VITÁK. Praha: BB/art, 2006. ISBN 8073417030. s. 186.

²²⁵ KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-025-7. s. 17.

²²⁶ NICOLSON, Harold. *The evolution of diplomatic method*. Repr. London: Constable and Co, 1960. s. 81-84.

²²⁷ Čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS.

V. Vochoč uvádí, že „diplomatickému zástupci jest zapotřebí observer, traïter, protégé.“²²⁸ Kromě pozorování radí i studium vnitřních poměrů v přijímajícím státě. Samotné podávání zpráv dělí dle obsahu (na politické a hospodářské zprávy) a dle frekvence (zprávy řádné a mimořádné).²²⁹

Podle G. Mencera není vhodné používat francouzský výraz „informer“, neboť tento výraz nezahrnuje celý obsah (funkce upravené v čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS. (tj. pozorování).²³⁰

Zjišťování podmínek a vývoje v přijímajícím státě dle Komise MP zahrnuje „politické, kulturní, sociální a ekonomické aktivity (...) a obecně všechny aspekty života, o které se zajímá vysílající stát.“²³¹ S. Myslil oblasti, na které se diplomatická mise v souladu se svojí funkcí zaměřuje, ještě konkretizuje a vyjmenovává např. zjišťování zahraničně-politického zaměření přijímajícího státu a obdobné oblasti jaké jmenovala i Komise MP – tj. pozorování hospodářského, kulturního, sociálního a vědeckého vývoje.²³² V německém komentáři se objevuje názor, podle kterého „je těžké posuzovat, kde začínají a kde končí činnosti pozorovací a informující.“²³³ L. Dembinski připouští, že i přes snahu států jednat ve shodě s VÚDS, může v praxi docházet k určitým problémům

---

²²⁸ VOCHOČ, Vladimír, heslo: „Diplomatičtí zástupci“, in: *Slovník veřejného práva československého*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. sv. I. 871 s. ISBN 80-902752-4-9, s. 387.

²²⁹ Tamtéž, s. 387-388.

²³⁰ MENCER, Gejza. *Diplomatic Law. Diplomatické právo*. 1. vyd. Praha: SPN, 1973. s. 40.

²³¹ Yearbook of the International Law Commission 1958, Vol. II., Documents of the tenth session including the report of the Commission to the General Assembly, s. 90.

²³² MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 112.

²³³ WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. ISBN 978-3-8305-1335-3. s. 70.

v interpretaci způsobu zjišťování informací mezi vysílajícím a přijímajícím státem. Výsledek rozdílné interpretace obvykle vede k prohlášení člena personálu mise v souladu s čl. 9 odst. 1 VÚDS za persona non grata.²³⁴

I. Gawłowicz kromě získávání informací a jejich předávání přijímajícímu státu připomíná a zdůrazňuje i mezikrok, který spočívá ve vyhodnocování informací. A to z toho důvodu, že technologický pokrok, který umožnil rychlé předávání zpráv i médiím, by tuto funkci diplomatické mise v zásadě učinil nadbytečnou. Proto I. Gawłowicz hlavní náplní této funkce vidí v analýze a následné interpretaci získaných informací.²³⁵

Nicméně to nevylučuje, že jedním ze zdrojů, které diplomatický personál využívá k získávání informací, mohou být právě místní tištěná nebo audiovizuální média. Obdobně k interpretaci získaných informací uvádí H. Nicolson: „Velvyslanec v cizím hlavním městě musí být vždy hlavním zdrojem informací – a především jejich interpret – vzhledem k politickým podmínkám, trendům a názorům v zemi, kde pobývá.“²³⁶

Podle M. Richtsteig je naplněním čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS také tiché pozorování politických demonstrací.²³⁷

Funkci pozorování a informování můžeme nalézt v autobiografických knihách diplomatů. P. Hacker uvádí: „V souladu se zákonem, schváleným naším kongresem v roce

---

²³⁴ DEMBINSKI, Ludwik. *The modern law of diplomacy: external missions of states and international organizations*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988. xv, 282 s. ISBN 90-247-3681-1. s. 42.

²³⁵ GAWŁOWICZ, Izabela. *Miedzynarodowe prawo dyplomatyczne: wybrane zagadnienia*. Warszawa: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-83-255-1157-9. s. 132-134.

²³⁶ NICOLSON, Harold. *The evolution of diplomatic method*. Repr. London: Constable and Co, 1960. s. 82.

²³⁷ RICHTSTEIG, Michael. *Wiener Übereinkommen über diplomatische und konsularische Beziehungen: Entstehungsgeschichte, Kommentierung, Praxis*. 2. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2010. ISBN 9783832943677. s. 19-20.

1970, měly všechny americká velvyslanectví povinnost předkládat zprávu o dodržování lidských práv v zemích, kde působily."²³⁸ V. Hrdličková (manželka tehdejšího československého kulturního přidělence) uvádí: „měli jsme za úkol kromě jiného sledovat čínskou kulturní scénu, pěstovat a rozvíjet styky s jejími osobnostmi a informovat naše úřady o československo-čínských kulturních vztazích. Na tato témata jsme posílali pravidelně každý měsíc do Prahy podrobné zprávy (...).“²³⁹ D. Spáčil naopak uvádí další oblasti zaměření pozornosti vysílajícího státu, do kterých patří zejm. „informace o politickém vývoji země, o trendech, způsobech myšlení, o situaci ve vědě, kultuře i sportu (...).“²⁴⁰ Informování vysílajícího státu zmiňuje i V. Mastný: „Ministerstvo zahraničních věcí informoval jsem vždy objektivně a správně (...). Stejně jako za dob své činnosti v Římě pečoval jsem o to, aby Praha byla stále informována (...).“²⁴¹ Také můžeme uvést velvyslance USA v Římě T. N. Page, který USA r. 1918 informoval o slovanském hnutí v Rakousku-Uhersku.²⁴² Či příklad polského vojenského přidělence v Praze plk. gšt. A. Czerwińského, který svůj vysílající stát informoval

---

²³⁸ HACKER, Paul. *Slovensko 1990-1993: spomienky amerického diplomata*. Bratislava: Artforum, 2014. 284 s. ISBN 978-80-8150-042-8. s. 121.

²³⁹ HDLIČKOVÁ, Věna. Čína obohatila můj život. *Já a Čína: sborník vzpomínek k 65. výročí navázání diplomatických styků = Wo yu Zhongguo: ji nian Zhong Jie jian jiao 65 zhou nian wen ji*. Praha: pro Velvyslanectví Čínské lidové republiky v Praze vydala Litmedia a.s., 2014. s. 5.

²⁴⁰ SPÁČIL, Dušan. *My z Černína: paměti československého diplomata*. Vyd. 1. Praha: Periskop, 1995. 357 s., ISBN 80-901746-8-X. s. 136.

²⁴¹ MASTNÝ, Vojtěch et al. *Vzpomínky diplomata: ze vzpomínek a dokumentů československého vyslance*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997. 271 s. ISBN 80-7184-410-1. s. 59 a 61.

²⁴² KALINA, Antonín Svatopluk. *Krví a železem dobyto československé samostatnosti*. Praha: nákladem vlastním, 1938. 333 s., s. 125.

o rozhovorech, které s ním vedl v té době divizní generál československé armády L. Prchala.²⁴³

Diplomatická mise, která o zjištěných pozorováních pravidelně informuje své ministerstvo zahraničních věcí, má právo na svobodné spojení mise zakotveno v čl. 27 odst. 1 VÚDS: „Přijímající stát povolí a bude chránit svobodné spojení mise ke všem oficiálním účelům. Při spojení s vládou, jakož i s ostatními misemi a konzuláty vysílajícího státu ať jsou kdekoliv, může mise použít všech vhodných sdělovacích prostředků, čítajíc v to diplomatické kurýry a kódované nebo šifrované zprávy. Mise však může zřídit a používat radiostanici pouze se souhlasem přijímajícího státu.“²⁴⁴

Použití spojení „všech vhodných sdělovacích prostředků“ jen dokládá nadčasovost úpravy ve VÚDS, protože tato úprava předjímá i jiné, jí (v době vzniku Úmluvy) neznámé prostředky komunikace.

Technologický vývoj můžeme demonstrovat na doporučeních specializované agentury OSN - Mezinárodní telekomunikační unie (v době přijetí VÚDS - v 60. let 20. století se tato agentura zaměřovala na telegrafní a telefonní spojení).²⁴⁵

Na provázanost a úzkou spojitost pozorování a informování [tj. čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS] a funkce diplomatické mise spočívající v podpoře přátelských vztahů [čl. 3 odst. 1 písm. e) VÚDS] upozorňuje O. Iucu, podle které závisí podpora přátelského vztahu mezi vysílajícím

---

²⁴³ KUKLÍK, Jan a Jan NĚMEČEK. *Proti Benešovi!: česká a slovenská protibenešovská opozice v Londýně 1939-1945*. Praha: Karolinum, 2004. ISBN 80-246-0777-8. s. 52-53.

²⁴⁴ Čl. 27 odst. 1 VÚDS.

²⁴⁵ Dostupné z: <http://www.itu.int/en/history/Pages/ITU-TStudyGroups.aspx> [online]. [cit. 27.9.2016].

a přijímajícím státem na vzájemné znalosti ekonomických, sociálních a politických vztahů.²⁴⁶

3.3.5. Podpora přátelských vztahů

Podpora přátelských vztahů není upravena jen čl. 3 odst. 1 písm. e) VÚDS - „podporovat přátelské vztahy mezi vysílajícím a přijímajícím státem a rozvíjet jejich hospodářské, kulturní a vědecké styky“, ale je také vyjádřena i v části preambuli k VÚDS - „věříce, že mezinárodní úmluva o diplomatických stycích, výsadách a imunitách přispěje k rozvoji přátelských vztahů mezi národy“.

S. Myslíl - s odkazem na dokumenty z Konference o diplomatických stycích a imunitách - připomíná, že se znění preambule VÚDS (která připomíná i cíle a zásady Charty OSN) a na úpravě čl. 3 odst.1 písm. e) VÚDS se podílela i československá delegace.²⁴⁷ To také k čl. 3 odst. 1 písm. e) VÚDS s odkazem na Komisi MP a dokumenty ke Konferenci o diplomatických stycích a imunitách uvádí i E. Denza: „In response to suggestions by the Governments of Philippines, Czechoslovakia, and Yugoslavia, the Commission in 1958 added the provision (which became paragraph 1(e)) (...).²⁴⁸

K rozvoji přátelských vztahů mohou příznivě napomoci i hospodářské, kulturní a vědecké styky.

---

²⁴⁶ IUCU, Oana. Diplomacy and diplomatic functions. *Manager: Journal*. Facultatea de Administratie si Afaceri, 2012, **14**, s. 132. [online]. [cit. 29.11.2016] Dostupné z: http://www.manager.faa.ro/download/615_1114.pdf.

²⁴⁷ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 86-87.

²⁴⁸ DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations*. 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law, s. 36-37.

Německý komentář k VÚDS do čl. 3 odst. 1 písm. e) VÚDS zařazuje kulturní výměnu, kterou následně teleologickým výkladem interpretuje nejen jako prezentaci kultury vysílajícího státu, ale také jako spolupráci, která doplňuje další - částečně také čl. 3 odst. 1 písm. e) VÚDS jmenované styky mezi přijímajícím a vysílajícím státem - tj. styky hospodářské a politické.²⁴⁹

M. Richtsteig k rozvíjení hospodářských styků také uvádí činnost diplomatické mise, spočívající v zprostředkování kontaktů společností z vlastního (vysílajícího) státu na společnosti z přijímajícího státu.²⁵⁰ Výhodou diplomatické mise je, že kontakty na společnosti v přijímajícím státě nemusí získávat jen na základě tzv. analýzy od stolu (desk research), ale také formou terénní analýzy (field research).²⁵¹

G. von Glahn vyzdvihuje úlohu diplomata při vytváření dobré pověsti svého státu - např. ve formě přednášek. Nicméně výsledný vliv podobných aktivit - z důvodu špatné měřitelnosti - považuje v zásadě za sporný.²⁵²

Dle I. Gawłowicz se vysílající stát v přijímajícím státě může, při znalosti marketingových zásad, prezentovat různými způsoby, mezi kterými uvádí projekci filmů²⁵³,

---

²⁴⁹ WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. ISBN 978-3-8305-1335-3. s. 73.

²⁵⁰ RICHTSTEIG, Michael. *Wiener Übereinkommen über diplomatische und konsularische Beziehungen: Entstehungsgeschichte, Kommentierung, Praxis*. 2. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2010. ISBN 9783832943677. s. 20.

²⁵¹ K analýzám (průzkumu) zahraničních trhů srov. SVATOŠ, Miroslav. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. Expert (Grada). s. 148 an.

²⁵² VON GLAHN, Gerhard. *Law Among Nations: an Introduction to Public International Law*. [5th ed.]. New York: Macmillan, 1986. xv, 822 s. ISBN 0-02-423170-3. s. 453.

²⁵³ E. Tomalová uvádí případ Francie, jako jediné země, která má audiovizuálního přidělence, jehož významnou pracovní náplní je prezentace francouzské kinematografie. In: TOMALOVÁ, Eliška. *Kulturní*

organizací výstav a autorských čtení, svojí gastronomií, ale také v rámci kulturní výměny (do které zahrnuje studentské výměny).²⁵⁴ Tato prezentace spoluvytváří obraz o vysílajícím státu, který je vytvářen „představami zahraničního publika o daném státu.“²⁵⁵

3.4. Výkon konzulárních funkcí diplomatickou misí

Čl. 3 odst. 2 VÚDS stanoví, že „nic v této Úmluvě nebude vykládáno jako překážka pro výkon konzulárních funkcí ze strany diplomatické mise.“

VÚKS výkon konzulárních funkcí diplomatickými misemi upravuje v čl. 70 VÚKS²⁵⁶.

---

diplomacie: francouzská zkušenost. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 128 s. ISBN 978-80-86506-73-9. s. 60.

²⁵⁴ GAWŁOWICZ, Izabela. *Miedzynarodowe prawo dyplomatyczne: wybrane zagadnienia.* Warszawa: C.H. Beck, 2011. ISBN 978-83-255-1157-9. s. 134.

²⁵⁵ TOMALOVÁ, Eliška. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost.* Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 128 s. ISBN 978-80-86506-73-9. s. 20.

²⁵⁶ Čl. 70 odst. 1 VÚKS upravuje použití jiných částí VÚKS na diplomatickou misí, která vykonává konzulární funkce. - „Ustanovení této Úmluvy se vztahují, pokud to souvislost dovoluje, rovněž na výkon konzulárních funkcí diplomatickými misemi.“

Čl. 70 odst. 2 VÚKS upravuje oznamovací povinnost přijímajícího státu. - „Jména členů diplomatické mise pověřených prací v konzulárních odděleních nebo jinak pověřených výkonem konzulárních funkcí mise je nutno oznamovat ministerstvu zahraničních věcí přijímajícího státu nebo orgánu určenému tímto ministerstvem.“

Čl. 70 odst. 3 VÚKS upravuje orgány, na které se může obracet diplomatická mise vykonávající konzulární funkce. - „Při výkonu konzulárních funkcí se může diplomatická mise obracet: a) na místní orgány konzulárního obvodu; b) na ústřední orgány přijímajícího státu, pokud je to dovoleno zákony, předpisy a zvyklostmi přijímajícího státu nebo příslušnými mezinárodními dohodami.“

Čl. 70 odst. 4 VÚDS upravuje výsady a imunity členů diplomatické mise pověřených prací v konzulárním oddělení nebo jinak pověřených výkonem konzulární funkce. - „Výsady a imunity členů diplomatické mise uvedených v odstavci 2 tohoto článku se budou i nadále spravovat pravidly mezinárodního práva týkajícími se diplomatických styků.“

J. Sutor k výkonu konzulárních funkcí diplomatickou misí uvádí, že jde o odraz a potvrzení rozšířené praxe po 2. světové válce, kdy konzulární funkce vykonávaly také diplomatické mise.²⁵⁷

Praxi států, spočívající ve zřizování konzulárních oddělení při diplomatických misích, potvrzuje i S. Myslil, podle kterého ke schválení této úpravy přispěly i menší státy, pro které je výkon konzulárních funkcí ze strany diplomatické mise ekonomicky i personálně výhodný.²⁵⁸ O. Iucu spojuje výkon konzulárních funkcí diplomatickou misí se zvyšujícím se obecným významem konzulárních funkcí, které odůvodňuje růstem obchodních styků a turismu.²⁵⁹

Nicméně ne všichni s rozšířeností praxe vykonávání konzulárních funkcí diplomatickými misemi souhlasili - např. J. P. A. François, při přípravě návrhu VÚDS uváděl: „It was true that certain cases consular functions were exercised by a special section of the diplomatic mission, but that was not by any means a universal practice. The important fact, however, was that the diplomatic and consular services were two distinct services, even if they were housed under the same roof.“²⁶⁰

Nicméně návrh Mexika, který byl nakonec přijat a který je nyní čl. 3 odst. 2 VÚDS, považuje S. Myslil

---

²⁵⁷ SUTOR, Julian. *Prawo dyplomatyczne i konsularne*. 3. zmienione wydanie. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988. ISBN 83-01-08279-8. s. 95.

²⁵⁸ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 115.

²⁵⁹ IUCU, Oana. Diplomacy and diplomatic functions. *Manager: Journal*. Facultatea de Administratie si Afaceri, 2012, **14**, s. 133. [online]. [cit. 29.11.2016]. Dostupné z: http://www.manager.faa.ro/download/615_1114.pdf.

²⁶⁰ Yearbook of the International Law Commission 1958, Vol. I., Summary records of the tenth session, s. 92.

za „progresivní krok v kodifikaci moderního mezinárodního práva“²⁶¹.

3.5. Shrnutí

Zřízení diplomatické mise vyplývá z legačního práva suverénních států.

Diplomatická mise se obvykle skládá z vedoucího mise a členů personálu mise, kteří se dělí na diplomatický personál, administrativní a technický personál a služební personál.

Diplomatická mise je zahraničním orgánem vysílajícího státu, který v souladu s VÚDS na území přijímajícího státu může zejména tento stát zastupovat, chránit jeho zájmy a zájmy jeho státních příslušníků, vést za vysílající stát jednání s vládou přijímajícího státu, zjišťovat zákonnými prostředky podmínky a vývoj různých (např. hospodářských, kulturních aj.) oblastí přijímajícího státu, informovat o nich vysílající stát a podílet se na rozvoji styků mezi přijímajícím a vysílajícím státem.

Úprava funkcí ve VÚDS je ve formě demonstrativního výčtu, tj. umožňuje i výkon jiných funkcí - např. podporu kulturních či jazykových programů krajanských spolků, sídlících na území přijímajícího státu.

VÚDS i VÚKS upravují výkon konzulárních funkcí ze strany diplomatické mise.

Funkcí diplomatické mise je také podpora přátelských vztahů mezi státy. Kromě VÚDS, kde je tato funkce výslovně

---

²⁶¹ MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961*. Praha: Československá akademie věd, 1964, s. 116.

upravena, ji obvykle obsahuje i pověřovací listina, která se odevzdává hlavě přijímajícího státu.

4. Konzulární úřad

J. Ondřej a M. Potočný označují konzulární úřady jako tradiční zahraniční orgány pro mezinárodní styky, „které původně plnily zejména administrativní, hospodářské a občanskoprávní funkce. Dnes se jejich postavení blíží diplomatickým misím a plní někdy i některé úkoly diplomatických misí.“²⁶²

V případě VÚKS jde o legislativní zkratku, a konzulárním úřadem je podle čl. 1 odst. 1 písm. a) VÚKS „generální konzulát, vicekonzulát nebo konzulární jednatelství“. Obdobný obsah mají i jiné multilaterální či dvoustranné konzulární úmluvy²⁶³. Vymezení konzulárního

---

²⁶² ONDŘEJ, Jan a MIROSLAV POTOČNÝ. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 3., dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckova skripta. ISBN 978-80-7400-330-1. s. 179.

²⁶³ Srov. články 1 písm. a) dvoustranných úmluv ve znění: Vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne 14. května 1973 o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou, Vyhláška č. 83/1973 Sb.; Vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne 31. ledna 1979 o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Belgickým královstvím, Vyhláška č. 41/1979 Sb.; Vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne 31. ledna 1973 o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou, Vyhláška č. 42/1979 Sb.; či Vyhlášku ministra zahraničních věcí ze dne 6. listopadu 1979 o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Indickou republikou, Vyhláška č. 8/1980 Sb. aj. – které pro účely dvoustranné úmluvy konzulárním úřadem rozumí „generální konzulát, konzulát, vicekonzulát nebo konzulární jednatelství.“ (Shodná úprava v multilaterální dohodě viz čl. 1 písm. e) Evropské úmluvy o konzulárních funkcích.)

S čl. 1 písm. a) vyhlášky ministra zahraničních věcí ze dne 25. února 1971 o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Francouzskou republikou, Vyhláška č. 79/1971 Sb., kde výrazem konzulární úřad „rozumí se generální konzulát, konzulát nebo vicekonzulát“. V historickém srovnání předkládáme ještě Konzulární úmluvu mezi republikou Československou a královstvím Italským (vydána dne 28. února 1925 č. 35/1925Sb.), která konzulární úřady dále nedělí – přičemž v čl. 1 odst. 1 stanoví: „Každá z obou Vysokých Smluvních Stran má právo zřizovati na území druhé strany v přístavech, městech a jiných místech konzulární úřady a tam jmenovati generální konsuly, místokonsuly nebo konzulární jednatele. (...)“.

úřadu ve VÚKS považuje L. Dembinski „spíše za tautologický“²⁶⁴.

Další dělení konzulárních úřadů vychází z dělení konzulárních úředníků v čl. 1 odst. 2 VÚKS, kde jsou rozlišovány konzulární úřady vedené konzulárními úředníky z povolání a konzulární úřady vedené honorárními konzulárními úředníky.

Konzulární úřady také (v souladu s čl. 3 VÚKS) vykonávají konzulární funkce, přičemž VÚKS umožňuje výkon konzulárních funkcí ve třetím státě (dle čl. 7 VÚKS²⁶⁵ či výkon konzulárních funkcí i za třetí stát (dle čl. 8 VÚKS²⁶⁶).

4.1. Zřízení konzulárního úřadu

Zřízení konzulárního úřadu, které je činěno za účelem realizace konzulárních funkcí v přijímajícím státě předchází navázání konzulárních styků.

Navázání konzulárních styků se dle čl. 2 odst. 1 VÚKS „mezi státy uskutečňuje vzájemnou dohodou.“ Dle čl. 2 odst. 2 VÚKS platí, že souhlas k navázání diplomatických styků

---

²⁶⁴ DEMBINSKI, Ludwik. *The modern law of diplomacy: external missions of states and international organizations*. Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988. xv, 282 s. ISBN 90-247-3681-1. s. 44.

²⁶⁵ Čl. 7 VÚKS stanoví: „Vysílající stát může po uvědomění států, jichž se to týká, pověřit konzulární úřad v určitém státě výkonem konzulárních funkcí v jiném státě, pokud některý z dotčených států proti tomu výslovně nevznesl námitky.“

²⁶⁶ Čl. 8 VÚKS stanoví: „Konzulární úřad vysílajícího státu může po příslušném uvědomění přijímajícího státu vykonávat, pokud přijímající stát nevznesl námitky, konzulární funkce v přijímajícím státě za třetí stát.“

“

zahrnuje i souhlas k navázání konzulárních styků - pokud dohoda mezi dvěma státy nestanoví jinak.²⁶⁷

J. Žourek s odkazem na čl. 4 odst. 1 a odst. 5 VÚKS uvádí: „Přijetí shora uvedené zásady neznamena ovšem nikterak, že by stát, který má s jiným státem diplomatické styky, mohl bez dalšího zřídit na území tohoto státu konzulární úřad. Takový úřad, jak úmluva výslovně uvádí, může být zřízen jen se souhlasem státu, kde bude působit. I zřízení úřadovny mimo sídlo konzulátu vyžaduje předchozí a výslovný souhlas přijímajícího státu.“²⁶⁸ Čl. 4 odst. 2 VÚDS upravuje určení sídla konzulárního úřadu, jeho klasifikaci a konzulární obvod - tyto záležitosti si určuje vysílající stát, ale podléhají schválení přijímajícího státu²⁶⁹. P. Hacker ve svých vzpomínkách v této souvislosti uvádí: „Když v říjnu r. 1991 přišel Havel po druhé do USA, State department hledal způsob, jak podpořit jeho snahu o udržení společného státu [ČSFR]. Nakonec schválili návrh zvýšit statut bratislavského zastupitelství na generální konzulát.“²⁷⁰

Konzulární obvod a sídlo konzulárního úřadu, společně se jménem vedoucího konzulárního úřadu, jeho kategorií (dle čl. 1 odst. 2 VÚKS - konzulární úředník z povolání nebo honorární konzulární úředník) a třídou (dle čl. 9 odst. 1 VÚKS) obsahuje doklad o jmenování vedoucího konzulárního úřadu vydávaný vysílajícím státem, který se nazývá konzulský patent.

---

²⁶⁷ Čl. 2 odst. 2 VÚKS stanoví: „Souhlas k navázání diplomatických styků mezi dvěma státy zahrnuje, pokud není jinak stanoveno i souhlas k navázání konzulárních styků.“

²⁶⁸ Žourek, J. Přínos Vídeňské konference o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. Časopis pro mezinárodní právo, 1964, č. 2, s. 126.

²⁶⁹ Čl. 4 odst. 2 VÚKS stanoví: „Sídlo konzulárního úřadu, jeho klasifikace a konzulární obvod jsou určovány vysílajícím státem a podléhají schválení přijímajícího státu.“

²⁷⁰ HACKER, Paul. *Slovensko 1990-1993: spomienky amerického diplomata*. Bratislava: Artforum, 2014. ISBN 978-80-8150-042-8. s. 163.

Stát přijímá vedoucího konzulárního úřadu k výkonu jeho funkcí formou svolení - nazývanou exekvatur. Platí, že přijímající stát může poskytnutí exekvatur odmítnout, přičemž důvody, které jej vedly k odmítnutí, nemusí sdělovat.²⁷¹

4.2. Struktura konzulárního úřadu

Struktura konzulárního úřadu obdobně jako struktura diplomatické mise závisí na velikosti dané mise. Nicméně v obvyklých případech se bude členit na vedoucího konzulárního úřadu, další konzulární úředníky, konzulární zaměstnance a členy služebního personálu.

Vedoucí konzulárního úřadu je dle čl. 1 odst. 1 písm. c) VÚKS osoba, kterou pověřil vysílající stát, aby v konzulárním obvodu vykonávala povinnosti, které souvisejí s touto funkcí.

Konzulárními úředníky dle čl. 1 odst. 1 písm. d) VÚKS se kromě vedoucího konzulárního úřadu rozumí také osoby, které jsou pověřeny výkonem konzulárních funkcí.

Konzulární zaměstnanci jsou dle čl. 1 odst. 1 písm. e) VÚKS osoby, které jsou zaměstnány „v administrativních nebo technických službách konzulárního úřadu“.

Členy služebního personálu se dle čl. 1 odst. 1 písm. f) VÚKS rozumí osoby zaměstnané „v domácích službách konzulárního úřadu“.

Strukturu konzulárního úřadu můžeme také posuzovat dle jednotlivých oddělení v rámci konzulárního úřadu. V zásadě bývá obvyklé dělení na agendu vedoucího konzulárního úřadu, obchodně-ekonomický úsek, vízový úsek a administrativně-

---

²⁷¹ Dle čl. 12 VÚKS.

provozní úsek. Nicméně s ohledem na další funkce konzulárního úřadu se mohou objevovat např. úseky kulturní, školské či krajanské.

4.3. Konzulární funkce

Jak bylo již v této práci uvedeno, historicky souvisejí konzulární úřady se všeobecným rozšířením obchodu, nicméně jak na britském příkladu upozorňuje E. F. Read, původní konzulární služba se zabývala jinými úkoly, než ta dnešní. To ji umožňovaly kapitulační dohody, na jejichž základě mohl konzul vysílajícího státu soudit spory na území přijímajícího státu mezi státními příslušníky vysílajícího státu.²⁷² Příklad USA vs. Francie ve věci týkající se práv státních příslušníků USA v Maroku, který rozhodoval MSD je obvykle citován v souvislosti s doložkou nejvyšších výhod.²⁷³ Nicméně v rozsudku se také můžeme seznámit s částí smlouvy mezi USA a Marokem z r. 1836 – konkrétně čl. 20. Podle tohoto článku měl konzul USA pravomoc rozhodovat občanskoprávní spory mezi občany USA na území Maroka.²⁷⁴

Zaměření konzulů především na obchod, potvrzuje i E. F. Read, která k funkcím konzulů uvádí: „Dohlížejí na plnění obchodních smluv svého státu a sbírají informace a zprávy o všech věcech ve státě, kde jsou ustanovení, jež se mohou dotýkat obchodu jejich vlastní země.“²⁷⁵ A až jako

---

²⁷² READ, Elisabeth F. Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy. Přel. E. Dufek. Praha: Orbis, 1926, s. 82.

²⁷³ ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 549 s. ISBN 978-80-7357-562-5. s. 37.

²⁷⁴ Case concerning rights of nationals of the United States of America in Morocco, Judgement of August 27th, 1952: I.C.J. Reports, p. 176., s. 188-189.

²⁷⁵ READ, Elisabeth F. Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy. Přel. E. Dufek. Praha: Orbis, 1926, s. 82.

další konzulární funkce E. F. Read uvádí kontrolu a pomoc lodím vysílajícího státu (do které začleňuje i rozhodování soudních sporů mezi kapitánem lodi a jeho posádkou nebo cestujícími), pomoc a podporu státním příslušníkům vysílajícího státu, vydávání pasů a notářské a administrativní funkce.²⁷⁶

Většina autorů dělí konzulární funkce dle jejich obsahu²⁷⁷ – na druhé straně např. E. Pajtinka dělí konzulární funkce nejprve dle jejich beneficentů (státní příslušníci vysílajícího nebo státní příslušníci přijímajícího státu) a následně až dle jejich obsahu.²⁷⁸

J. Žourek k úpravě konzulárních funkcí ve VÚKS uvádí, že jde o „dosti podrobnou definici konzulských funkcí.“²⁷⁹ Podrobnější úpravu konzulárního práva obecně a konzulárních funkcí konkrétně si mohou státy upravit na bilaterální úrovni. Německý komentář k VÚKS uvádí neúspěšný návrh Dodatkového protokolu o konzulárních funkcích k VÚKS Československé federativní republiky a Rakouské republiky ze 4. dubna 1990 (dokument A/45/141).²⁸⁰ Jak vyplývá z dopisu adresovanému Generálnímu tajemníkovi OSN, tento návrh obsahoval 22 článků, ve kterých byly zdůrazňovány a konkretizovány zejm. ty konzulární funkce, spočívající

---

²⁷⁶ READ, Elisabeth F. *Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy*. Přel. E. Dufek. Praha: Orbis, 1926, s. 82.

²⁷⁷ Srov. zejm. LEE, Luke T. *Consular law and practice*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1991. ISBN 0198256019, s. 124 an., Žourek, J. Přínos Vídeňské konference o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. *Časopis pro mezinárodní právo*, 1964, č. 2, s. 113 an., LIBERA, Kazimierz. *Prawo konsularne*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1951. 2. svazek, s. 5 an. aj.

²⁷⁸ PAJTINKA, Erik. Konzulárna služba a jej perspektívy na začiatku 21. storočia. *Medzinárodné vztahy*. 2010, **VIII**.(1), 105-111. s. 109.

²⁷⁹ Žourek, J. Přínos Vídeňské konference o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. *Časopis pro mezinárodní právo*, 1964, č. 2, s. 113.

²⁸⁰ WAGNER, Niklas. *Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen vom 24. April 1963 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. 562 s. ISBN 978-3-8305-1336-0. s. 86.

v provádění funkcí notářských, matričních a poskytování pomoci lodím a letadlům vysílajícího státu.²⁸¹

VÚKS upravuje konzulární funkce v čl. 5 písm. a) až písm. m). Oproti VÚDS, která funkce diplomatických misí uvozovala spojením *inter alia*, VÚKS v čl. 5 písm. a) až písm. l) nejprve vyjmenovává konzulární funkce a následně v čl. 5 písm. m) VÚKS umožňuje výkon i dalších konzulárních funkcí, které mohou být ukotveny např. v bilaterálních úmluvách. Naopak, pokud konzulární funkce mezi přijímajícím a vysílajícím státem nejsou jinými dohodami stanoveny, může vysílající stát vykonávat i takové konzulární funkce, které dle čl. 5 písm. m) VÚDS „nejsou zakázány zákony a předpisy přijímajícího státu nebo proti nimž přijímající stát nevznese žádné námitky“.

4.3.1. Ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků

Mezi zásadní konzulární funkce patří především ochrana obchodních a hospodářských zájmů vysílajícího státu a jeho státních příslušníků.²⁸²

Ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho státních příslušníků – jako jedna z konzulárních funkcí je upravena ve VÚKS v:

1. čl. 5 písm. a) VÚKS, podle kterého spočívá:
„v chránění zájmů vysílajícího státu a jeho státních příslušníků, a to jak fyzických, tak

---

²⁸¹ Dokument A/45/141 z 4. dubna 1990. [cit. 14.12.2016.] Dostupný z WWW: http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/182067/A_45_141-EN.pdf?sequence=3&isAllowed=y.

²⁸² IPSEN, Knut. *Völkerrecht*. München: Beck, 2004. Juristische Kurz-Lehrbücher. ISBN 3-406-49636-9. s. 608.

i právnických osob, v přijímajícím státě v rozsahu dovoleném mezinárodním právem)²⁸³,

2. čl. 5 písm. g) VÚKS, podle kterého spočívá: „v ochraně zájmů státních příslušníků vysílajícího státu, fyzických i právnických osob, ve věcech dědických na území přijímajícího státu, a to ve shodě se zákony a předpisy přijímajícího státu“²⁸⁴,

3. čl. 5 písm. h) VÚKS, podle kterého spočívá: „v ochraně zájmů mladistvých a jiných osob nemajících plnou způsobilost, které jsou státními příslušníky vysílajícího státu, v rozsahu stanoveném zákony a předpisy přijímajícího státu, (...)“²⁸⁵.

K. N. Schake konzulární funkci spočívající v ochraně zájmů státních příslušníků vysílajícího státu považuje za zásadní, protože podle ní: „The Department of State exists first and foremost to protect Americans.“²⁸⁶

V souvislosti s přijetím čl. 5 písm. a) VÚKS uvádí J. Žourek: „Tím byly odmítnuty názory, hájené některými staršími autory, že úkolem konzulů je toliko hájit zájmy příslušníků státu vysílajícího a nikoli též zájmy vysílajícího státu samotného.“²⁸⁷ Např. J. Skalický při vymezení úkolů konzulů uvádí: „Především je to ochrana,

---

²⁸³ Čl. 5 písm. a) VÚKS.

²⁸⁴ Čl. 5 písm. g) VÚKS.

²⁸⁵ Čl. 5 písm. h) VÚKS.

²⁸⁶ SCHAKE, Kori N. *State of disrepair: fixing the culture and practices of the State Department* [online]. Stanford, Calif.: Hoover Institution Press, Stanford University, 2012. Hoover Institution Press publication; no. 620 [cit. 2.1.2017]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10580555>. s. 104.

²⁸⁷ Žourek, J. Přínos Vídeňské konference o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. *Časopis pro mezinárodní právo*, 1964, č. 2, s. 114.

pomoc a podpora poskytovaná po všech stránkách státním občanům vysílajícího státu.“²⁸⁸

Na druhé straně F. von Liszt při členění úloh konzulů jako první zmiňuje ochranu hospodářských zájmů vysílajícího státu a následně až ochranu jeho státních příslušníků.²⁸⁹

4.3.2. Rozvoj obchodních, hospodářských, kulturních, vědeckých aj. styků

„Odstraňovat překážky rozvoje obchodních styků a poskytovat radu a pomoc obchodníkům.“²⁹⁰

Rozvoj obchodu je historická konzulární funkce, která se objevila spolu s rostoucím objemem zahraničního obchodu. Nicméně v současné době nejde jen primárně o konzulární funkci (resp. funkci diplomatické mise), ale v zásadě o synergii koncepcí a přístupů ze strany ústředních orgánů státní správy v rámci oblasti ekonomické diplomacie. VÚKS tuto konzulární funkci upravuje v čl. 5 písm. b).

Význam tohoto článku shrnuje - více než 10 let před kodifikovanou úpravou konzulárních funkcí ve VÚKS - K. Libera, podle kterého je úkolem konzula především popularizovat kulturu i hospodářství své země.²⁹¹

---

²⁸⁸ SKALICKÝ, Jan. *Základy diplomatického a konzulárního zřízení a služby*. První vydání. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí republiky Československé, 1949. 113 stran., s. 34.

²⁸⁹ LISZT, Franz von. *Das Völkerrecht: systematisch dargestellt*. 11., umgearb. Aufl., 2., unveränd. Neudr. Berlin: J. Springer, 1921. xiii, s. 125.

²⁹⁰ VOŠTA, Ladislav: heslo: „konzulární právo“, in: *Slovník veřejného práva československého*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. sv. II, 1202 s. ISBN 80-902752-4-9, s. 345.

²⁹¹ LIBERA, Kazimierz. *Prawo konsularne*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1951. 2. svazek, s. 7.

4.3.3. Pozorování a informování

„Podrobnými instrukcemi uloženo jim bývá, aby ve svých zprávách informovali svoji vládu o všem, co může zajímat domácí obchod, průmysl a zemědělství.“²⁹²

Tato konzulární funkce ukotvená v čl. 5 písm. c) VÚKS - opět potvrzuje obecné zaměření konzulárních funkcí na podporu obchodu, protože - jak je v tomto článku stanoveno - tato funkce spočívá „v zjišťování stavu a vývoje obchodního, hospodářského, kulturní a vědeckého života přijímajícího státu“.

Tj. v porovnání s čl. 3 odst. 1 písm. d) VÚDS jsou v čl. 5 písm. c) VÚKS jednak přímo stanoveny oblasti, ze kterých lze získávat informace, jednak jako možný recipient informací jsou kromě vlády vysílajícího státu označeny i „zainteresované osoby“.

L. T. Lee uvádí na příkladu USA, že zasílání zpráv v hospodářské oblasti je standardizováno a zpráva spolu s aktuálními podmínkami na trhu obsahuje i exportní výhledy.²⁹³ Kromě standardizace obsahu je pro lepší přehled a omezení příp. desinterpretací standardizována i jazyková úprava zpráv.²⁹⁴

4.3.4. Vydávání pasů a víz

VÚKS tuto konzulární funkci upravuje v čl. 5 písm. d), podle kterého spočívá „ve vydávání cestovních pasů

---

²⁹² VOŠTA, Ladislav: heslo: „konzulární právo“, in: *Slovník veřejného práva československého*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. sv. II, 1202 s. ISBN 80-902752-4-9, s. 345.

²⁹³ LEE, Luke T. *Consular law and practice*. 2nd ed. New York: Oxford University Press, 1991. ISBN 0198256019, s. 193.

²⁹⁴ 2 FAH-1 H-100 FOREIGN AFFAIRS MANUAL STANDARDS. [cit. 10.1.2017] Dostupné z: <https://fam.state.gov/FAM/02FAH01/02FAH010110.html>.

a cestovních dokumentů státním příslušníkům vysílajícího státu a víz nebo příslušných dokumentů osobám přejícím si cestovat do vysílajícího státu". Čl. 5 písm. d) VÚKS stanoví, že konzulární funkce spočívá ve vydávání víz²⁹⁵ (či příslušný dokumentů) „osobám přejícím si cestovat do vysílajícího státu“ - tj. zahrnuje zde nejen státní příslušníky vysílajícího státu, ale i státní příslušníky třetích států.

Nicméně stát není povinen vykonávat veškeré funkce, které mu VÚKS umožňuje. V tomto případě VÚKS přijímajícímu státu umožňuje, aby vydával víza (či příslušné dokumenty) „osobám přejícím si cestovat do vysílajícího státu“ - tedy kromě státních příslušníků přijímajícího státu i státním příslušníkům třetích států - nicméně v mezinárodním právu jde o oprávnění státu, ne jednotlivce. Proto není v rozporu s mezinárodním právem § 182 písm. e) zákona č. 326/1999 Sb. o pobytu cizinců na území České republiky a na něj navazující prováděcí právní předpis - vyhláška č. 462/2008 Sb., která upravuje seznam zemí, jejichž státní příslušníci si o vízum (a povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu) mohou požádat pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož jsou občany.

Z historického hlediska plnily pasy a víza ještě jinou úlohu. Během 2. světové války sehrála víza mnohem důležitější funkci - záchrany lidských životů. V brožuře Víza pro život jsou uváděny jména a životní příběhy dvou desítek diplomatů, kteří mj. zachránili tisíce Židů před holocaustem vydáváním víz nebo tzv. ochranných pasů.

---

²⁹⁵ Proces získání studentských víz glosuje T. L. Friedman, který v této souvislosti kromě sdílených argumentů k získání víza uvádí i přezdívky konzulárních úředníků. In: FRIEDMAN, Thomas L. *The world is flat: a brief history of the twenty-first century*. 1st Picador ed., Further updated and expanded. New York. N.Y.: Picador, ©2007. x, 660 s. ISBN 978-0-312-42507-4. s. 223.

Seznam těchto diplomatů, držitelů ocenění Spravedlivý mezi národy je nicméně platný k době vydání této brožury.²⁹⁶ Komise pro rozpoznání spravedlivých na základě historických důkazů a svědectví tento seznam online aktualizuje. V roce 2016 ocenění Spravedlivý mezi národy např. získal in memoriam i československý konzul v Marseille p. Vladimír Vochoč.²⁹⁷

4.3.5. Konzulární pomoc

Rebus angustis animosus atque fortis appare!
(V neštěstích prokazuj pevnost a statečnost!)²⁹⁸

Calamitas Virtutis occasio est.
(Pohroma je příležitostí pro ctnost.)²⁹⁹

Tato funkce je zakotvena v čl. 5 písm. e) VÚKS a spočívá „v poskytování pomoci a podpory státním příslušníkům vysílajícího státu, a to jak fyzickým, tak i právnickým osobám.“³⁰⁰

F. Křepelka k této funkci připomíná její zprostředkovávající charakter: „Pomoc se totiž omezuje na radu, zprostředkování právní, zdravotní, potravinové, ubytovací a peněžní pomoci. (...) Nechuť státu utrácet za pomoc často pošetilým občanům ukazují jak konzulární

---

²⁹⁶ *Visa for life: diplomats who rescued Jews*. [S.l.]: Israel Ministry of Foreign Affairs, [ca 2000]. 24 s.

²⁹⁷ Dostupné z :

<http://embassies.gov.il/Praha/NewsAndEvents/Pages/Vladimir-Vochoc-Spravedlivy-mezi-narody.aspx> [cit. 15.1.2017]. Seznam oceněných i jejich zkrácených životních příběhů dostupné z: <http://db.yadvashem.org/righteous/search.html?language=en> [16.1.2017].

²⁹⁸ HORATIUS (Carm. II, 10, 21) In: STEJSKAL, Miloš, ed. *Moudrost starých Římanů*. Překlad Miloš Stejskal. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2000. 285 s. ISBN 80-7021-356-6. s. 98.

²⁹⁹ SENECA (Prov. 4,6) In: : STEJSKAL, Miloš, ed. *Moudrost starých Římanů*. Překlad Miloš Stejskal. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2000. 285 s. ISBN 80-7021-356-6. s. 82.

³⁰⁰ Čl. 5 písm. e) VÚKS.

zákony, tak sdělení veřejnosti. Některé státy začaly dokonce žádat, aby se zvláště pošetilí občané podíleli na nákladech.“³⁰¹

Při výkonu konzulárních funkcí mají konzulární úředníci dle čl. 36 odst. 1 písm. a) VÚKS právo na spojení se státními příslušníky vysílajícího státu.

Čl. 36 odst. 1 písm. b) VÚKS ukládá orgánům „přijímajícího státu bez prodlení informovat konzulární úřad vysílajícího státu o případech, kdy v jeho konzulárním obvodu státní příslušník vysílajícího státu byl zatčen, uvězněn, dán do vazby nebo zadržen jiným způsobem, pokud o to uvedený státní příslušník požádá.“³⁰²

[K přístupu konzulárních úředníků ke státním příslušníkům vysílajícího státu srov. mj. rezoluci Rady bezpečnosti OSN č. 667 (1990) z 16. září 1990, která byla jednohlasně přijata na 2940. zasedání a v bodu č. 4 stanovila: „Further demands that Iraq (...) take no action to hinder the diplomatic and consular missions in the performance of their functions, including access of their nationals (...).“]

---

³⁰¹ KŘEPELKA, Filip. Dvacet let spolupráce členských států při konzulární (nikoli ale diplomatické) ochraně občanů Evropské unie ve světě. Právník, AV ČR, Ústav státu a práva, 2014, roč. 153, č. 8, s. 643-664. ISSN 0231-6625. s. 646.

F. Křepelka zde odkazuje na rozhodnutí Bundesverwaltungsgericht (Spolkového správního soudu, v této pozn. pod čarou dále jen „Soud“) z 28. 5. 2009 (BVerwG 7 C 13.08).

Soud rozhodoval případ německé občanky (u soudu v pozici žalobkyně - odvolávající se proti rozhodnutí Vrchního správního soudu Berlin-Brandenburg), která se (spolu s dalšími účastníky) vydala na trekingovou túru na severozápadě Kolumbie a byla zde unesena Národní osvobozeneckou armádou. Vymáhání nákladů na konzulární pomoc soud shledal v souladu s ustanoveními německého konzulárního zákona. Přičemž rozhodnutí Soudu bylo odůvodněno mj. v bodě 6, kde Soud shledal, že riziko, které žalobkyně podstoupila, bylo rozpoznatelné, a proto bylo možné se mu vyvarovat. (Rozhodnutí Dostupné z: <http://www.bverwg.de/entscheidungen/entscheidung.php?ent=280509U7C13.08.0> [citované 20. 11. 2016].

³⁰² Čl. 36 odst. 1 písm. b) první věta VÚKS.

MSD řešil porušení čl. 36 odst. 1 písm. b) v případě „LaGrand“ (Německo v. USA)³⁰³ a „Avena a další státní příslušníci Mexika“ (Mexiko v. USA)³⁰⁴. V obou případech byla jurisdikce MSD dána na základě Protokolu o povinném řešení sporů k VÚKS. Tato rozhodnutí, ač jsou příklady jiného institutu - diplomatické ochrany³⁰⁵, zde uvádíme z toho důvodu, že pokud by ze strany USA nedošlo k porušení čl. 36 VÚKS, byla by ze strany Německa i Mexika vykonávána vůči jejich státním příslušníkům konzulární pomoc - v souladu s čl. 5 písm. e) a čl. 36 odst. 1 VÚKS.

To potvrzuje i G. Westdickenberg, podle kterého rozhodnutí MSD ve věci LaGrand bylo důležité i z toho důvodu, aby se již neposkytnutí konzulární pomoci neopakovalo.³⁰⁶

K článku 36 VÚKS se vyjádřil v poradním posudku i Meziamerický soud pro lidská práva, podle kterého právo na informace o konzulární pomoci a další práva z čl. 36 VÚKS jsou součástí mezinárodních norem v oblasti lidských práv.³⁰⁷

Dle čl. 37 VÚKS za předpokladu, že o tom mají informace, jsou orgány přijímajícího státu povinny informovat konzulární úřad o smrti státního příslušníka

---

³⁰³ LaGrand (Germany v. United States of America), Judgement, I.C.J. Reports 2001, p. 466. Dále jen „LaGrand“.

³⁰⁴ Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America), Judgement, I.C.J. Reports 2004, p. 12.

³⁰⁵ Srov. případ LaGrand in: HONUSKOVÁ, Věra. LaGrand. ŠTURMA, Pavel et al. *Casebook: výběr případů z mezinárodního práva veřejného*. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 262 stran. Scripta iuridica; no. 8. ISBN 978-80-87975-33-6. s. 126.

³⁰⁶ WESTDICKENBERG, Gerd. Deutschland klagt vor dem Internationalen Gerichtshof. BRANDT, Enrico., ed. a BUCK, Christian., ed. *Auswärtiges Amt: Diplomatie als Beruf*. 2., durchgesehene Aufl. Opladen: Leske + Budrich, 2002. 408 s. ISBN 3-8100-3637-4. s. 91.

³⁰⁷ Inter-American Court of Human Rights. Advisory opinion OC-16/99 of October 1, 1999, requested by the United Mexican States - „The Right to Information on Consular Assistance in the Framework of the Guarantees of the due Process of Law“. s.64 bod 141. Dostupné z: http://www.corteidh.or.cr/docs/opiniones/seriea_16_ing.pdf. [cit. 17.1.2017].

vysílajícího státu, ustanovení poručnictví nebo opatrovnictví nad státním příslušníkem vysílajícího státu a o ztroskotání lodi nebo nehodě letadla, registrovaných ve vysílajícím státě.

4.3.6. Pomoc lodím a letadlům a výkon práva dozoru

„[Poskytovat] ochranu a pomoc všeho druhu lodím nesoucím vlajku státu, který je jmenoval (...).“³⁰⁸

Čl. 5 odst. 1 písm. k) VÚKS upravuje právo konzulárních úředníků spočívající v dozoru a inspekci. Toto právo mohou konzulární úředníci vykonávat v rámci vnitrostátních předpisů vysílajícího státu na lodích, které mají příslušnost vysílajícího státu a na letadlech, která jsou registrovaná ve vysílajícím státě. Toto právo se v souladu s výše uvedeným článkem vztahuje i na posádky lodí a letadel.³⁰⁹

Čl. 5 odst. 1 písm. l) VÚKS umožňuje poskytovat pomoc „lodím a letadlům uvedeným v pododstavci k) tohoto článku a jejich posádkám, v přijímání hlášení týkající se plavby lodi, kontrolování a vidování lodních dokumentů, a aniž by tím byla dotčena pravomoc orgánů přijímajícího státu, ve vyšetřování všech nehod, k nimž došlo v průběhu plavby, a v řešení sporů všeho druhu mezi kapitánem, důstojníky a námořníky, pokud je to povoleno zákony a předpisy vysílajícího státu“³¹⁰.

Podle J. Žourka vycházejí tyto funkce původně z obyčejového práva námořní a říční plavby, které se

---

³⁰⁸ VOŠTA, Ladislav: heslo: „konzulární právo“, in: *Slovník veřejného práva československého*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. sv. II, 1202 s. ISBN 80-902752-4-9, s. 346.

³⁰⁹ Čl. 5 odst. 1 písm. k) VÚKS.

³¹⁰ Čl. 5 odst. 1 písm. l) VÚKS.

s postupným technologickým vývojem rozšířilo i na letadla a jejich posádky.³¹¹

4.3.7. Notářské a administrativní funkce

Čl. 5 písm. f) VÚKS omezuje výkon funkce notáře, civilního matrikáře a další (nevyjmenované) administrativní funkce tím, že tyto mohou být vykonávány pouze „za předpokladu, že to není v rozporu se zákony a předpisy přijímajícího státu“³¹². Toto omezení vnitrostátními předpisy, které je zakotveno ve VÚKS, nebylo upraveno v návrhu článků ke konzulárním vztahům. Komise MP proto ve svém komentáři k návrhu článků uvádí některé příklady notářských a administrativních funkcí (např. vydávání různých osvědčení, zápis narození či sňatku).³¹³ (Případ uzavření manželství např. před českým konzulárním úřadem pokud to vnitrostátní právo přijímajícího státu nezakazuje je upraven § 668 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník³¹⁴, § 48 odst. 3 zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém³¹⁵, § 3 odst. 5 a § 42 zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách a zákonem č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích - v části XII - konzulární poplatky, položka 145.)

---

³¹¹ Žourek, J. Přínos Vídeňské konference o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. Časopis pro mezinárodní právo, 1964, č. 2, s. 114-115.

³¹² Čl. 5 písm. f) VÚKS.

³¹³ Yearbook of the International Law Commission 1961, Vol. II., Documents of the thirteenth session including the report of the Commission to the General Assembly. s. 96-97.

³¹⁴ § 668 zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník stanoví: „Státní občan České republiky může mimo území republiky uzavřít manželství také před diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem České republiky.“

³¹⁵ § 48 odst. 3 zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém stanoví: „Uzavření manželství na zastupitelském úřadu České republiky v zahraničí se řídí českým právním řádem.“ (§ 655 an. zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník.).

Detailní úprava těchto funkcí je v zásadě na bilaterální úrovni (což potvrzují i odpovědi států k příliš detailní úpravě v mnohostranné úmluvě - srov. návrh Dodatkového protokolu o konzulárních funkcích k VÚKS³¹⁶).

Do administrativní funkce můžeme zařadit i konzulární styk, který je upraven mj. Haagskými úmluvami o civilním řízení³¹⁷ (nicméně pouze jejich analýza by mohla být samostatným tématem diplomové práce).

4.3.8. Ostatní funkce

Preambule VÚDS uvádí jeden z cílů Charty OSN - udržení mezinárodního míru³¹⁸ a bezpečnosti. V souvislosti s Chartou OSN připomíná správně D. Ječný význam norem diplomatického a konzulárního práva projevujících se v takových činnostech, jako je: „napomáhání vzájemnému dorozumění, poskytování záruky mírových vztahů a mírového soužití a rozvíjení přátelských vztahů mezi státy.“³¹⁹ A pomocí kterých D. Ječný odkazuje na čl. 33 Charty OSN - tedy

---

³¹⁶ Dokument A/47/327 z 30. července 1992.

³¹⁷ KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7., opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009. 462 s. ISBN 978-80-7239-231-5. s. 406.

³¹⁸ Zachování míru, vyžadující omezení zbrojení vyplývalo i z čl. 8 odst. 1 Paktu o Společnosti národů, který nabyl účinnosti r. 1920. (Rozdílné názory na odzbrojení - srov. bod omezení zbrojení (bod č. 4) v tzv. Čtrnácti bodech prezidenta Wilsona, přednesené Kongresu USA dne 8.1.1918). Opačné pojetí zastával r. 1918 budoucí prezident Theodore Roosevelt, který se v dopisu Jamesi Bryceovi vyjádřil, že „Nejsem ochoten hrát roli, které se posmíval již Ezop v bajce o tom, jak se vlci a ovce dohodli odzbrojit, jak potom ovce na důkaz svých dobrých úmyslů poslaly hlídací psy pryč a jak je nakonec vlci sežrali.“ In: KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-025-7. s. 50.

³¹⁹ JEČNÝ, Dobromil. *K otázkám současné diplomacie a diplomatického práva*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971. s. 6.

na způsob pokojného řešení sporů pomocí mj. vyjednávání a zprostředkování. A to z důvodu, že pro mírové soužití států (k jehož naplňování přispívá i dodržování norem diplomatického a konzulárního práva) je zájem států na míru podmínkou sine qua non.³²⁰ Velký význam diplomatickým a konzulárním vztahům pro mírové soužití států připisuje také K. Ipsen.³²¹

Výkonem konzulárních funkcí, které se sice primárně zaměřují zejména na ochranu zájmů vysílajícího státu a jeho státních příslušníků, mohou konzulární úředníci ve svém důsledku přispět i k mírové spolupráci mezi vysílajícím a přijímajícím státem.³²²

VÚKS, jak již bylo v této práci uvedeno, upravuje v čl. 5 písm. m) i výkon dalších, VÚKS neupravených funkcí, které mohou doplnit konzulární funkce vyjmenované v čl. 5 písm. a) až písm. l) VÚKS. Tuto klauzuli lze naplnit např. bilaterálními konzulárními úmluvami.

4.4. Výkon diplomatických úkonů konzulárními úředníky

Diplomatické úkony mohou být vykonávány konzulárními úředníky při splnění podmínek čl. 17 odst. 1 VÚKS. První podmínkou je, že vysílající stát nemá v přijímajícím státě diplomatickou misi a ani zde není zastoupen (dle čl. 46

---

³²⁰ Tamtéž, s. 6-7.

³²¹ IPSEN, Knut. *Völkerrecht*. München: Beck, 2004. Juristische Kurz-Lehrbücher. ISBN 3-406-49636-9. s. 553.

³²² SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz. a Torsten STEIN. *Völkerrecht*. 10., neubearbeitete Aufl. Köln: C. Heymann, c2000. ISBN 3-452-24317-6. s. 197.

VÚDS) diplomatickou misí třetího státu. Druhou podmínkou k výkonu diplomatických úkonů konzulárními úředníky je souhlas přijímajícího státu.

Jak připomíná A. Künzli, výkon diplomatických úkonů konzulárními úředníky je opačnou situací k čl. 3 odst. 2 VÚDS (výkon konzulárních funkcí ze strany diplomatické mise).³²³ Přičemž správně dodává: „Nicméně skutečnost, že jedna osoba může vykonávat dvě funkce [tj. funkce diplomatické mise i konzulární funkce], neznamená splynutí těchto funkcí (...).“³²⁴

4.5. Shrnutí

Konzulární funkce, vycházejí obdobně jako funkce diplomatických misí z obyčejového práva.

U funkcí konzulárních je historicky významná činnost související se zahraničním obchodem (a také s námořní přepravou, která z hlediska logistiky patří mezi jedny z nejdůležitějších druhů přeprav). Tomu odpovídají i ustanovení o konzulárních funkcích ve VÚKS. Kromě ochrany státních příslušníků vysílajícího státu, podpory rozvoje obchodních styků zakotvuje VÚKS také pomoc lodím a jejich posádkám (a zároveň výkon dozoru nad nimi). S touto funkcí souvisí i možnost konzulárního úřadu zjišťovat obchodní, hospodářské aj. podmínky v přijímajícím státě a informovat o nich.

Nicméně kromě podpory a ochrany obchodu je významná i vízová agenda konzulárního úřadu, která ve svém důsledku

---

³²³ KÜNZLI, Annemarieke. Exercising Diplomatic Protection: The Fine Line Between Litigation, Demarches and Consular Assistance. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht*. 2006, **66**, 321-350. s. 333.

³²⁴ Tamtéž, s. 333.

napomáhá k rozvoji přátelských vztahů mezi státy. A přispívá tak k naplňování další konzulární funkce - podpory rozvoje obchodních, kulturních aj. styků mezi státy.

Další významnou konzulární funkcí je konzulární pomoc, která je určena státním příslušníkům vysílajícího státu např. při přírodní katastrofě v přijímajícím státě či při omezení osobní svobody státního příslušníka vysílajícího státu orgány přijímajícího státu.

Důležitou funkcí je také zprostředkování kultury vysílajícího státu organizováním různých kulturních událostí - např. hudebních vystoupení, uměleckých výstav či odborných přednášek.

Konzulární funkce mohou být upraveny i bilaterálními úmluvami. VÚKS v čl. 5 písm. m) umožňuje i výkon dalších konzulárních funkcí pokud proti nim přijímající stát nevznesl námitky nebo jestliže tyto funkce neodporují jeho právním normám.

Mezinárodní právo s podmínkou souhlasu přijímajícího státu umožňuje výkon diplomatických úkonů konzulárními úředníky, pokud vysílající stát není v přijímajícím státě diplomaticky zastoupen. Obvyklejší případ je opačný - tj. výkon konzulárních funkcí (např. konzulárním oddělením) diplomatické mise.

Výkon konzulárních funkcí ve svém důsledku přispívá zejm. k ochraně státních příslušníků České republiky a k rozvoji dvoustranných vztahů mezi ČR a přijímajícími státy.

5.

5. Požadavky na diplomatický personál a konzulární úředníky

Výkon funkcí diplomatické mise a konzulárních funkcí v přijímajícím státě má dopad mj. na ekonomické a bezpečnostní zájmy vysílajícího státu a jeho výkon může pozitivně či negativně ovlivnit obraz vysílajícího státu nejen v přijímajícím státě, ale i v třetích státech.

Významu výkonu těchto funkcí odpovídají také legitimní požadavky státu na jeho diplomatický personál a konzulární úředníky.

5.1. Obecné požadavky

Mezinárodní právo s výjimkou regulace požadavku věku (a s ní související regulací dětské práce, jak vyplývá z Úmluvy o právech dítěte z roku 1989 a Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 138 o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání z r. 1973) v zásadě zachovává svobodný výběr vysílajícího státu při jmenování diplomatického (čl. 7 VÚDS) resp. konzulárního personálu (čl. 19 VÚKS).

V České republice podle nyní platné legislativy jsou taxativně vymezeny podmínky pro žadatele o přijetí do služebního poměru v § 25 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě. Podle § 25 odst. 1 tohoto zákona musí žadatel o přijetí do služebního poměru:

a) být státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie nebo občanem státu, který je smluvním státem Dohody o Evropském hospodářském prostoru,

- b) dosáhnout věku 18 let,
- c) být plně svéprávný,
- d) být bezúhonný,
- e) dosáhnout vzdělání stanoveného tímto zákonem a
- f) mít potřebnou zdravotní způsobilost.

V souladu s § 25 odst. 4 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě může vláda s ohledem na ochranu veřejného zájmu stanovit služební místa, pro jejichž výkon je nezbytným požadavkem státní občanství České republiky. A dle § 25 odst. 5 tohoto zákona může služební orgán³²⁵ služebním předpisem stanovit požadovanou úroveň znalostí cizího jazyka, zaměření vzdělání, příp. jiné odborné požadavky a požadavek způsobilosti seznamovat se s utajenými informacemi.

5.2. Bezpečnostní požadavky

Pod heslem bezpečnostní požadavky rozumím „způsobilosti seznamovat se s utajovanými informacemi v souladu s právním

---

³²⁵ Jedná se o legislativní zkratku. Služebním orgánem se podle § 10 odst. 1 zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě rozumí: a) vláda nebo ministr vnitra na základě pověření vlády vůči náměstkovi ministra vnitra pro státní službu (dále jen „náměstek pro státní službu“), b) vláda nebo pověřený člen vlády vůči vedoucímu služebního úřadu, který je ústředním správním úřadem, c) náměstek pro státní službu vůči vedoucímu služebního úřadu, který nemá nadřizený služební úřad, státnímu tajemníkovi a personálnímu řediteli sekce pro státní službu, d) vedoucí služebního úřadu nebo státní tajemník vůči vedoucímu podřízeného služebního úřadu, e) personální ředitel sekce pro státní službu vůči státním zaměstnancům zařazeným v sekci pro státní službu, f) vedoucí služebního úřadu nebo státní tajemník vůči ostatním státním zaměstnancům.

předpisem upravujícím ochranu utajovaných informací³²⁶ a splnění podmínek bezpečnostní spolehlivosti³²⁷.

Bezpečnostní požadavky ingerují do některých práv a svobod. Příkladem zde můžeme uvést doporučení E. M. Satowa, který diplomatům doporučuje nedržet jakýkoliv majetek v přijímajícím státě. A uvádění USA jako státu, který držení majetku v přijímajícím státě diplomatům přímo zakazuje.³²⁸ (Nicméně otázka vlastnictví majetku v zemi, ve které má být diplomat akreditován se objevila i za Benátské republiky. „Podle podrobných instrukcí pro výběr, chování a činnost zástupců Benátské republiky nesměli být [její vyslanci] posíláni do zemí, kde měli vlastní majetek (...).“³²⁹)

Výše uvedený příklad omezující držení majetku by mohl být v případě zaměstnanců v soukromé sféře posuzován jako zásah do volného nakládání se mzdou (resp. jako zásah do subjektivního práva zaměstnanců volně nakládat se mzdou). Zásah zaměstnavatele do volného nakládání zaměstnanců se mzdou by byl považován za protiprávní, neboť

---

³²⁶ § 25 odst. 5 písm. b) zákona č. 234/2014 Sb., o státní službě.

³²⁷ § 14 an. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

³²⁸ „A diplomatist should not hold government bonds or shares in a limited liability company in the territory of the state where he is accredited and in general, wither real not personal property which is under local jurisdiction.“ In: SATOW, Ernest. *A guide to diplomatic practice*. 2nd and rev. ed. London: Longmans, Green and Co., 1922. 2 sv. Contributions to international law and diplomacy, s. 147. Resp. „A diplomat should not hold commercial real estate nor should he engage in trade or hold directorships, or speculate on the stock exchange in the territory of the State where he is accredited. He must not run the risk of his judgement as to the financial stability of the State or of local commercial undertakings being affected by his personal interest (...). Diplomatic service regulations of some State (eg the US) prohibit investment by their own diplomats in companies or enterprises in countries where they are posted.“ In: SATOW, Ernest Mason a ROBERTS, Ivor, ed. *Satow's diplomatic practice*. 6th edition. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 621. ISBN 978-0-19-955927-5.

³²⁹ ADAMOVIČ, Karolína a Ladislav KŘÍŽKOVSKÝ. *Stručné dějiny diplomacie*. Praha: C.H. Beck, 2002. Beckovy mezioborové učebnice. ISBN 80-7179-309-4., s. 96.

takovéto jednání zaměstnavatele je zakázáno čl. 6 Úmluvy Mezinárodní organizace práce č. 95 o ochraně mzdy.

V rozhodnutí Pellegrin v. Francie³³⁰ ESLP v případě zaměstnanců v sektoru státních služeb konstatuje, že „mají část státní suverénní moci. Stát má proto legitimní zájem vyžadovat od těchto zaměstnanců zvláštní pouto důvěry a loajality.“³³¹ To však neplatí u zaměstnanců, kteří státní suverénní moc nevykonávají (a to ani zprostředkovaně).³³²

ESLP při použití komparativní metody v rozhodnutí Pellegrin v. Francie přichází s analýzou práva EU. Zabývá se zde volným pohybem pracovníků a výjimek pro zaměstnance ve veřejné správě.³³³ Konkrétně o pozitivněprávní úpravu v čl. 48 odst. 4 Smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství a čl. 45 odst. 4 Smlouvy o fungování Evropské unie, které shodně stanovují, že

---

³³⁰ Pellegrin v. Francie, rozsudek ESLP ze dne 8.12.1999, stížnost č. 28541/95. (Dále jen „Pellegrin v. Francie“). Skutkový stav tohoto rozsudku lze shrnout následně: Stěžovatel, občan Francie, byl na základě pracovní smlouvy přijat Ministerstvem pro spolupráci a rozvoj jako technický poradce ministra ekonomiky, plánování a obchodu Rovnikové Guiney. Stěžovatel byl odpovědný za sestavování rozpočtu a měl se podílet na přípravě plánu investic. Z důvodu neshod s místními představiteli s ním byla smlouva ukončena. Nová smlouva s místem výkonu práce v Gabonu, která byla fr. ministerstvem se stěžovatelem uzavřena, byla následně zpětně označena za neplatnou, protože stěžovatel byl po absolvování odborné lékařské prohlídky označen za trvale neschopného práce v zahraničí. Stěžovatel toto rozhodnutí několikrát neúspěšně napadl u fr. správních soudů. U ESLP si stěžovatel namítal porušení práva na spravedlivé řízení dle čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv, protože podle jeho názoru nebyla jeho záležitost projednána v přiměřené lhůtě. Protože stěžovatel vykonával státní moc, nebylo Soudem shledáno porušení jeho práva na spravedlivý proces.

³³¹ „The Court notes that in each country's public-service sector certain posts involve responsibilities in the general interest or participation in the exercise of powers conferred by public law. The holders of such posts thus wield a portion of the State's sovereign power. The State therefore has a legitimate interest in requiring of these servants a special bond of trust and loyalty“ In: Pellegrin proti Francii, rozsudek ESLP ze dne 8.12.1999, stížnost č. 28541/95, bod 72.

³³² Srov. zde Frydlander v. Francie, rozsudek ESLP ze dne 27.6.2000, stížnost č. 30979/96, zejm. body 35-37.

³³³ Pellegrin proti Francii, rozsudek ESLP ze dne 8.12.1999, stížnost č. 28541/95, body 37-41.

úprava volného pohybu pracovníků se nepoužije pro zaměstnání ve veřejné správě. L. Tichý k výjimkám ze svobodného pohybu pracovníků uvádí, že „typickým příkladem výjimky z důvodu zaměstnání ve veřejné správě jsou klasické či specifické činnosti veřejné správy, jako jsou například ozbrojené síly, policie, výkon soudnictví, diplomacie a finanční správy (...)“³³⁴, přičemž tuto výjimku členský stát může uplatnit „ve prospěch svých vitálních zájmů“³³⁵. Ochrany bezpečnostních zájmů státu si je vědom i Ústavní soud ČR, který ingerenci do práv (resp. omezení privátní sféry) osoby, která má přístup k utajovaným skutečnostem, nepovažuje za protiústavní, pokud se jedná o požadavky, které jsou dané zákonem, jsou přiměřené a jejich důvodem je ochrana existenčních zájmů státu.³³⁶

Č. Čepelka a P. Šturma definují občanství jako: „trvalý právní svazek mezi jednotlivcem a určitým státem.“³³⁷ Platí zde, že obsahem tohoto svazku jsou vzájemná práva a povinnosti, které závisí na vnitrostátní právní úpravě, obdobně jako podmínky pro nabytí či ztrátu občanství.³³⁸

---

³³⁴TICHÝ, Luboš. Výjimky ze svobodného pohybu pracovníků. TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, Richard KRÁL a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-546-6. s. 366-367.

³³⁵ Tichý tamtéž.s. 367.

³³⁶ Česká republika. Ústavní soud. Nález Ústavního soudu. Pl.ÚS 11/2000 ze dne 12.7.2001. Dostupné z:

<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-11-2000> [citované 20. 1. 2017]. Ústavní soud vychází z § 2 odst. 1 tehdy platného zákona č. 148/1998 Sb., kdy v něm uvedené zájmy ČR (zachování ústavnosti, svrchovanosti, územní celistvost, zajištění obrany státu, veřejné bezpečnosti,...) označuje za existenční. Nyní účinný zák. č. 412/2005 Sb. v § 2 písm. b) výše uvedené dělení v zásadě zachovává. Přičemž lze s odkazem na čl. 1 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky tvrdit, že zajištění svrchovanosti, územní celistvosti a ochrany jejích demokratických základů je povinností státu. A ve svém důsledku i povinností státního zaměstnance, pokud jsou mu takové kompetence dány zákonem.

³³⁷ ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. V Praze: C.H. Beck, 2008. Beckovy právnické učebnice, ISBN 978-80-7179-728-9. s. 326.

³³⁸ Tamtéž, s. 326.

P. Mlsna a D. Černá z možnosti státu si vnitrostátně upravit podmínky pro nabytí státního občanství následně vyvozují, že tato úprava napomáhá státu při ochraně svojí suverenity, bezpečnosti a integrity.³³⁹

Mám za to, že občanství lze chápat jako synallagmatický vztah mezi občanem (státním příslušníkem) a státem. Jako příklad je zde možné uvést vzájemnou ochranu, kdy na jedné straně leží branná povinnost občana, jejímž primárním beneficentem je stát (resp. všichni občané) a na druhé straně právo občana na ochranu³⁴⁰ (kterou v zahraničí mohou dle čl. 3 odst. 1 písm. b) VÚDS vykonávat diplomatické mise a dle čl. 5 písm. a) VÚKS konsulární úřady a jejímž beneficentem bude občan). Již z institutu občanství lze podle mého názoru vyvozovat loajalitu občanů vůči státu, avšak její materiální povaha vyplyne až splněním zákonných podmínek o bezpečnostní spolehlivosti.

5.3. Komunikační požadavky

Komunikační požadavky dělím na komunikační znalosti (kterými rozumím vlastní znalost komunikačního procesu) a jazykové znalosti (tj. znalosti cizích jazyků).

Srov. také rozsudek MSD ve věci Nottebohm: „Podle praxe států, arbitrážní i soudní rozhodnutí a názorů odborníků je občanství právní pouto, jehož základem je společenská přínáležitost, opravdové spojení („a genuine connection of existence“), zájmy a city, spolu s existencí recipročních práv a povinností.“ – In: Nottebohm Case (second phase), Judgement of April 6th, 1955: I.C.J. Reports 1955, p. 4. s. 23.

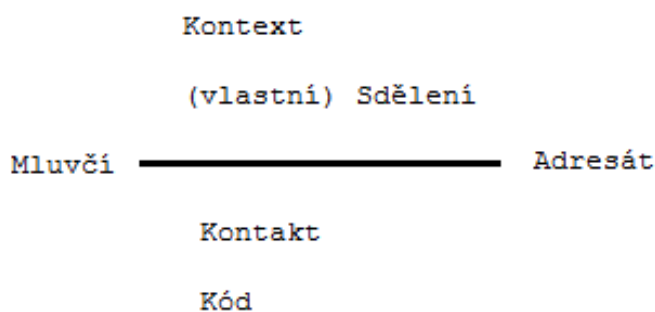
³³⁹MLSNA, Petr a ČERNÁ, Dagmar. *Zásada loajality v ústavním řádu Spolkové republiky Německo*. Acta Universitatis Carolinae. Studia territorialia. Praha: Karolinum, 2009, č. 2, ISSN 1213-4449. s. 52.

³⁴⁰ V případě České republiky je tato ochrana českému státnímu příslušníkovi demonstrována erga omnes v cestovním pasu ČR slovy: „Držitel českého cestovního pasu je pod ochranou České republiky.“

Mám za to, že komunikační požadavky jsou důležitým předpokladem pro výkon funkcí diplomatické mise a funkcí konzulárních.

5.3.1. Komunikační znalosti

V případě komunikačních znalostí je důležitý samotný proces komunikace. Vycházím v něm z R. Jakobsona, jehož schéma zde níže uvádím. Přičemž (mimo schéma) jej lze doplnit (dle J. Požára) o další činitel v komunikaci – šum.

Obr. č. 1. Do českého jazyka přeložené schéma komunikace dle R. Jakobsona³⁴¹

Podle R. Jakobsona mluvčí sděluje něco adresátu. Aby mohl adresát toto sdělení pochopit, musí být zasazeno do určitého kontextu, mezi mluvčím a adresátem musí být spojení (kontakt) a jazyk (kód), který používají, musí být znám mluvčímu i adresátu.³⁴²

J. Požár se zabývá komunikačním šumem – činitelem, který vstupuje do procesu komunikace a narušuje ji. Tento šum J. Požár dělí na technický (souvisí s podmínkami

³⁴¹ ROMAN JAKOBSON. HRSG. VON ELMAR HOLENSTEIN U. TARCISIUS SCHELBERT. *Poetik: ausgewählte Aufsätze 1921-1971*. 2. Aufl. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1989. ISBN 9783518078624. s. 88.

³⁴² Tamtéž, s. 88.

přenosu komunikace) a sémantický (např. úmyslné zkreslení obsahu informace jejím mluvčím).³⁴³

5.3.2. Jazykové znalosti

Podle M. A. Robertsona je jazyková znalost diplomata důležitá právě při výkonu zahraničních funkcí ministerstva zahraničních věcí, ze kterých vyzdvihuje zejm. funkci negociační a informačně-pozorovací. Znalost jazyka přijímajícího státu diplomatem vysílajícího státu pokládá za velmi důležitou.³⁴⁴

5.4. Ostatní požadavky

Mezi ostatní požadavky příkladmo řadíme znalosti kybernetiky, sociálních systémů a informačních systémů.

5.4.1. Znalost kybernetiky

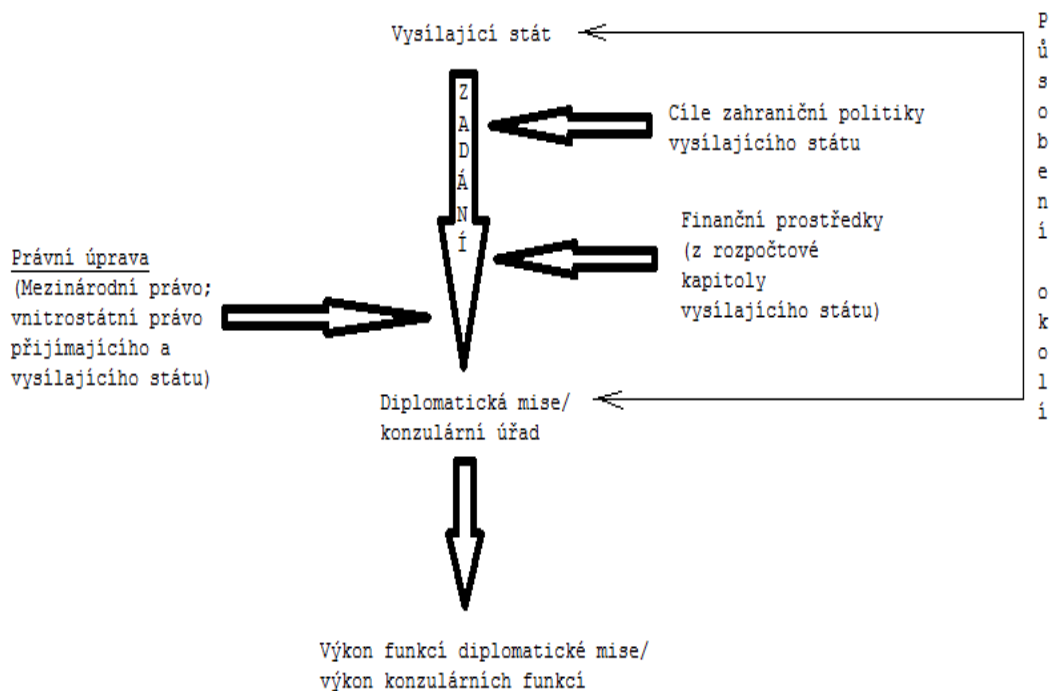
J. Požár uvádí, že metody kybernetiky lze také použít na dynamické systémy - tj. i na sociální systémy, protože jedním z jejich znaků je právě dynamičnost, nicméně jejich subjektivní chování neumožňuje užití algoritmů.³⁴⁵

---

³⁴³ POŽÁR, Josef. *Manažerská informatika*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 165 s. ISBN 80-7251-139-4. s. 47.

³⁴⁴ Report by sir Malcolm Robertson on the Reform of the Diplomatic Service. s.3-7.[online]. Catalogue Reference: cab/67/9/52: Printed for the War Cabinet, may 1941 [cit. 3.11.2016]. Dostupné z: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C9136967#imageViewerLink>

³⁴⁵ POŽÁR, Josef. *Manažerská informatika*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 165 s. ISBN 80-7251-139-4. s. 18-27.

Obr. č. 2. Schéma výkonu funkcí diplomatické mise/výkonu konzulárních funkcí upraveno podle kybernetického schématu řízení J. Požára.³⁴⁶

5.4.2. Znalost sociálních systémů

J. Požár sociální systémy definuje jako „takové systémy, jejichž struktura je tvořena společenskými vrstvami, skupinami lidí či jen jednotlivci a samozřejmě vztahy mezi nimi.“³⁴⁷ Základními rysy sociálních systémů jsou dle J. Požára dynamičnost, složitost, stochastické chování, adaptivnost a cílevědomost.³⁴⁸

Použití teorie sociálních systémů lze demonstrovat na příkladu organizování výstavy umělce z vysílajícího státu konzulárním úřadem přijímajícího státu.

³⁴⁶ Tamtéž, s. 19.

³⁴⁷ POŽÁR, Josef. *Manažerská informatika*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 165 s. ISBN 80-7251-139-4. s. 27.

³⁴⁸ Tamtéž, s. 27.

První etapa bude spočívat ve zjištění preferencí státních příslušníků přijímajícího státu v souladu s čl. 5 písm. c) VÚKS. Druhá etapa v oslovení umělců z vysílajícího státu a následné propagace výstavy v přijímajícím státě. Třetí etapou bude vlastní realizace výstavy.

Ve výše uvedeném příkladu se konzulární úředníci pohybují ve dvou sociálních systémech (nezahrnujeme do nich sociální systém konzulárního úřadu). V sociálním systému vysílajícího státu - při výběru umělce, který bude zastupovat kulturní oblast vysílajícího státu a v sociální systému přijímajícího státu.

S dlouhodobostí pobytu v přijímajícím státu souvisí stav nazývaný „localities nebo clientitis tj. přespřílišné sympatie pro oblast specializace.“³⁴⁹

5.4.3. Znalost informačních systémů

Informačním systémem definuje J. Požár jako „soubor lidí (...), technických prostředků a metod, zabezpečujících sběr, přenos, uchování a zpracování dat za účelem tvorby a prezentace pro potřeby uživatelů.“³⁵⁰

Při výkonu funkcí diplomatické mise či výkonu konzulárních funkcí (a analogicky v zahraničním obchodu) je nutné analyzovat vnější prostředí.

Jednou z metod, která předpokládá spolupráci více odborníků je metoda PESTLE. Pomocí této metody se analyzuje vnější prostředí, které je rozděleno na prostředí:

---

³⁴⁹ MEYER, Armin. *Quiet diplomacy: from Cairo to Tokyo in the twilight of imperialism*. New York [u.a.]: iUniverse, 2003. ISBN 0595301320. s.158. [cit. 8.11.2016]. Dostupné z: https://books.google.cz/books?id=971S0Bygf2AC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.

³⁵⁰ POŽÁR, Josef. *Manažerská informatika*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 165 s. ISBN 80-7251-139-4. s. 60.

politické, ekonomické, sociální, technologické, legislativní a environmentální (název metody je akronym vytvořený z prvních písmen jednotlivých prostředí).³⁵¹

Zpracované závěry analýz a další informace jsou obvykle uspořádány v hierarchicky uspořádaném informačním systému - s různou úrovní uživatelských přístupů.

5.5. Shrnutí

Požadavky na diplomatický personál a konzulární úředníky vycházejí v zásadě jen z vnitrostátní úpravy.

Kromě obecných a bezpečnostních požadavků, které jsou potřeba z důvodu práce s utajovanými informacemi, jsou další požadavky spíše znalostní.

Komunikační a jazykové znalosti jsou potřeba mj. z důvodu jednoty jazykové formy. (V této souvislosti srov. kap. 4.3.3. „Pozorování a informování“ - standardizovanou jazykovou úpravu zpráv.)

Mezi další potřebné znalosti lze zařadit znalost kybernetiky a sociálních systémů, protože diplomatický personál a konzulární úředníci vstupují do sociálního systému přijímajícího státu, nicméně jejich úlohou je vždy zastupovat zájmy vysílajícího státu. S touto úlohou souvisí stav označovaný jako „localitis“ nebo „clientitis“. V souvislosti se zpracováním informací je nutná znalost práce s informačními systémy.

Výše uvedené požadavky na diplomatický personál a konzulární úředníky považují za legitimní - z důvodu zájmu

---

³⁵¹ GRASSEOVÁ, Monika, DUBEC, Radek a ŘEHÁK, David. *Analýza podniku v rukou manažera: 33 nejpoužívanějších metod strategického řízení*. 2. vyd. Brno: BizBooks, 2012. 325 s. ISBN 978-80-265-0032-2. s. 178-179.

státu na řádném výkonu funkcí diplomatických misí a funkcí konzulárních.

Závěr

Teze, že funkce diplomatických misí a konzulárních funkcí jsou dynamické, protože může docházet ke vzniku nových funkcí a ke zdůrazňování či naopak ke snižování jejich významu se potvrdila jen částečně.

V případě diplomatických misí jsem přesvědčen, že funkcemi diplomatických misí zůstávají především funkce spočívající v zastupování, chránění a informování vysílajícího státu a v jednání za něj. K tomuto závěru lze dojít na základě porovnání historických i současných funkcí diplomatické mise v nauce mezinárodního práva, protože funkce vyjmenované ve VÚDS byly naukou analyzovány desítky let před její kodifikací. To dokládá také jejich obyčejovou povahu.

Nicméně i ve funkcích diplomatických misí dochází ke snižování významu jejich některých funkcí (především se s rozvojem technologií a zrychlení komunikace zmenšuje její negociační úloha a některé její úlohy v rámci informační funkce převzal také soukromý sektor - např. odborné společnosti, zabývající se analýzou příležitostí na zahraničním trhu).

V diplomatických misích může docházet ke koncentraci výkonu funkcí diplomatické mise a funkcí konzulárních, protože konzulární funkce mohou být (v souladu s VÚDS i VÚKS) vykonávány diplomatickou misí. V praxi se tak děje prostřednictvím konzulárních oddělení při diplomatické misi vysílajícího státu. Nicméně z důvodu, že je nutné oddělovat funkce diplomatické mise a konzulární funkce, usuzuji, že úvodní teze v části týkající se funkce diplomatické mise se nepotvrdila.

Funkce konzulární, které vycházejí především z jejich historické funkce ochrany obchodu, si svoji funkci zachovaly částečně i v současnosti. Tyto funkce spočívají především v ochraně zájmů vysílajícího státu a jeho státních příslušníků, rozvoji obchodních a hospodářských vztahů, funkci informování a s obchodem související pomoc a výkon dozoru nad loděmi a jejich posádkou.

Nové konzulární funkce jsou odrazem historických přelomů (např. zánik nevolnictví) a technického a technologického pokroku lidstva (zejm. v průmyslu a násl. v obhospodařování půdy) a s nimi úzce souvisejících změn v oblasti lidských práv a svobod.

Zvýšený význam má v současné době konzulární funkce spočívající ve vydávání víz, které jsou spojené s turistikou. Dochází také ke zřizování konzulárních jednatelství, které fungují během turistické sezóny ve vybraných letoviscích.³⁵²

Dalšími novými konzulárními funkcemi jsou rozvoj kulturních a vědeckých styků mezi vysílajícím a přijímajícím státem (např. programy studentských výměn, odborných konferencí či odborných veletrhů).

Na první pohled novou úpravou konzulární funkcí je poskytování pomoci letadlům a jejich posádkám a možnost výkonu dozoru a inspekce nad nimi. Tuto konzulární funkci, jejíž potřeba vznikla až s rozvojem letecké dopravy (a jejím rozšířením v mezinárodní přepravě) považují za úpravu na základě podobnosti k obyčejové úpravě konzulární funkce spočívající v pomoci lodím a jejich posádkám a výkonu dozoru a inspekce nad nimi.

---

³⁵² Srov. zřizování konzulárních jednatelství ČR (fungujících v době turistické sezóny) in: VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-505-0. s. 140.

Nicméně konzulární funkce a činnosti, které jsou na základě nich vykonávány, lze považovat za dynamické, protože vznikají nové konzulární funkce (které již nesouvisí přímo s obchodem), proto mám za to, že v případě konzulárních funkcí se úvodní teze (na rozdíl od funkcí diplomatické mise) potvrdila.

V této práci byla přiblížena úprava výkonu konzulárních funkcí diplomatickou misí (kap. 3.4.) a výkon diplomatických úkonů konzulárními úředníky (kap. 4.4). V praxi obvyklé zřizování konzulárních oddělení při diplomatické misí v přijímajícím státě vede k úvaze de lege ferenda nad jednou společnou úpravou stálých misí, která by nahradila úpravu ve VÚDS a VÚKS. Tato nová úprava by zachovala oddělenost funkcí diplomatické mise (z VÚDS) a funkcí konzulárních (z VÚKS) - a to z toho důvodu, aby při případném přerušení diplomatických styků mohly být nadále vykonávány funkce konzulární (dle současné úpravy v čl. 2 odst. 3 VÚKS). Nicméně v případě uvažované nové úpravy by stálá mise mohla vykonávat jak funkce diplomatické mise, tak i funkce konzulární. Stálá mise by mohla vytvořit síť poboček stálé mise. Vedoucí pobočky stálé mise by byl jmenován v nižší třídě než vedoucí stálé mise a mohl by vykonávat funkce stálé mise v případě potřeby i mimo obvod této pobočky (pokud by byl tento obvod stanoven).

Primárním cílem této diplomové práce bylo objasnit funkce diplomatických misí a funkce konzulární. Sekundárním cílem pak bylo objasnit historické souvislosti ve vývoji funkcí diplomatických misí a konzulárních funkcí.

V diplomové práci jsem se nejprve zaměřil na historickou část, protože jsem chtěl zkoumat funkce diplomatických a konzulárních misí v širším kontextu.

Při analýze VÚDS a VÚKS byla pro mne podnětná práce Komise MP, jejíž komentáře k návrhům úmluv také v diplomové práci uvádím. Metodicky podnětné pro mne byly odborné mezinárodní právní publikace. Kromě českých publikací jsem vycházel také mj. z prací anglo-amerických, italských, německých, polských, rakouských a slovenských autorů.

Naopak nepříliš účinné bylo zkoumání memoárů diplomatů, které mělo často spíše formu vlastní obhajoby, které obvykle spočívaly v úvodních vzpomínkách na dětství a dále ve vzpomínkách na slavné osobnosti a představitele státu, se kterými se tito diplomaté během výkonu své služby osobně setkali. Formou abstrahování se nicméně v několika pamětech podařilo některé funkce diplomatických a konzulárních misí určit.

Diplomová práce se také zabývala analýzou rozhodnutí mezinárodních soudů.

Na základě prací s rozsudky ESLP jsem se rozhodl krátce zpracovat požadavky na diplomatický personál a konzulární úředníky. A to s ohledem na jejich výkon funkcí diplomatické a konzulární mise.

Mám za to, že je přirozeným zájmem státu, podpořeným současnými moderními technologiemi, se aktivně podílet na rozvoji přátelských mezinárodních vztahů a ve svém důsledku tak i na realizaci hospodářských, kulturních, humanitárních aj. cílů své zahraniční politiky.

Specializace při výkonu funkcí diplomatické mise či funkcí konzulárních, která se navenek projevuje v pojmenování přidělců (kromě obchodních, kulturních či vojenských a leteckých přidělců, se lze nově setkat např. s turistickými přidělenci), klade důraz nejen na formování nových (strategických) cílů zahraniční politiky státu, ale také na houževnatost, vytrvalost,

přizpůsobivost, připravenost a odhodlanost jeho diplomatického a konzulárního personálu.

Myslím si, že současná situace vyžaduje i studium takových jevů, jako je vědeckotechnický pokrok v robotizaci a kybernetice. Tento proces zasáhne do výkonu funkcí diplomatických a konzulárních misí - zejm. do zlepšení a zkvalitnění rozsahu a rychlosti poskytování jednotlivých funkcí. Nicméně jsem přesvědčen, že ani tento proces si v nejbližších desítkách let nevyžádá novou kodifikaci funkcí diplomatických a konzulárních misí.

Téma funkcí diplomatických a konzulárních misí pokládám za vhodné téma pro diplomovou práci, protože poskytuje možnost zkoumat nejen mezinárodněprávní ochranu lidských práv a spolupráci mezi státy, ale také právo zahraničního obchodu a s ním související téma logistiky v mezinárodním obchodě.

Domnívám se, že tato práce je skromným příspěvkem k funkcím diplomatické a konzulární mise.

Seznam použité literatury

Odborné publikace

- ADAMOVÁ, Karolína a KŘÍŽKOVSKÝ, Ladislav. *Stručné dějiny diplomacie*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2002. ix, 346 s. Beckovy mezioborové učebnice.
- AZUD, Ján. *Medzinárodné právo*. Prvé vydanie. Bratislava: Veda - vydavateľstvo SAV, 2003. 454 s.
- BAKEŠ, Milan a KOTÁB, Petr. *Prameny finančního práva*. BAKEŠ, Milan, Marie KARFÍKOVÁ, Petr KOTÁB, Hana MARKOVÁ, Radim BOHÁČ, Petr NOVOTNÝ, Michael KOHAJDA a Pavlína VONDRÁČKOVÁ. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012.
- BJOLA, Corneliu a KORNPORBST, Markus. *Understanding international diplomacy: theory, practice and ethics*. 1st pub. London: Routledge, 2013. xvi, 240 s.
- BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří a GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004. 347 s.
- BYSTRICKÝ, Ľubor. *Základy diplomacie*. 1. vyd. Bratislava: DILEMA, 2000. 158 s.
- ČEPELKA, Čestmír a Pavel ŠTURMA. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, 881 s.
- ČEPELKA, Čestmír, ŠTURMA, Pavel a BÍLKOVÁ, Veronika. *Kodifikace a rozvoj mezinárodního práva: kodifikace mezinárodního práva, právo mezinárodních smluv, právo mezinárodní odpovědnosti*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2008. 159 s.
- DANEŠ, František, ed., FILIPEC, Josef a ČERVENÁ, Vlasta.

Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost. Vyd. 1.
Praha: Academia, 1978, s. 105.

- DAVID, Vladislav et al. *Mezinárodní právo veřejné s kazuistikou. 2.*, aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Leges, 2011. 448 s.
- DELBRÜCK, Jost., Rüdiger. WOLFRUM a Georg DAHM. *Völkerrecht. 2.*, völlig neu bearbeitete Aufl. /. New York: W. de Gruyter, 1989.
- DEMBINSKI, Ludwik. *The modern law of diplomacy: external missions of states and international organizations.* Dordrecht: Martinus Nijhoff Publishers, 1988. xv, 282.
- DENZA, Eileen. *Diplomatic law: commentary on the Vienna Convention on Diplomatic Relations.* 4th ed. Oxford: Oxford University Press, 2016. Oxford commentaries on international law. 560 s.
- FAIX, Martin et al. *Mezinárodněprávní aspekty ochrany lidských práv.* Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2013. 98 s.
- FOAKES, Joanne a DENZA, Eileen. *Privileges and immunities of diplomatic mission.* Satow, Ernest Mason a Roberts, Ivor, ed. *Satow's diplomatic practice.* 6th edition. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 621.
- FOAKES, Joanne. *The position of heads of state and senior officials in international law.* 1st pub. Oxford: Oxford University Press, 2014. xxi, 228 s.
- GAWŁOWICZ, Izabela. *Międzynarodowe prawo dyplomatyczne: wybrane zagadnienia.* Warszawa: C.H. Beck, 2011, 249 s.
- GIALDINO, Carlo Curti. *Lineamenti di diritto diplomatico e consolare.* Terza edizione. Torino: presso la G. Giappichelli Editore, 2015.
- GLAHN, Gerhard von. *Law Among Nations: an Introduction to*

Public International Law. [5th ed.]. New York: Macmillan, 1986. xv, 822 s.

- GRASSEOVÁ, Monika, DUBEC, Radek a ŘEHÁK, David. Analýza podniku v rukou manažera: 33 nejpoužívanějších metod strategického řízení. 2. vyd. Brno: BizBooks, 2012. 325 s.
- HEDLEY, Bull. *Diplomacy and International Order*. JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004.
- HONS, Antonín. *Diplomacie*. DVOŘÁČEK, Jan. *Masarykův slovník naučný: lidová encyklopedie všeobecných vědomostí*. Díl 2., D-G. Praha: Československý kompas, 1926. s. 266.
- IPSEN, Knut. *Völkerrecht*. München: Beck, 2004. LXIX, 1314 s. *Juristische Kurz-Lehrbücher*.
- JEČNÝ, Dobromil. *K otázkám současné diplomacie a diplomatického práva*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1971, 143 s.
- JŮNOVÁ MACKOVÁ, Adéla. *Nerovné partnerství: Československo-Íránské vztahy 1918-1938*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2013. 211 s. *Studie Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky*, 4/2013.
- KAVAN, Jan, MATĚJKA, Zdeněk a ORT, Alexandr. *Diplomacie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. 340 s.
- KISSINGER, Henry. *Umění diplomacie: od Richelieua k pádu Berlínské zdi*. Vyd. 3. Praha: Prostor, 1999. 946 s.
- KLAFKOWSKI, Alfons. *Prawo międzynarodowe publiczne*. Wydanie III. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1969. 370 s.
- KLUČKA, Ján. *Medzinárodné právo verejné: (všeobecná a osobitná časť)*. 2., dopl. a preprac. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2011. 725 s.

- KRAMEŠOVÁ, Kateřina. *Československo - americké diplomatické vztahy v době Pražského jara v kontextu politiky détente*. Praha, 2010. Diplomová práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. Vedoucí práce Václav Horčíčka.
- KUČERA, Zdeněk. *Mezinárodní právo soukromé*. 7., opr. a dopl. vyd. Brno: Doplněk, 2009. 462 s.
- KUKLÍK, JAN A NĚMEČEK, JAN. *PROTI BENEŠOVI!: ČESKÁ A SLOVENSKÁ PROTIBENEŠOVSKÁ OPOZICE V LONDÝNĚ 1939-1945*. 1. VYD. PRAHA: KAROLINUM, 2004. 485 S.
- LANGHORNE, Richard. *The Regulation of Diplomatic Practice: The Beginnings to the Vienna Convention on Diplomatic Relations*, 1961. JÖNSSON, Christer a Richard LANGHORNE. *Diplomacy*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2004.
- Lee, Luke T. *Consular law and practice*. 2nd ed. Oxford: Clarendon Press, 1991. xxxiii, 739 s.
- LIBERA, Kazimierz. *Prawo konsularne*. Warszawa: Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, 1951. 2. svazek
- LISZT, Franz von. *Das Völkerrecht: systematisch dargestellt*. 11., umgearb. Aufl., 2., unveränd. Neudr. Berlin: J. Springer, 1921. xiii, 561 s.
- MALENOVSKÝ, Jiří. *Mezinárodní právo veřejné: jeho obecná část a poměr k jiným právním systémům, zvláště k právu českému*. 5., podstatně upr. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 551 s. Edice učebnic PrF MU; sv. 402.
- MAYLE, Paul D. *Eureka summit: agreement in principle and the Big Three at Tehran*, 1943. London: Associated University Presses, c1987. 210 s.
- MENCER, Gejza. *Diplomatické právo. Diplomatic law*. Vyd. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1973. 87 s.
- MYSLIL, Stanislav. *Diplomatické styky a imunity: se*

zvláštním zřetelem k výsledkům Vídeňské kodifikační konference konané v roce 1961. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, 395 s.

- NICOLSON, Harold. *The evolution of diplomatic method*. Repr. London: Constable and Co, 1960. 93 s.
- ONDŘEJ, Jan. *Právní režimy mezinárodních prostorů*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2004. 263 s.
- OUTRATA, Vladimír. *Mezinárodní právo veřejné*. Praha: Orbis, 1960, 646 s.
- PAJTINKA, Erik. *Diplomatické misie a ich funkcie v podmienkach globalizácie*. Pajtinka, Erik, ed. a Rosputinský, Peter, ed. *Diplomacia v ére globalizácie. II., Aktuálne otázky teórie a praxe diplomacie*. Prvé vydanie. Bratislava: PAMIKO, 2014. s. 7-21.
- PAVLÍČEK, Václav. *O české státnosti: úvahy a polemiky*. 1. Český stát a Němci. Dotisk 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004.
- POTOČNÝ, Miroslav. *Mezinárodní právo veřejné*. 2. přeprac. a dopl. vyd. Praha: Panorama, 1978. 450 s.
- POŽÁR, Josef. *Manažerská informatika*. Vyd. 1. Praha: Policejní akademie České republiky, 2003. 165 s.
- READ, Elisabeth F. *Mezinárodní právo a mezinárodní vztahy*. Překlad Oskar Butter. Praha: Orbis, 1926. 169 s.
- RICHTSTEIG, Michael. *Wiener Übereinkommen über diplomatische und konsularische Beziehungen: Entstehungsgeschichte, Kommentierung, Praxis*. 2. Aufl. Baden-Baden: Nomos, 2010, 275 s.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda. *Právo mezinárodního obchodu*. 3., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 549 s.
- RUŽIČKA, František a Lubica KARVAŠOVÁ. *Európska*

diplomacia: pôvod, premena a príležitosti. Bratislava: Epos, 2012. 270 s.

- SATOW, Ernest Mason a ROBERTS, Ivor, ed. *Satow's diplomatic practice*. 6th edition. Oxford: Oxford University Press, 2009, 730 s.
- SEIDL-HOHENVELDERN, Ignaz a Torsten STEIN. *Völkerrecht*. 10., neubearbeitete Aufl. Köln: C. Heymann, 2000. 430 s.
- SELTENREICH, Radim a kol. *Dějiny evropského kontinentálního práva: vysokoškolská právní učebnice*. 3., upr. vyd. Praha: Leges, 2010. 808 s. (část věnované Mezopotámii a Egyptu)
- SKALICKÝ, Jan. *Základy diplomatického a konsulárního zřízení a služby*. První vydání. Praha: Ministerstvo zahraničních věcí republiky Československé, 1949. 113 s.
- SUTOR, Julian. *Prawo dyplomatyczne i konsularne*. 3. zmienione wydanie. Warszawa: Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1988, 446 s.
- SVATOŠ, Miroslav a kol. *Zahraniční obchod: Teorie a praxe*. 1. vyd. Praha: GRADA, 2009. 367 s.
- ŠMIHULA, Daniel, LIPPAY, Blažej a GONDEKOVÁ, Jana. *Diplomatické a konzulární právo*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2015. 299 s.
- TICHÝ, Luboš. *Výjimky ze svobodného pohybu pracovníků*. TICHÝ, Luboš, Rainer ARNOLD, Jiří ZEMÁNEK, Richard KRÁL a Tomáš DUMBROVSKÝ. *Evropské právo*. 5., přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014, Academia iuris (C.H. Beck). s. 366-367.
- TOMALOVÁ, Eliška. *Kulturní diplomacie: francouzská zkušenost*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2008. 128 s.
- TÜRK, Danilo. *Základy mezinárodního práva*. 1. vyd. Praha [i.e. Beroun]: Eva Rozkotová, 2010. 553 s.

- VERDROSS, Alfred, *Völkerrecht*, 2., völlig umgearb. u. erw. Auflage. Wien: Springer, 1950.
- VESELÝ, František Xaver. Všeobecný slovník právní: příruční sborník práva soukromého i veřejného zemí na radě říšské zastoupených se zvláštním zřetelem na nejnovější zákonodárství a poměry právní zemí koruny české. Díl 1, *Accesio*. V Praze: F. X. Veselý, 1896, s. 254.
- VESELÝ, Zdeněk. *Diplomacie: (teorie - praxe - dějiny)*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 493 s.
- VOCHOČ, Vladimír: heslo: „diplomacie“, in: Hácha, Emil, ed. et al. *Slovník veřejného práva československého. Svazek I, A až CH*. Brno: Polygrafia, 1929. VII, [I], s. 369.
- VOCHOČ, Vladimír, heslo: „diplomatičtí zástupci“, in: *Slovník veřejného práva československého*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. sv. I. 871 s. ISBN 80-902752-4-9, s. 387.
- VOŠTA, Ladislav: heslo: „konzulární právo“, in: *Slovník veřejného práva československého*. Praha: Eurolex Bohemia, 2000. sv. II, 1202 s. ISBN 80-902752-4-9, s. 346.
- VRŠANSKÝ, Peter. *Diplomatická misia*. VRŠANSKÝ, Peter, VALUCH, Josef a kol. *Medzinárodné právo veřejné. Osobitná časť*. 1. vyd. Bratislava: EUKODÉX, 2013.
- WAGNER, Niklas, Holger RAASCH a Thomas PRÖPSTL. *Wiener Übereinkommen über diplomatische Beziehungen vom 18. April 1961 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007, 517 s.
- WAGNER, Niklas. *Wiener Übereinkommen über konsularische Beziehungen vom 24. April 1963 : Kommentar für die Praxis*. Berlin: Berliner Wissenschafts-Verlag, 2007. 562 s.

- WESTDICKENBERG, Gerd. Deutschland klagt vor dem Internationalen Gerichtshof. Brandt, Enrico., ed. a Buck, Christian., ed. *Auswärtiges Amt: Diplomatie als Beruf. 2.*, durchgesehene Aufl. Opladen: Leske + Budrich, 2002. 408 s.
- ZUCKER, Alois. *Počátkové práva mezinárodního.* v Praze: Bursík & Kohout, 1888. 98 s.

Odborné časopisy

- DRHLÍK, Alois. Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (I.). *Mezinárodní politika.* 1999, (4).
- DRHLÍK, Alois. Diplomatické právo v mezinárodních vztazích (II.). *Mezinárodní politika.* 1999, (5).
- ISMAIL, Muhammad-Basheer A. Justifications an Principles of Diplomatic Immunity: A Comparision between Islamic International Law and International Law. *Journal of Islamic State Practice in International Law.* 2013, **9**(1), 60-101.
- KOUDELKA, Zdeněk. Právo prezidenta přijímat, pověřovat a odvolávat vedoucí zastupitelských misí. Časopis pro právní vědu a praxi. [Online]. 2013, č. 2, s. 146-149. [cit. 15.10.2016]. Dostupné z: <https://journals.muni.cz/cpvp/article/view/5763>.
- KŘEPELKA, Filip. Dvacet let spolupráce členských států při konzulární (nikoli ale diplomatické) ochraně občanů Evropské unie ve světě. *Právník, AV ČR, Ústav státu a práva,* 2014, roč. 153, č. 8, s. 643-664.
- KÜNZLI, Annemarieke. Exercising Diplomatic Protection: The Fine Line Between Litigation, Demarches and Consular Assistance. *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht.* 2006, **66**, s. 321-350.
- MLSNA, Petr a ČERNÁ, Dagmar. *Zásada loajality v ústavním*

řádu Spolkové republiky Německo. Acta Universitatis Carolinae. Studia territorialia. Praha: Karolinum, 2009, č. 2

- PAJTINKA, Erik. Konzulární služba a její perspektivy na začátku 21. století. *Medzinárodné vzťahy*. 2010, **VIII**.(1), s. 105-111.
- ŽOUREK, Jaroslav. *Přínos vídeňské konference OSN o konzulárních stycích k rozvoji mezinárodního práva. Časopis pro mezinárodní právo, 1964, č. 2, roč. VIII, s. 111-131.*

Soudní rozhodnutí

Rozhodnutí MSD

- Case concerning rights of nationals of the United States of America in Morocco, Judgement of August 27th, 1952: I.C.J. Reports, p. 176.
- Nottebohm Case (second phase), Judgement of April 6th, 1955: I.C.J. Reports 1955, p. 4.
- United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran, I.C.J. Reports 1980, p. 3. Judgement, I.C.J. Reports 1980, p. 3.
- LaGrand (Germany v. United States of America), Judgement, I.C.J. Reports 2001, p. 466.
- Avena and Other Mexican Nationals (Mexico v. United States of America), Judgement, I.C.J. Reports 2004, p. 12.

Rozhodnutí ESLP

- Pellegrin v. Francie, rozsudek ESLP ze dne 8.12.1999, stížnost č. 28541/95.
- Frydlender v. Francie, rozsudek ESLP ze dne 27.6.2000, stížnost č. 30979/96.
- Sitaropoulos a Giakoumopoulos v. Řecko, rozsudek ESLP ze

dne 15.5.2012, stížnost č. 42202/07.

Posudek Inter-Amerického soudu pro lidská práva

- Inter-American Court of Human Rights. Advisory opinion OC-16/99 of October 1, 1999, requested by the United Mexican States - „The Right to Information on Consular Assistance in the Framework of the Guarantees of the due Process of Law“. [cit. 17.1.2017] Dostupné z:
http://www.corteidh.or.cr/docs/opiniones/seriea_16_ing.pdf

Rozhodnutí vnitrostátních soudů

- Česká republika. Ústavní soud. Nález Ústavního soudu. Pl.ÚS 11/2000 ze dne 12.7.2001. [cit. 20. 1. 2017]
Dostupné z:
<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=Pl-11-2000>.
- Rakouská republika. Nejvyšší soud. Č. 1 Ob 49/81 ze dne 17.2.1982.
- Spolková republika Německo. Spolkový správní soud. BVerwG 7 C 13.08 ze dne 28.5.2009.

Dokumenty Komise pro mezinárodní právo

- Dokument A/CN.4/13 and Corr. 1-3, s. 281, [cit. 3.7.2016]. Dostupné z:
http://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/reports/a_cn4_13.pdf&lang=E.
- Yearbook of the International Law Commission 1957, Vol. I., Summary records of the ninth session 23. April - 28. June 1957.
- Yearbook of the International Law Commission 1957, Vol. II., Documents of the ninth session including the report of the Commission to the General Assembly.
- Yearbook of the International Law Commission 1958, Vol. II., Documents of the tenth session including the report

of the Commission to the General Assembly.

- Yearbook of the International Law Commission 1960, Vol. II. Documents of the twelfth session including the report of the Commission to the General Assembly. (dokumenty A/CN.4/131 a A/CN.4/L.86).
- Yearbook of the International Law Commission 1961, Vol. II., Documents of the thirteenth session including the report of the Commission to the General Assembly.
- A./CONF.20/14.Official Records [online]. [cit. 3.10.2016] Dostupné z: http://untreaty.un.org/cod/diplomaticconferences/diplintercourse-1961/vol/english/vol_I_e.pdf.
- A/CONF.25/13/Add.1 [cit. 15.8.2016]. Dostupné z: http://legal.un.org/diplomaticconferences/consrelat-1963/vol/english/vol_II_e.pdf.
- Yearbook of the International Law Commission 1989, Vol. II., part two, Report of the Commission to the General Assembly on the work of its forty-first session.

Internetové odkazy a prameny

- Další jazykové verze VÚDS dostupné z [cit. 29.11.2016]: https://treaties.un.org/doc/Treaties/1964/06/19640624%2002-10%20AM/Ch_III_3p.pdf.
- Dokument A/45/141 z 4. dubna 1990. [cit. 14.12.2016.] Dostupný z: http://repository.un.org/bitstream/handle/11176/182067/A_45_141-EN.pdf?sequence=3&isAllowed=y.
- Dokument A/47/327 z 30. července 1992. [cit. 14.12.2016.] Dostupný z: <http://repository.un.org/handle/11176/189947>.
- IUCU, Oana. Diplomacy and diplomatic functions. Manager: Journal. Facultatea de Administratie si Afaceri, 2012, 14, [online]. [cit. 29.11.2016] Dostupné z:

http://www.manager.faa.ro/download/615_1114.pdf.

- HAZLITT, William, ed. *The Works of Montaigne*. London: John Templeman, 248 Regent Street, 1892, s. 120. [cit. 25.6.2016] Dostupné z:
<https://books.google.cz/books?id=p-VhAAAACAAJ&pg=PA646&lpg=PA646&dq#v=onepage&q&f=false>
[citované 20. 8. 2016].
- LOZEV, Kamen a Art MURRAY. *The digital diplomacy potential*. KM World [online]. 2013, 22(6) [cit. 3.1.2017]. Dostupné z:
<http://www.kmworld.com/Articles/Column/The-Future-of-the-Future/The-digital-diplomacy-potential-89771.aspx>.
- MEYER, Armin. *Quiet diplomacy: from Cairo to Tokyo in the twilight of imperialism*. New York [u.a.]: iUniverse, 2003. [cit. 8.11.2016] Dostupné z:
https://books.google.cz/books?id=971S0Bygf2AC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false.
- NĚMEČKOVÁ, Alice, *Závěrečná zpráva hodnocení dopadů regulace (RIA), (K návrhu zákona o zahraniční službě)* Dostupné z [cit. 23.1.2017] <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNAC3GTUA4>.
- Ocenění in memoriam vyslance p. Vladimíra Vochoče Dostupné :
<http://embassies.gov.il/Praha/NewsAndEvents/Pages/Vladimir-Vochoc-Spravedlivy-mezi-narody.aspx> [cit. 15.1.2017].
Seznam oceněných i jejich zkrácených životních příběhů dostupné z:
<http://db.yadvashem.org/righteous/search.html?language=en> [16.1.2017].
- Present and Former Members of the International Law Commission (1949-present) [online]. [cit. 2.6.2016].

Dostupné z:

<http://legal.un.org/ilc/guide/annex2.shtml#a30>.

- Report by sir Malcolm Robertson on the Reform of the Diplomatic Service [online]. Catalogue Reference: cab/67/9/52: Printed for the War Cabinet, may 1941 [cit. 3.11.2016]. Dostupné z: <http://discovery.nationalarchives.gov.uk/details/r/C9136967#imageViewLink>.
- SCHAKE, Kori N. *State of disrepair: fixing the culture and practices of the State Department* [online]. Stanford, Calif.: Hoover Institution Press, Stanford University, 2012. Hoover Institution Press publication; no. 620 [cit. 2.1.2017]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10580555>. s. 104.
- Seznam studijních skupin Mezinárodní telekomunikační unie. Dostupné z: <http://www.itu.int/en/history/Pages/ITU-TStudyGroups.aspx> [online]. [cit. 27.9.2016].

Právní předpisy

Mezinárodní předpisy

- Evropská úmluva o konzulárních funkcích
- Haagské úmluvy o civilním řízení
- Havanská úmluva o diplomatických zástupcích
- Havanská úmluva o konzulárních zástupcích
- Charta OSN
- Pakt o společnosti národů
- Statut Komise MP
- Úmluva mezinárodní organizace práce č. 138
- Úmluva Mezinárodní organizace práce č. 95 o ochraně mzdy
- Úmluva o mořském právu z r. 1982

- Úmluva o právech dítěte
- Úmluva o volném moři z r. 1958
- Úmluva o zabránění a trestání trestných činů proti osobám požívajícím mezinárodní ochrany
- Úmluva o zvláštních misích z r. 1969
- Vídeňská úmluva o diplomatických stycích (ve znění fakultativních protokolů)
- Vídeňská úmluva o konzulárních stycích ve znění fakultativních protokolů)
- Vídeňská úmluva o smluvním právu
- Vídeňská úmluva o zastoupení států v jejich stycích s mezinárodními organizacemi univerzální povahy

Vnitrostátní předpisy

- ústavní zák. č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
- zák. č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky
- zák. č. 301/2000 Sb., o matrikách
- zák. č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích
- zák. č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
- zák. č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- zák. č. 234/2014 Sb., o státní službě
- Vyhláška č. 126/1926 Sb. o Úmluvě mezi republikou Československou a královstvím Italským o právní ochraně státních příslušníků
- Vyhláška č. 83/1973 Sb. o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou

- Vyhláška č. 41/1979 Sb. o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Belgickým královstvím.
- Vyhláška č. 42/1979 Sb. o Konzulární úmluvě mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou
- Vyhláška č. 462/2008 Sb., kterou se stanoví seznam zemí, jejichž státní příslušníci jsou oprávněni požádat o udělení víza, vydání povolení k dlouhodobému nebo trvalému pobytu pouze na zastupitelském úřadu ve státě, jehož je cizinec občanem, popřípadě jenž vydal cestovní doklad, jehož je cizinec držitelem, nebo ve státě, ve kterém má cizinec povolen dlouhodobý nebo trvalý pobyt

Ostatní publikace a dokumenty

- CRYER, Robert, HERVEY, Tamara K. a SOKHI-BULLEY, Bal. Research methodologies in EU and international law. Oxford: Hart Publishing, 2011. 143 s.
- FRIEDMAN, Thomas L. The world is flat: a brief history of the twenty-first century. 1st Picador ed., Further updated and expanded. New York. N.Y.: Picador, 2007. x, 660 s.
- HACKER, Paul. Slovensko 1990-1993: spomienky amerického diplomata. Bratislava: Artforum, 2014. 284 s.
- HDLIČKOVÁ, Věna. Čína obohatila můj život. Já a Čína: sborník vzpomínek k 65. výročí navázání diplomatických styků = Wo yu Zhongguo: ji nian Zhong Jie jian jiao 65 zhou nian wen ji. Praha: pro Velvyslanectví Čínské lidové republiky v Praze vydala Litmedia a.s., 2014. s. 5.
- HONUSKOVÁ, Věra. LaGrand. ŠTURMA, Pavel et al.

Casebook: výběr případů z mezinárodního práva veřejného. 3. vydání. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. 262 stran. Scripta iuridica; no. 8. s. 126.

- HORATIUS (Carm. II, 10, 21) In: Stejskal, Miloš, ed. *Moudrost starých Římanů*. Překlad Miloš Stejskal. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2000. 285 s.
- JAKOBSON, Roman. Vyd. HOLENSTEIN, Elmar a SCHELBERT Tarcisius. *Poetik: Ausgewählte Aufsätze 1921-1971*. 2. Aufl. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 1989.
- Kalina, Antonín Svatopluk. *Krví a železem dobyto československé samostatnosti*. Praha: nákladem vlastním, 1938. 333 s.
- KISSINGER, Henry. *Roky v Bílém domě*. Přeložil Václav VITÁK. Praha: BB/art, 2006. 186 s.
- LIVIUS, Titus. *Dějiny*. VI. Kniha XXXIV. Praha: Svoboda, 1976. Antická knihovna, 660 s.
- Mastný, Vojtěch et al. *Vzpomínky diplomata: ze vzpomínek a dokumentů československého vyslance*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 1997. 271 s.
- Ondřej, Jan, ed. a Potočný, Miroslav, ed. *Obecné mezinárodní právo v dokumentech*. 3., dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. xii, 341 s.
- PASCAL, Blaise. *Myšlenky*. Přel. Antonín Uhlíř. 2. úplné, nově upr. vyd. Praha: Jan Laichter, 1937, s. 174-175.
- SENECA (Prov. 4,6) In: : Stejskal, Miloš, ed. *Moudrost starých Římanů*. Překlad Miloš Stejskal. Vyd. 2., Ve Vyšehradu 1. Praha: Vyšehrad, 2000.
- Sienkiewicz, Henryk. *Křižáci: historický román*. Překlad Václav Kredba. Praha: Dobrovský, 2013. 787 s.
- Spáčil, Dušan. *My z Černína: paměti československého diplomata*. Vyd. 1. Praha: Periskop, 1995. 357 s.

- Trávníčková, Zuzana a Peterková, Jana. Diplomatická a konzulární praxe v dokumentech. Vyd. 1. Praha: Oeconomica, 2008. 250 s.
- Visa for life: diplomats who rescued Jews. [S.l.]: Israel Ministry of Foreign Affairs, [ca 2000]. 24 s.
- ZBAVITEL, Dušan, ed. Mánavadharmašástra, aneb, Manuovo ponaučení o dharmě. Překlad Dušan Zbavitel. Vyd. 1. Praha: ExOriente, 2009. 241 s. Prameny hinduismu; sv. 2. (kapitola 7).

Seznam použitých zkratek

ČR - Česká republika

ESLP - Evropský soud pro lidská práva

Komise MP - Komise OSN pro mezinárodní právo

MSD - Mezinárodní soudní dvůr

VÚDS - Vídeňská úmluva o diplomatických stycích
(Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 10. června 1964
o Vídeňské úmluvě o diplomatických stycích; Vyhláška č.
157/1964 Sb.)

VÚKS - Vídeňská úmluva o konzulárních stycích
(Vyhláška ministra zahraničních věcí ze dne 12. února 1969
o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích; Vyhláška č.
32/1969 Sb.)

USA - Spojené státy americké

Abstrakt

Předmětem této práce jsou funkce diplomatických a konzulárních misí.

Práce je členěna do pěti kapitol, ve kterých je popsána a analyzována právní úprava funkcí diplomatické mise a funkcí konzulárních.

První kapitola pojednává o historii vzniku stálých diplomatických a konzulárních misí a také sleduje, jaké byly jejich funkce z historického pohledu.

Druhá kapitola je zaměřena na diplomatické a konzulární právo a jejich kodifikaci po 2. světové válce. Zabývá se především Vídeňskou úmluvou o diplomatických stycích z r. 1961, Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích z r. 1963 a Úmluvou o zvláštních misích z r. 1969. Návrhy těchto úmluv byly připraveny a diskutovány Komisí pro mezinárodní právo, jejíž nenahraditelnou úlohou v práci popsána.

Třetí kapitola se věnuje diplomatické misi. Nejprve je popisováno zřízení diplomatické mise a její struktura. Největší částí této práce představuje podrobné uvedení funkcí diplomatické mise, které jsou členěny dle Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích. Zabývá se i věcnými, místními, časovými, osobními i mimoprávními omezeními funkcí diplomatické mise. Také je zde řešena otázka výkonu konzulárních funkcí diplomatickou misí.

Čtvrtá kapitola je zaměřena na konzulární úřad, jeho zřízení a strukturu. Nicméně hlavní důraz je kladen na jednotlivé konzulární funkce, které jsou členěny dle Vídeňské úmluvy o konzulárních stycích. V části týkající se konzulární pomoci je uváděna judikatura Mezinárodního

soudního dvora. Tato kapitola se zabývá také výkonem diplomatických úkonů konzulárními úředníky.

Pátá kapitola se s ohledem na výkon funkcí diplomatické mise a výkon funkcí konzulárních věnuje obecně požadavkům na diplomatický personál a konzulární úředníky, protože jejich prostřednictvím jsou tyto funkce vykonávány. Z toho důvodu je také uváděna judikatura Evropského soudu pro lidská práva.

Abstract

The objectives of this thesis are the functions of diplomatic and consular missions.

The thesis is divided into five chapters, where the legal regulation of functions of diplomatic mission and the consular functions is described and analysed.

The first chapter deals with the genesis of permanent diplomatic and consular missions and also follows their functions historically.

The second chapter is focused on the diplomatic and consular law and its codification after the Second World War. It deals especially with the Vienna Convention on Diplomatic Relations of 1961, the Vienna Convention on Consular Relations of 1963 and the Convention on Special Missions of 1969. The drafts of these conventions were prepared and discussed by the International Law Commission, which irremediable role is being described in the thesis.

The third chapter is to address the diplomatic mission. Initially is being described the establishment of diplomatic mission and its structure. The largest part of the thesis represents the detailed presentation of functions of diplomatic mission, which are divided according to Vienna Convention on Diplomatic Relations. It deals with the factual, local, temporal, personal and non-legal limitations of the functions of diplomatic mission. I also address the question of performance of consular functions by a diplomatic mission.

The fourth chapter is focused on consular post, its establishment and structure. However, the main focus is on the each consular function, which is divided according to

the Vienna Convention on Consular Relations. In part regarding the consular assistance, the case-law of International Court of Justice is mentioned. This chapter also deals with the performance of diplomatic acts by consular officers.

The fifth chapter covers the requirements for members of diplomatic staff and consular officers, with respect to their performance of functions of diplomatic missions and performance of consular functions. Hence the case-law of the European Court of Human Rights is discussed.

Klíčová slova

- Funkce diplomatické mise
- Konzulární funkce
- Diplomatické a konzulární právo

Key words

- The Function of Diplomatic Mission
- Consular functions
- Diplomatic and Consular Law

Název práce v anglickém jazyce

- The Functions of Diplomatic and Consular Missions

Příloha

<u>Vybraná úprava bilaterálních konzulárních úmluv</u>			
<u>I. Ochrana zájmů vysílajícího státu a jeho příslušníků</u>			
Vyhláška č.	97/1989 Sb.	64/1974 Sb.	43/1986 Sb.
čl.	10 odst. 1	8 písm. b)	14 písm. a)
Vyhláška č.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.	14/1975 Sb.
čl.	11 písm. a)	14 písm. a)	7 odst. 1 písm. b)
Vyhláška č.	143/1973 Sb.	50/1974 Sb.	63/1974 Sb.
čl.	27 písm. a)	28	27 odst. 2
Vyhláška č.	135/1976 Sb.	42/1979 Sb.	41/1979 Sb.
čl.	34 odst. 1	28 písm. a)	36 odst. 1
Vyhláška č.	8/1980 Sb.	15/1981 Sb.	44/1981 Sb.
čl.	28 odst. 2	32 písm. a)	38 odst. 1 písm. a)
Vyhláška č.	18/1982 Sb.	101/1982 Sb.	46/1987 Sb.
čl.	29 odst. 1	29 písm. a)	31 písm. a)
Vyhláška č.	48/1987 Sb.		
čl.	34 písm. a)		
<u>II. Podpora rozvoje obchodních, hospodářských, kulturních, vědeckých aj. styků</u>			
Vyhláška č.	97/1989 Sb.	64/1974 Sb.	43/1986 Sb.
čl.	10 odst. 1	8 písm. a)	14 písm. b)
Vyhláška č.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.	14/1975 Sb.
čl.	11 písm. b)	14 písm. b)	7 odst. 1 písm. a)
Vyhláška č.	143/1973 Sb.	50/1974 Sb.	63/1974 Sb.
čl.	27 písm. b)	28	27 odst. 1
Vyhláška č.	135/1976 Sb.	42/1979 Sb.	41/1979 Sb.
čl.	34 odst. 2	28 písm. b)	36 odst. 2
Vyhláška č.	8/1980 Sb.	33/1980 Sb.	15/1981 Sb.
čl.	29	29	32 písm. b)

Vyhláška č.	44/1981 Sb.	18/1982 Sb.	101/1982 Sb.
čl.	38 odst. 1 písm. b)	30	29 písm. b)
Vyhláška č.	46/1987 Sb.	48/1987 Sb.	119/1982 Sb.
čl.	31 písm. b)	34 písm. b)	30
- <u>III. Pozorování a informování</u>			
Vyhláška č.	97/1989 Sb.	64/1974 Sb.	43/1986 Sb.
čl.	10 odst. 3	8 písm. d)	14 písm. c)
Vyhláška č.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.	14/1975 Sb.
čl.	11 písm. c)	14 písm. c)	7 odst. 1 písm. d)
Vyhláška č.	135/1976 Sb.	42/1979 Sb.	15/1981 Sb.
čl.	34 odst. 3	28 písm. c)	32 písm. c)
Vyhláška č.	44/1981 Sb.	101/1982 Sb.	46/1987 Sb.
čl.	38 odst. 1 písm. c)	29 písm. c)	31 písm. c)
Vyhláška č.	48/1987 Sb.		
čl.	34 písm. c)		
<u>IV. Vydávání pasů a víz</u>			
Vyhláška č.	97/1989 Sb.	64/1974 Sb.	43/1986 Sb.
čl.	12	13 písm. a) a písm. b)	18 odst. 1 a odst. 2
Vyhláška č.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.	14/1975 Sb.
čl.	15 odst. 1 a odst. 2	18 odst. 1 a odst. 2	10 písm. b) a písm. c)
Vyhláška č.	143/1973 Sb.	50/1974 Sb.	63/1974 Sb.
čl.	28 odst. 1 písm. c)	31	30
Vyhláška č.	135/1976 Sb.	42/1979 Sb.	41/1979 Sb.
čl.	36	31 písm. b) a písm. c)	41
Vyhláška č.	8/1980 Sb.	33/1980 Sb.	15/1981 Sb.
čl.	32	33	35
Vyhláška č.	44/1981 Sb.	18/1982 Sb.	101/1982 Sb.
čl.	13	33	32 písm. b), písm. c) a písm. d)

Vyhláška č.	119/1982 Sb.	46/1987 Sb.	48/1987 Sb.
čl.	34	34	38
<u>V. Pomoc a podpora</u>			
Vyhláška č.	79/1971 Sb.	83/1973 Sb.	143/1973 Sb.
čl.	34	33 - 37	29 - 31
Vyhláška č.	50/1974 Sb.	63/1974 Sb.	64/1974 Sb.
čl.	31 - 33	31 - 33	14 - 17
Vyhláška č.	14/1975 Sb.	135/1976 Sb.	47/1977 Sb.
čl.	12-14	38	31 - 36
Vyhláška č.	41/1979 Sb.	42/1979 Sb.	74/1979 Sb.
čl.	37 - 40	32 - 36	30 - 31
Vyhláška č.	8/1980 Sb.	33/1980 Sb.	15/1981 Sb.
čl.	30 - 31	31 - 32	36 - 40
Vyhláška č.	18/1982 Sb.	101/1982 Sb.	119/1982 Sb.
čl.	31	35 - 38	34 - 38
Vyhláška č.	43/1986 Sb.	46/1987 Sb.	48/1987 Sb.
čl.	20 - 24	37 - 39	39 - 40
Vyhláška č.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.	97/1989 Sb.
čl.	16 - 20	20 - 24	14
<u>VI. Pomoc lodím a letadlům</u>			
Vyhláška č.	79/1971 Sb.	83/1973 Sb.	143/1973 Sb.
čl.	41 - 43	41 - 44	37 - 41
Vyhláška č.	50/1974 Sb.	63/1974 Sb.	64/1974 Sb.
čl.	38 - 42	37 - 41	18 - 19
Vyhláška č.	14/1975 Sb.	135/1976 Sb.	47/1977 Sb.
čl.	15 - 16	43 - 48	40 - 44
Vyhláška č.	41/1979 Sb.	42/1979 Sb.	74/1979 Sb.
čl.	50 - 54	44 - 46	37 - 40
Vyhláška č.	8/1980 Sb.	33/1980 Sb.	15/1981 Sb.
čl.	36 - 39	39 - 42	47 - 49
Vyhláška č.	44/1981 Sb.	18/1982 Sb.	101/1982 Sb.
čl.	49 - 50	42 - 45	40 - 42
Vyhláška č.	119/1982 Sb.	43/1986 Sb.	46/1987 Sb.

čl.	39 - 42	25	46 - 48
Vyhláška č.	48/1987 Sb.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.
čl.	49 - 51	21 - 22	25 - 27
Vyhláška č.	97/1989 Sb.		
čl.	19 - 22		
<u>VII. Notářské a administrativní funkce</u>			
Vyhláška č.	97/1989 Sb.	64/1974 Sb.	43/1986 Sb.
čl.	18 a 23	16 - 17	19 - 24
Vyhláška č.	81/1987 Sb.	96/1989 Sb.	14/1975 Sb.
čl.	19 -20	19 - 24	12 - 14
Vyhláška č.	143/1973 Sb.	63/1974 Sb.	42/1979 Sb.
čl.	29 -36	31 36	32 - 33
Vyhláška č.	41/1979 Sb.	8/1980 Sb.	15/1981 Sb.
čl.	40	30 - 31	36 - 46
Vyhláška č.	44/1981 Sb.	18/1982 Sb.	101/1982 Sb.
čl.	44 - 48	31	33 - 39
Vyhláška č.	119/1982 Sb.	46/1987 Sb.	
čl.	31 - 33,35 - 38	36 - 38	